

ข้อมูลเพื่อการวางแผนพัฒนา การเกษตรรายสินค้า (มังคุด)

ประจำปีงบประมาณ 2568

เอกสารเลขที่ 5/2568

กลุ่มสารสนเทศการเกษตร

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพังงา

คำนำ

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพังงา ได้จัดทำข้อมูลเพื่อการวางแผนพัฒนาการเกษตรรายสินค้า “มังคุด” โดยได้รวบรวมข้อมูลด้านต่างๆ ได้แก่ ข้อมูลด้านนโยบายที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลทางด้านกายภาพ ข้อมูลทางด้านการผลิต การตลาด ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ ตลอดจนการวิเคราะห์ศักยภาพเบื้องต้นเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาต่อไป

คณะผู้จัดทำ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อส่วนราชการ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาให้กับเกษตรกรต่อไป และขอขอบคุณทุกส่วนราชการ และผู้ที่เกี่ยวข้อง ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

กลุ่มสารสนเทศการเกษตร
สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพังงา
สิงหาคม 2568

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	(ก)
สารบัญ	(ข)
สารบัญตาราง	(ค)
สารบัญภาพ	(ง)
ส่วนที่ 1 ทิศทาง นโยบาย และยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง	1
1. ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580)	1
2. แนวทางการพัฒนาผลไม้ไทย พ.ศ. 2565 – 2570	2
3. ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579)	6
4. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570)	8
5. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดพังงา	8
6. แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพังงา	10
ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของจังหวัด	15
1. ข้อมูลด้านกายภาพ	15
2. ข้อมูลประชากรและการปกครอง	21
3. ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ	22
4. ข้อมูลด้านการผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญของจังหวัด	25
ส่วนที่ 3 ข้อมูลทั่วไปของมังคุด	30
1. ความเป็นมา	30
2. ลักษณะทางพฤกษศาสตร์	30
3. ประโยชน์ทางยา	32
4. พันธุ์	32
5. สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตของมังคุด	32
6. การเตรียมพื้นที่ปลูก	35
7. วิธีการปลูก	36
8. การดูแลรักษา	37

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ส่วนที่ 4 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ	52
1. สถานการณ์การผลิตมังคุดของประเทศไทย	52
2. การตลาดและการค้ามังคุดของมังคุดประเทศไทย	55
3. การวิเคราะห์ SWOT การค้ามังคุดของประเทศไทย	58
4. ข้อมูลการผลิตมังคุดจังหวัดพังงา	59
4. ข้อมูลแปลงใหญ่มังคุดจังหวัดพังงา	61
6. การรับรองมาตรฐาน	61
7. การผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกร	61

สารบัญตาราง

เรื่อง	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของจังหวัดพังงา	16
ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝนจังหวัดพังงา ปี 2565 - 2567	18
ตารางที่ 3 แสดงโครงการชลประทานขนาดกลางในพื้นที่จังหวัดพังงา	19
ตารางที่ 4 แสดงโครงการชลประทานอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพื้นที่จังหวัดพังงา	20
ตารางที่ 5 แสดงจำนวนสระน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ขนาด 1,260 ลบ.ม.	22
ตารางที่ 6 แสดงการแบ่งเขตการปกครองของจังหวัดพังงาและข้อมูลประชากร	21
ตารางที่ 7 แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดพังงา (GPP) ปี 2562 - 2566	22
ตารางที่ 8 แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดพังงา (GPP) ณ ราคาคนที่ ปี 2562 - 2566	23
ตารางที่ 9 แสดงรายได้เฉลี่ย/คน/ปี ของประชากรจังหวัดพังงา ปี 2567	24
ตารางที่ 10 แสดงพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่ทำการเกษตร ครัวเรือนเกษตรกร และจำนวนเกษตรกร ของจังหวัดพังงา แยกรายอำเภอ ปี 2567	25
ตารางที่ 11 แสดงข้อมูลพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดพังงา ปี 2567	25
ตารางที่ 12 แสดงพื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของมังคุด รายอำเภอ จังหวัดพังงา	27
ตารางที่ 13 แสดงพื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตมังคุด	29
ตารางที่ 14 แสดงสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตของมังคุด	32
ตารางที่ 15 แสดงการใส่ปุ๋ยให้น้ำตามระยะการเจริญเติบโตของต้นมังคุด	37
ตารางที่ 16 แสดงการเกิดโรค/อาการของมังคุดในระยะต่างๆ	39
ตารางที่ 17 แสดงแมลงและไรศัตรูของมังคุดในระยะต่างๆ	44
ตารางที่ 18 แสดงลักษณะผลและคุณภาพของผลมังคุดในระยะต่างๆ	50
ตารางที่ 19 แสดงการแบ่งขนาดผล	51
ตารางที่ 20 แสดงเนื้อที่ ผลผลิต ผลผลิตต่อไร่ ปี 2558 - 2567	53
ตารางที่ 21 แสดงปริมาณผลผลิตเป็นรายภาค และรายจังหวัด ปี 2565 - 2567	54
ตารางที่ 22 แสดงราคาเฉลี่ยมังคุดที่เกษตรกรขายได้ ปี 2557 - 2566	56
ตารางที่ 23 แสดงปริมาณส่งออกและมูลค่าส่งออกมังคุด แยกตามผลิตภัณฑ์ ปี 2557 - 2566	57
ตารางที่ 24 แสดงปริมาณส่งออกและมูลค่าส่งออกมังคุด (ผลสดและผลแช่แข็ง) ของไทย ปี 2557 - 2566	58
ตารางที่ 25 แสดงเนื้อที่ปลูกมังคุด ผลผลิตและมูลค่าผลผลิต ในปี 2563 - 2567 จังหวัดพังงา	59
ตารางที่ 26 แสดงข้อมูลการผลิตมังคุดรายอำเภอ จังหวัดพังงา ปี 2567	60
ตารางที่ 27 แสดงข้อมูลการผลิตมังคุด ปี 2565 - 2567 เปรียบเทียบของประเทศ ภาคใต้ และจังหวัดพังงา	60
ตารางที่ 28 แสดงข้อมูลแปลงใหญ่มังคุด จังหวัดพังงา	61
ตารางที่ 29 แสดงการรับรองมาตรฐานของมังคุดจังหวัดพังงา	61

สารบัญภาพ

เรื่อง	หน้า
ภาพที่ 1	วิสัยทัศน์ประเทศไทย 2580
ภาพที่ 2	แผนที่จังหวัดพังงา
ภาพที่ 3	แผนที่การใช้ที่ดินจังหวัดพังงา
ภาพที่ 4	โครงสร้าง GPP จังหวัดพังงา ปี 2566
ภาพที่ 5	การปรับพื้นที่ปลูกสำหรับพื้นที่ดอน
ภาพที่ 6	แบบยกโคกปลูก
ภาพที่ 7	แบบยกร่องสวน
ภาพที่ 8	ผังปลูกระบบสี่เหลี่ยมจัตุรัส
ภาพที่ 9	ผังปลูกแบบสามเหลี่ยมด้านเท่า
ภาพที่ 10	ผังปลูกแบบแถวกว้างตันชิด
ภาพที่ 11	ปลูกแบบเตรียมหลุมปลูก
ภาพที่ 12	ปลูกแบบนั่งแท่นหรือยกโคน
ภาพที่ 13	การตัดแต่งและควบคุมทรงพุ่ม
ภาพที่ 14	มุมมองด้านข้างของการไว้กิ่ง
ภาพที่ 15	มุมมองด้านบนของการไว้กิ่ง
ภาพที่ 16	การตัดกิ่งในทรงพุ่มออกให้เหลือด้านละ 1 - 5 กิ่ง เพื่อให้แสงเข้าในทรงพุ่ม
ภาพที่ 17	การตัดกิ่งแขนงในทรงพุ่มออกบ้าง เพื่อให้แสงเข้าในทรงพุ่ม
ภาพที่ 18	การตัดแต่งกิ่งด้านข้างของทรงพุ่มที่ประสานกัน
ภาพที่ 19	มังคุดที่ไม่ได้ตัดแต่งทรง
ภาพที่ 20	มังคุดที่ได้รับการตัดแต่งทรงพุ่ม
ภาพที่ 21	อาการเป็นแผลจุดแห้งสีน้ำตาลไหม้บนใบ แผลขยายใหญ่ ขึ้นเป็นสีฟางข้าว ราเข้าทำลายกิ่งอ่อน และอาการบนผลมังคุด
ภาพที่ 22	แสดงลักษณะอาการผลเน่าแอนแทรคโนส
ภาพที่ 23	แสดงโรคผลเน่าหลังการเก็บเกี่ยวเกิดจากรา <i>Lasiodiplodia theobromae</i>
ภาพที่ 24	แสดงผิวของเปลือกมีรอยร้าวตามแนวนอน และเนื้อมังคุดที่เป็นเนื้อแก้วจะใส และมีลักษณะคล้ายน้ำ
ภาพที่ 25	แสดงลักษณะอาการยางตกใน
ภาพที่ 26	แสดงตัวอ่อน (ซ้าย) และตัวเต็มวัย (ขวา) เพลี้ยไฟพริก

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่ 27	แสดงลักษณะการทำลายของเพลี้ยไฟที่ยอดอ่อนมังคุด	44
ภาพที่ 28	แสดงลักษณะการทำลายของเพลี้ยไฟที่ผลมังคุด	44
ภาพที่ 29	แสดงเพลี้ยแป้งฝังดาวที่ด้านใต้ในผลเล็ก (ซ้าย) และเพลี้ยแป้งฝังดาวใต้กลีบเลี้ยงในผลใหญ่	45
ภาพที่ 30	แสดงหนอนชอนใบจะชอนไชอยู่ใต้ผิวใบ และลักษณะการทำลาย	46
ภาพที่ 31	แสดงลักษณะการทำลายของหนอนกินใบ	46
ภาพที่ 32	แสดงการกินใบอ่อน <i>Stictoptera cucullioides</i> Guenee	46
ภาพที่ 33	แสดงไรขาวพริก	47
ภาพที่ 34	วัชพืชใบแคบ	48
ภาพที่ 35	วัชพืชในกว้าง	48
ภาพที่ 36	วัชพืชใบกก	48
ภาพที่ 37	อุปกรณ์ที่เหมาะสมในการเก็บเกี่ยว	49
ภาพที่ 38	แสดงลักษณะผลและคุณภาพของผลมังคุดในระยะต่างๆ	50
ภาพที่ 39	แสดงการผลิตมังคุดรายจังหวัด ปี 2567	53
ภาพที่ 40	ราคามังคุดที่เกษตรกรขายได้ ปี 2562 - 2566	55
ภาพที่ 41	ตลาดหลักส่งออกมังคุดผลสดของไทยในปี 2565	57
ภาพที่ 42	แสดงเนื้อที่ ผลิตผลผลิตต่อไร่ และราคามังคุดที่เกษตรกรขายได้ จังหวัดพังงา ปี 2563 - 2567	60

ส่วนที่ 1

ทิศทาง นโยบาย และยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

1. ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580)

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ภายในช่วงเวลาดังกล่าว เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 มีวิสัยทัศน์ คือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” โดยยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาคนในทุกมิติ และในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่งและมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม การพัฒนาประเทศในช่วง ระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติ จะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง 2) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ ทรัพยากรมนุษย์ 4) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม 5) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 6) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

โดยมีความเกี่ยวข้องกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ (1) ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง (2) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน (หลัก) (4) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม (5) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบน คุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ (6) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

ภาพที่ 1 : วิสัยทัศน์ประเทศไทย 2580

2. แนวทางการพัฒนาผลไม้ไทย พ.ศ. 2565 - 2570

2.1. หลักการสำคัญ

- 1) ให้ความสำคัญการพัฒนาและแก้ไขปัญหาผลไม้เศรษฐกิจหลัก 7 ชนิด ได้แก่ทุเรียน มังคุด เงาะ ลองกอง ลำไย ลิ้นจี่ และมะม่วง เป็นลำดับแรก
- 2) ผลิตผลไม้ที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของคู่ค้า
- 3) สนับสนุนและพัฒนาศักยภาพให้กลไกตลาดผลไม้ภายในประเทศดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 4) ดำเนินงานตามข้อตกลงเขตการค้าเสรี (FTA) และ กฎระเบียบ มาตรการต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผลไม้ไทย
- 5) ดำเนินงานเพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายในการสร้างความเข้มแข็งด้านการผลิต การตลาด การบริหารจัดการองค์กร

2.2 วิสัยทัศน์

ประเทศไทยเป็นผู้นำในแหล่งผลิตและตลาดผลไม้เมืองร้อนที่มีคุณภาพได้มาตรฐานและ เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

2.3 พันธกิจ

- 1) เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยเน้นการลดต้นทุน การพัฒนาคุณภาพและขยายการผลิต นอกฤดู และการจัดการผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อสร้างโอกาสการตลาดและเพิ่มรายได้จากการผลิต
- 2) เพิ่มมูลค่าของผลผลิต โดยพัฒนาและส่งเสริมการแปรรูปที่เน้นการต่อยอดผลงานวิจัย ด้านผลิตภัณฑ์แปรรูปสู่การผลิตเชิงอุตสาหกรรม ตลอดจนเสริมสร้างความเป็นอัตลักษณ์ของสินค้าไม้ผล
- 3) ขยายตลาดภายในประเทศและตลาดส่งออกต่างประเทศ โดยพัฒนาตลาดกลางผลไม้ สนับสนุนการกระจายสินค้าของภาคเอกชน การเชื่อมโยงการตลาด รวมทั้ง ให้ความสำคัญทั้งตลาดหลักเดิม ตลาดใหม่และตลาดเพื่อนบ้านชายแดน และการเจรจาแก้ไขปัญหาอันเนื่องมาจากกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการส่งออก
- 4) ส่งเสริมและประชาสัมพันธ์การบริโภคผลไม้ไทยทั้งในและต่างประเทศ
- 5) พัฒนางค์กรและเกษตรกรให้มีความเข้มแข็ง
- 6) พัฒนาการรับรองคุณภาพสินค้าไม้ผลเมืองร้อน
- 7) จัดทำระบบฐานข้อมูลไม้ผล ให้มีครบถ้วนในทุกด้าน ถูกต้อง ทันเหตุการณ์และเป็นเอกภาพ

2.4 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อให้มีกรอบทิศทางการพัฒนาการผลิต การตลาดและการบริหารจัดการผลไม้อย่างเป็นระบบ มีเอกภาพ และสามารถแก้ไขปัญหาผลไม้ได้อย่างยั่งยืน
- 2) เพื่อให้เกษตรกรชาวสวนผลไม้มีความมั่นคงในอาชีพ รายได้ และมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
- 3) เพื่อเพิ่มมูลค่าของผลไม้ไทยและขยายการส่งออกให้มากขึ้น
- 4) เพื่อให้มีฐานข้อมูลด้านการผลิตและการตลาดที่ทุกภาคส่วนสามารถเข้าถึงได้

2.5 เป้าประสงค์

1) สร้างเสถียรภาพราคาผลไม้ โดยค่าเฉลี่ยของราคาที่ได้เกษตรกรขายได้จะไม่ต่ำกว่าต้นทุนการผลิต ส่งผลให้มูลค่าของผลไม้ตามราคาที่เกษตรกรขายได้เพิ่มขึ้น และเพิ่มผลตอบแทนให้แก่เกษตรกร

1.1) เป้าหมายผู้ปลูกไม้ผลเศรษฐกิจหลักที่มีศักยภาพในการส่งออก ไม่น้อยกว่า 4 ชนิด (ทุเรียน มังคุด ลำไย มะม่วง)

1.2) เป้าหมายผู้ปลูกไม้ผลเศรษฐกิจหลักเพื่อการบริโภคภายในประเทศ ไม่น้อยกว่า 3 ชนิด (เงาะ ลองกอง ลิ้นจี่) โดยมีกำไรสุทธิเฉลี่ยในภาพรวมของไม้ผลเศรษฐกิจทั้ง 2 กลุ่ม เพิ่มขึ้นร้อยละ 3 ต่อปี เมื่อดำเนินการผลิตภายใต้สภาวะภูมิอากาศปกติ

2) เพิ่มมูลค่าการส่งออกผลไม้สดและผลิตภัณฑ์แปรรูป

2.1) ไม้ผลเศรษฐกิจหลัก 4 ชนิด (ทุเรียน มังคุด ลำไย มะม่วง) ให้มีอัตรา การเจริญเติบโต เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ต่อปี

2.2) ไม้ผลเศรษฐกิจหลัก 3 ชนิด (เงาะ ลองกอง ลิ้นจี่) ให้มีอัตราการเจริญเติบโตเพิ่มขึ้น ไม่น้อยกว่าร้อยละ 3 ต่อปี

3) พัฒนาผลไม้คุณภาพที่ได้มาตรฐาน GAP ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของแปลงที่ขอการรับรอง GAP ของไม้ผลเศรษฐกิจหลัก 7 ชนิด

2.6 แนวทางการพัฒนาผลไม้ไทย ปี 2565 - 2570

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์/กิจกรรมหลัก	หน่วยงานรับผิดชอบ
1. เพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการผลไม้ในการผลิตและยกระดับมาตรฐานสินค้าผลไม้	1. ส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการผลไม้ในการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด 1.1 การถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีการพัฒนาคุณภาพผลไม้ทั้งในและนอกฤดู 1.2 ส่งเสริมการผลิตตามเขตความเหมาะสม (Zoning) และสอดคล้องตามฤดูกาล 1.3 ส่งเสริมการผลิตไม้ผลอัตลักษณ์ (Fruit Identity: FI) และผลักดันไปสู่สินค้าที่มีชื่อเสียงจากแหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication: GI) ในอนาคต 1.4 ส่งเสริมการเฝ้าระวังและพัฒนาการเตือนภัยพิบัติด้านการเกษตร 1.5 ส่งเสริมและพัฒนาแรงงานภาคเกษตรและแรงงานฝีมือตั้งแต่กระบวนการผลิตจนถึงการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว	- กรมส่งเสริมการเกษตร - กรมวิชาการเกษตร - กรมพัฒนาที่ดิน - กรมส่งเสริมสหกรณ์ - กรมชลประทาน - สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร - สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ - กรมการปกครอง - กรมการค้าภายใน - กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ - กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม - กรมการจัดหางาน - กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน - กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน - กรมทรัพยากรทางปัญญา - กระทรวงพาณิชย์

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์/กิจกรรมหลัก	หน่วยงานรับผิดชอบ
	1.6 การถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีความน่าเชื่อถือและเข้าถึงได้ง่าย เช่น Smartphone 2. เพิ่มศักยภาพการผลิตด้วยการยกระดับมาตรฐานสินค้าไม้ผลเพื่อการส่งออก 2.1 ส่งเสริมการผลิตตามมาตรฐาน GAP และเกษตรอินทรีย์ 2.2 ส่งเสริมและพัฒนาการผลิตตามมาตรฐานสินค้าเกษตรด้านไม้ผล	
2. พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการตลาดไม้ผลด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม	1. พัฒนาการตลาดไม้ผลในประเทศ 1.1 เพิ่มประสิทธิภาพของตลาดกลางในแหล่งผลิต 1.2 เพิ่มปริมาณการรวบรวมและจำหน่ายผลผลิตคุณภาพผ่านสถาบันเกษตรกร 1.3 ส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายสินค้าไปยังจังหวัดนอกแหล่งผลิต 1.4 เพิ่มประสิทธิภาพการกำกับดูแลการนำเข้าผลไม้จากต่างประเทศ 1.5 ส่งเสริมการสร้างช่องทางการตลาดรูปแบบใหม่ 1.6 ส่งเสริมการสร้างระบบตลาดออนไลน์ 2. พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการตลาดไม้ผลในต่างประเทศ 2.1 สนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้ภาคเอกชนในการดำเนินงานศูนย์กระจายสินค้าในต่างประเทศ 2.2 สนับสนุนการเปิดตลาดใหม่ 2.3 สนับสนุนการรักษาและขยายตลาดเดิม 2.4 สนับสนุนให้มีการแก้ไขปัญหาอุปสรรคด้านกฎระเบียบการส่งออก/นำเข้า 3. การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลไม้สดและผลิตภัณฑ์แปรรูป 3.1 การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปผลไม้ 3.2 การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลไม้สดและแปรรูป	- กรมการค้าภายใน - กรมส่งเสริมการเกษตร - กรมส่งเสริมสหกรณ์ - องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร - กรมวิชาการเกษตร - กรมศุลกากร - สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา - หอการค้าไทย - สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย - กรมพัฒนาธุรกิจการค้า - กรมการค้าต่างประเทศ - กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ - กรมเจรจาการค้าต่างประเทศ - สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร - สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ - สมาคมผู้ค้าและส่งออกผลไม้ไทย - สมาคมผู้ประกอบการพืชผักผลไม้ไทย - กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม - กรมประชาสัมพันธ์ - กระทรวงการต่างประเทศ - การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย - สมาคมโรงแรมแห่งประเทศไทย - บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) - กรมพัฒนาธุรกิจการค้า - สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์/กิจกรรมหลัก	หน่วยงานรับผิดชอบ
	3.3 สนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์ที่เหมาะสมในการแปรรูป 4. ส่งเสริมการบริโภคผลไม้และการประชาสัมพันธ์ 4.1 ประชาสัมพันธ์แหล่งผลิตผลไม้คุณภาพดี 4.2 รณรงค์ส่งเสริมการบริโภคผลไม้และผลิตภัณฑ์ทั้งในและต่างประเทศ 5. พัฒนางานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อการผลิตและการตลาดผลไม้ 5.1 วิจัยการพัฒนาคูณภาพผลผลิต 5.2 วิจัยเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว 5.3 วิจัยการแปรรูปผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ 5.4 วิจัยพฤติกรรมผู้บริโภคผลไม้ 5.5 วิจัยคุณค่าทางโภชนาการและการใช้ประโยชน์ของผลไม้	- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม - สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ - สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย - สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ - สถาบันการศึกษา
3. สร้างความเข้มแข็งและความเสมอภาคให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผลไม้	1. พัฒนาคูณภาพเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร 1.1 จัดตั้งกลุ่มและสร้างเครือข่าย 1.2 การพัฒนาองค์กรเกษตรกร/ภาครัฐ 1.3 การพัฒนาเกษตรกรที่มีศักยภาพ / Smart Farmer และ Young Smart Farmer (YSF) ให้สามารถเป็นผู้ประกอบการได้เอง 2. สร้างความเสมอภาคให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร พัฒนาเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรให้เข้มแข็งอย่างทั่วถึงทุกพื้นที่เพื่อความยั่งยืนขององค์กรเกษตรกรด้านผลไม้	- กรมส่งเสริมการเกษตร - กรมส่งเสริมสหกรณ์ - กรมตรวจบัญชีสหกรณ์
4. บริหารจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในการผลิตผลไม้ครบวงจร	1. บูรณาการหน่วยงานร่วมปรับปรุงและจัดหาข้อมูลการผลิตและการตลาดผลไม้ 1.1 ส่งเสริมการประมาณการผลิตและกระจายผลผลิตสู่ตลาด 1.2 พัฒนาระบบข้อมูลด้านการผลิตการตลาดที่ครอบคลุมผลไม้เมืองร้อนที่สำคัญ 2. ปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตสู่การผลิตผลไม้ครบวงจร	- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร - กรมส่งเสริมการเกษตร - กรมวิชาการเกษตร - กรมส่งเสริมสหกรณ์ - องค์กรตลาดเพื่อเกษตรกร - กรมประชาสัมพันธ์ - กรมการค้าภายใน - กรมพัฒนาที่ดิน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์/กิจกรรมหลัก	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2.1 บริหารจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมร่วมกับภาครัฐ 2.2 บริหารจัดการผลผลิตแบบป้องกันความเสี่ยง โดยใช้การตลาดนำการเกษตร	- สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ - กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ - กรมการค้าภายใน - กรมพัฒนาที่ดิน - บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด - กรมพัฒนาธุรกิจการค้า
5. พัฒนาเครือข่ายการขนส่งและระบบโลจิสติกส์ผลไม้	1. สนับสนุนการพัฒนาระบบการขนส่งสินค้าผลไม้ภายในประเทศ 1.1 ส่งเสริมการขนส่งผลไม้ภายในประเทศโดยใช้ตู้แช่เย็น 1.2 พัฒนาและส่งเสริมระบบตรวจสอบย้อนกลับอย่างจริงจัง 1.3 สนับสนุนการพัฒนาระบบโลจิสติกส์เพื่อรองรับการจำหน่ายสินค้าในระบบตลาดออนไลน์ 2. ส่งเสริมการพัฒนาเครือข่ายการส่งออกและระบบโลจิสติกส์ 2.1 สนับสนุนการดำเนินงานของผู้ส่งออก โดยภาครัฐให้การสนับสนุนศูนย์รวบรวมสินค้าในต่างประเทศ 2.2 สร้างความร่วมมือกับเครือข่ายองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ประกอบการขนส่ง สถาบันการศึกษา หน่วยงานวิจัย ฯลฯ เพื่อสร้างความร่วมมือในการผลักดันการส่งออก 2.3 พัฒนางานวิจัยเพื่อหาแนวทาง และนวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบโลจิสติกส์ไม่ผลทั้งเส้นทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ ตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ	- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ - กรมเจรจาการค้าต่างประเทศ - กรมการค้าภายใน - กรมศุลกากร - กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม - กรมประชาสัมพันธ์ - กระทรวงการต่างประเทศ - บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) - สมาคมผู้ค้าและส่งออกผลไม้ไทย - กระทรวงคมนาคม - บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด

3. ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579)

ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 - 2579) จัดทำขึ้นให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มุ่งในการแก้ไขจุดอ่อนและเสริมจุดแข็ง ให้เอื้อต่อการพัฒนาภาคการเกษตรในระยะยาว เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ “เกษตรกรรมมั่นคง ภาคการเกษตรมั่งคั่ง ทรัพยากรการเกษตรยั่งยืน” โดยมีแนวทางไปสู่เป้าหมาย คือ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร**แนวทางการพัฒนา**

- 1) สร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร Smart Farmer, Smart Group, Smart Enterprise
- 2) เสริมสร้างความภาคภูมิใจและความมั่นคงในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม
- 3) บริหารจัดการแรงงานภาคเกษตรและเทคโนโลยีเพื่อทดแทนแรงงานอย่างเป็นระบบรองรับสังคมเกษตรสูงอายุ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและยกระดับมาตรฐานสินค้า**แนวทางการพัฒนา**

- 1) พัฒนาประสิทธิภาพการผลิตและคุณภาพมาตรฐานสินค้าสู่มาตรฐานระดับสากล โดยใช้วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและความรู้แบบองค์รวม
- 2) ส่งเสริมการเกษตรตลอดโซ่อุปทาน สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและมูลค่าสูงมุ่งสู่การเป็นฟาร์มอัจฉริยะ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 เพิ่มความสามารถในการแข่งขันภาคการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม**แนวทางการพัฒนา**

- 1) พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อขับเคลื่อนเกษตร 4.0 ภายใต้ Thailand 4.0
- 2) บริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเกษตร ให้เกษตรกรเข้าถึงและนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างทั่วถึง
- 3) พัฒนางานวิจัยและสารสนเทศให้ไปสู่เชิงพาณิชย์ ประชาสัมพันธ์ และเชื่อมโยงเครือข่ายข้อมูลในระดับโลก

ยุทธศาสตร์ที่ 4 บริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน**แนวทางการพัฒนา**

- 1) บริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรอย่างยั่งยืนที่สอดคล้องกับ SDGs (Sustainable Development Goals)
- 2) ฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรการเกษตรให้มีความสมดุลและยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ**แนวทางการพัฒนา**

- 1) พัฒนาบุคลากรและนักวิจัย ให้เป็น Smart officers และ Smart researchers
- 2) เชื่อมโยงและบูรณาการการทำงานของหน่วยงานทุกภาคส่วน โดยกลไกภาครัฐ และปรับระบบบริหารงานให้ทันสมัย
- 3) ปรับปรุงและพัฒนากฎหมายด้านการเกษตรเพื่อรองรับบริบทการเปลี่ยนแปลง

4. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) มีวัตถุประสงค์เพื่อพลิกโฉมประเทศไปสู่ “สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” ซึ่งเป็นการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ครอบคลุมตั้งแต่ระดับโครงสร้างนโยบายและกลไก เพื่อมุ่งเสริมสร้างสังคมที่ก้าวหน้าทันพลวัตของโลก และเกื้อหนุนให้คนไทยมีโอกาสดังพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ พร้อมกับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการสร้างมูลค่าเพิ่มที่สูง และคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม โดยได้กำหนดเป้าหมายหลัก 5 ประการ ประกอบด้วย (1) การปรับโครงสร้างการผลิตสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม (2) การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ (3) การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม (4) การเปลี่ยนผ่านไปสู่ความยั่งยืน และ (5) การเสริมสร้างความสามารถของประเทศไทยในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงและการเปลี่ยนแปลงภายใต้บริบทโลกใหม่ โดยภายใต้เป้าหมายหลักในแต่ละด้าน ได้มีการกำหนด “หมุดหมายการพัฒนา” ซึ่งเป็นการบ่งบอกถึงสิ่งที่ประเทศไทยปรารถนาจะ “เป็น” มุ่งหวังจะ “มี” หรือต้องการจะ “ขจัด” ในช่วงระยะเวลา 5 ปี ของแผนฯ ซึ่งประกอบด้วย 13 หมุดหมาย โดยมีหมุดหมายที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 11 หมุดหมาย ได้แก่ (01) ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง (02) ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าและความยั่งยืน (05) ไทยเป็นประตูการค้าการลงทุนและจุดยุทธศาสตร์ทางโลจิสติกส์ที่สำคัญของภูมิภาค (06) อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะและบริการดิจิทัล (07) ไทยมีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เข้มแข็ง มีศักยภาพสูง และสามารถแข่งขันได้ (08) ไทยมีพื้นที่และเมืองอัจฉริยะที่น่าอยู่ปลอดภัยเติบโตได้อย่างยั่งยืน (09) ไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลง และคนไทยทุกคนมีความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอ เหมาะสม (10) ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ (11) ไทยสามารถลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (12) ไทยมีกำลังคนที่มีสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต และ (13) ไทยมีภาครัฐที่มีทันสมัยมีประสิทธิภาพและตอบโจทย์ประชาชน

5. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดพังงา

แผนพัฒนาจังหวัดพังงา (พ.ศ. 2566 - 2570) จัดทำขึ้นเพื่อเป็นกรอบทิศทางการพัฒนาจังหวัด และแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ครอบคลุมทุกมิติการพัฒนา โดยมีเป้าหมายการพัฒนา คือ เพื่อให้ทุกภาคส่วนในพื้นที่ได้ประสานการปฏิบัติขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน สร้างงาน สร้างรายได้ และความมั่นคง ตามทิศทางการพัฒนาจังหวัดพังงา

5.1 วิสัยทัศน์

“ศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและสุขภาพ เกษตรยั่งยืน สังคมแห่งการเรียนรู้สู่ความเป็นเมืองอัจฉริยะ พังงาแห่งความสุข”

5.2 พันธกิจ (Mission)

1) พัฒนาการส่งเสริมให้เป็นเมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสู่การแข่งขัน ระดับนานาชาติ บนอัตลักษณ์ของพื้นที่

2) สร้างมูลค่าสินค้าเกษตร เกษตรเพื่ออาหารสุขภาพ เกษตรอุตสาหกรรมและที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างฐานรายได้ที่มั่นคงแก่เกษตรกร

3) สร้างความมั่นคงทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสู่ความสมดุลอย่างยั่งยืน เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว

4) พัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมสู่ความเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ ประชาชนมั่นคงปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน

5.3 ประเด็นการพัฒนาจังหวัดพังงา

แผนพัฒนาจังหวัดพังงา (พ.ศ. 2566 – 2570) ได้กำหนดประเด็นการพัฒนา จำนวน 4 ประเด็น เพื่อให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายการพัฒนาจังหวัดพังงา ดังนี้

ประเด็นการพัฒนาที่ 1 ส่งเสริมคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงสุขภาพครบวงจร

แนวทางการพัฒนา

1) พัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

2) ส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการและบุคลากรทางการท่องเที่ยว ให้มีความพร้อมและปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลง

3) ส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์เชิงรุก เชื่อมโยงการท่องเที่ยวภูมิภาคและนานาชาติ

4) พัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการ รวมถึงผลิตภัณฑ์เสริมสุขภาพและสมุนไพร ให้เป็นหนึ่งในภูมิภาค Wellness Tourism บนฐานของเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของพื้นที่

5) ส่งเสริม พัฒนา แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและสุขภาพให้มีคุณภาพ หลากหลาย สู่มาตรฐานที่เติบโตในภูมิภาคอย่างยั่งยืน บนพื้นฐานของความสะอาด ปลอดภัย

6) สนับสนุนการใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรมในการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยว Smart Tourism

ประเด็นการพัฒนาที่ 2 พัฒนาส่งเสริมการเกษตรเพื่อสร้างมูลค่า ควบคู่เกษตรสีเขียวอย่างยั่งยืน

แนวทางการพัฒนา

1) พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันภาคเกษตรด้วยสารสนเทศ เทคโนโลยี และนวัตกรรม (Smart Farm)

2) ขยายฐานการผลิตสินค้าเกษตร/แปรรูปสินค้าเกษตรมูลค่าสูง และสินค้าเกษตรในเชิงพาณิชย์

3) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริหารทรัพยากรการเกษตรและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม

4) ส่งเสริมการทำเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง/ศาสตร์พระราชา

5) ส่งเสริมการสร้างมูลค่าภาคเกษตร และเกษตรอุตสาหกรรมสู่ผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่มสูง

6) ส่งเสริมพัฒนาองค์ความรู้ในการจัดการแบบครบวงจรให้กับสถาบันเกษตรกร/เกษตรกรรุ่นใหม่ (Smart Farmer)

7) ส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และพลังงานทดแทน

ประเด็นการพัฒนาที่ 3 สงวนรักษา อนุรักษ์ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพอย่างสมดุลยั่งยืน

แนวทางการพัฒนา

- 1) ส่งเสริมการอนุรักษ์ ฟื้นฟู คุ้มครอง ปกป้อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
- 2) บริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง แบบบูรณาการทุกภาคส่วน
- 3) พัฒนาศักยภาพเครือข่ายด้านสิ่งแวดล้อม และกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4) ส่งเสริมการนำเทคโนโลยี นวัตกรรม มาประยุกต์ใช้ในระบบการผลิต เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม

ประเด็นการพัฒนาที่ 4 ยกระดับคุณภาพชีวิตสู่เมืองสุขภาพ และความปลอดภัย เพื่อสร้างสังคม ให้นั่นคง น่ายุ่

แนวทางการพัฒนา

- 1) ส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้ “พังงาศึกษา”
- 2) เสริมสร้างความมั่นคงในอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้ และการถึงสวัสดิการ
- 3) เพิ่มประสิทธิภาพระบบรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในทุกพื้นที่
- 4) ส่งเสริมจิตสำนึกและกระบวนการมีส่วนร่วม ในการไขปัญหาด้านความมั่นคง และปัญหาอาชญากรรม
- 5) ส่งเสริมทุนทางสังคมหรือพลังทางสังคม และภาคีการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง
- 6) ยกระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณสุข ส่งเสริม ป้องกัน ฟื้นฟู สุขภาวะทุกช่วงวัย
- 7) พัฒนายกระดับศักยภาพแรงงานให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับภูมิภาค
- 8) ส่งเสริมและยกระดับคุณภาพการบริหารข้อมูลเมือง โดยการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารของ ภาครัฐ และการให้บริการข้อมูลแก่ประชาชน

6. แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพังงา

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพังงา บูรณาการร่วมกับคณะทำงานจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร และสหกรณ์ จังหวัดพังงา (พ.ศ. 2566 - 2570) ภาควิชาการเกษตร และภาคเอกชน ทบทวนแผนพัฒนา การเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพังงา (พ.ศ. 2566 - 2570) ฉบับทบทวน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 โดยสอดคล้อง เชื่อมโยงกับแผนระดับต่างๆ และนโยบายที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตร และสหกรณ์ของจังหวัดพังงา ซึ่งสรุปสาระสำคัญ ดังนี้

6.1 เป้าหมายการพัฒนาด้านการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัด

“เกษตรกรรมมั่นคง ผลผลิตและผลิตภัณฑ์เกษตรมูลค่าสูงทรัพยากรการเกษตรยั่งยืน ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

6.2 พันธกิจ (Mission)

- 1) พัฒนาศักยภาพชีวิตเกษตรกรระดับฐานรากให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ บนพื้นฐานหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- 2) พัฒนาศักยภาพเกษตรกร และสถาบันเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการเกษตรมืออาชีพ
- 3) ส่งเสริมการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรมูลค่าสูง ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด
- 4) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการเกษตรให้เพียงพอและทั่วถึง
- 5) ส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการทรัพยากรการเกษตร และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล และยั่งยืน
- 6) ส่งเสริมและพัฒนางานวิจัยเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการเกษตรควบคู่ไปกับภูมิปัญญาท้องถิ่นนำมาใช้ประโยชน์และต่อยอดอย่างเหมาะสม
- 7) พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศการเกษตรและเชื่อมโยงข้อมูลอย่างเป็นระบบ

6.3 เป้าประสงค์หลักการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัด (Goals)

“เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีอาชีพและรายได้มั่นคง พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน”

6.4 ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายรวม

- 1) อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดสาขาเกษตรขยายตัวร้อยละ 3.0 ต่อปี
- 2) คร่าวเรือนเกษตรกรมีรายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตรเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ต่อปี
- 3) เกษตรกรที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๐ ต่อปี
- 4) จำนวนเกษตรกรได้รับการพัฒนาศักยภาพ ไม่น้อยกว่า 10,000 ราย ภายในปี 2570
- 5) พื้นที่ชลประทานเพิ่มขึ้น ไม่น้อยกว่า 5,000 ไร่ ภายในปี 2570
- 6) พื้นที่เกษตรกรได้รับการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดินให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน ไม่น้อยกว่า 25,000 ไร่ ภายในปี 2570

6.5 ประเด็นการพัฒนาด้านการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัด

ประเด็นการพัฒนาที่ 1 ยกระดับศักยภาพเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร ผู้ประกอบการธุรกิจเกษตร แห่งอนาคต พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

เป้าประสงค์

- 1) เกษตรกรพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน
- 2) เกษตรกรมีความภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม
- 3) กลุ่มเกษตรกร สถาบันเกษตรกร และผู้ประกอบการได้รับการพัฒนา
- 4) เกษตรกรได้รับการพัฒนาสู่การเป็นมืออาชีพ

ตัวชี้วัด

- 1) จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการอบรมและน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้
- 2) จำนวนพื้นที่เกษตรกรยั่งยืนเพิ่มขึ้น
- 3) จำนวนเกษตรกรรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคเกษตร
- 4) จำนวนสถาบันเกษตรกรผ่านเกณฑ์มาตรฐานเพิ่มขึ้นต่อปี (แห่ง)
- 5) ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของเกษตรกรที่ได้รับการพัฒนาสู่การเป็น Smart Farmer/Young Smart Farmer

แนวทางการพัฒนา

- 1) ขยายผลการทำการเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรกรรมยั่งยืน
- 2) เสริมสร้างความภาคภูมิใจและความมั่นคงในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม
- 3) เพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการในกลุ่มเกษตรกร สถาบันเกษตรกร และผู้ประกอบการ
- 4) พัฒนาศักยภาพเกษตรกรสู่การเป็นมืออาชีพ

โครงการสำคัญ

- 1) พัฒนาเกษตรกรด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) พัฒนาเกษตรกรสู่ธุรกิจเกษตร
- 3) พัฒนาและส่งเสริมเครือข่ายสถาบันเกษตรกร
- 4) พัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ และทายาทเกษตรกร

ประเด็นการพัฒนาที่ 2 ส่งเสริมการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรมูลค่าสูงเป้าประสงค์

- 1) ปรับโครงสร้างการผลิตให้มีคุณภาพ และผลตอบแทนสูง
- 2) เกษตรกรเข้าถึงช่องทางตลาดที่หลากหลาย

ตัวชี้วัด

- 1) ครบถ้วนเกษตรกรมีรายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตรเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้า (ร้อยละ)
- 2) จำนวนพื้นที่/ฟาร์ม GAP และเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น
- 3) มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคการเกษตรของจังหวัดเพิ่มขึ้น
- 4) มูลค่าสินค้าเกษตรอัตลักษณ์เพิ่มขึ้น
- 5) จำนวนเครือข่าย/ช่องทางการตลาดสินค้าเกษตรที่เพิ่มขึ้น

แนวทางการพัฒนา

- 1) ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน และพัฒนาระบบตรวจสอบย้อนกลับ
- 2) พัฒนาและยกระดับการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรมูลค่าสูง
- 3) ส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่
- 4) ส่งเสริมการเกษตรเชิงท่องเที่ยว
- 5) ส่งเสริมและพัฒนาสินค้าเกษตรอัตลักษณ์มูลค่าสูง
- 6) พัฒนาระบบตลาดสินค้าเกษตร

โครงการสำคัญ

- 1) พัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร
- 2) บริหารจัดการสินค้าเกษตรตลอดโซ่อุปทาน
- 3) ส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่
- 4) ส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรทดแทนแรงงานเกษตร
- 5) สร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรส่งเสริมเกษตรอัตลักษณ์ GI
- 6) ยกระดับการผลิตและการตลาดไม้ผลเศรษฐกิจจังหวัดพังงา เพื่อสร้างความมั่นคงด้านรายได้
- 7) ผักชุมชนสร้างความมั่นคงด้านอาหาร
- 8) เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตปาล์มน้ำมันในจังหวัดพังงาอย่างยั่งยืน
- 9) การยกระดับการผลิตปศุสัตว์ เพื่อความมั่นคงทางอาหาร
- 10) ปรับปรุงพันธุ์พืช ปศุสัตว์ ประมง

ประเด็นการพัฒนาที่ 3 เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารทรัพยากรการเกษตรและสิ่งแวดล้อมเป้าประสงค์

- 1) ทรัพยากรการเกษตรได้รับการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น
- 2) พัฒนาแหล่งน้ำ และเพิ่มพื้นที่รับประโยชน์

- 3) พื้นที่ทางการเกษตรได้รับการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ
- 4) การเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- 5) มีระบบเตือนภัยล่วงหน้า

ตัวชี้วัด

- 1) จำนวนพื้นที่ดินได้รับการพัฒนาและฟื้นฟู
- 2) จำนวนแหล่งน้ำที่ได้รับการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ เพื่อเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำในแหล่งน้ำ
- 3) จำนวนพื้นที่การเกษตรที่ได้รับประโยชน์จากแหล่งน้ำ
- 4) จำนวนพื้นที่ทางการเกษตรได้รับการบริหารจัดการ
- 5) ร้อยละที่ลดลงของต้นทุนด้านพลังงานในกระบวนการผลิต
- 6) มูลค่าจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร
- 7) ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกภาคการเกษตรเป็นศูนย์
- 8) ร้อยละที่ลดลงของผลกระทบจากความเสียหาย

แนวทางการพัฒนา

- 1) ฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรการเกษตร
- 2) บริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
- 3) บริหารจัดการพื้นที่ทำกินทางการเกษตร
- 4) พลังงานทดแทน
- 5) การส่งเสริมการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- 6) สร้างภูมิคุ้มกันทางการเกษตรต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ/โรคระบาด

โครงการสำคัญ

- 1) บริหารจัดการน้ำและเพิ่มพื้นที่ชลประทาน
- 2) บริหารจัดการการใช้สารเคมีการเกษตร
- 3) จัดการทรัพยากรดินเพื่อความยั่งยืน
- 4) จัดการปัญหาที่ดินทำกิน
- 5) สร้างภูมิคุ้มกันทางการเกษตรต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 6) แก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย
- 7) บริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning)
- 8) พัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน
- 9) เพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำเพื่อความหลากหลายทางชีวภาพสู่ความมั่นคงด้านอาหาร
- 10) การพัฒนาการเกษตรภายใต้กรอบ BCG Model

ประเด็นการพัฒนาที่ 4 เพิ่มความสามารถในการแข่งขันภาคเกษตรด้วยสารสนเทศ เทคโนโลยี และนวัตกรรม

เป้าประสงค์

- 1) เกษตรกรและผู้ให้บริการสามารถเข้าถึงข้อมูลผ่านช่องทางของระบบสารสนเทศ การเกษตรและนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ ในด้านต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม

ตัวชี้วัด

- 1) ฐานข้อมูลขนาดใหญ่(Big Data) ด้านการเกษตร จำนวน 1 ระบบ
- 2) จำนวนผู้ใช้บริการจากระบบสารสนเทศการเกษตร
- 3) จำนวนงานวิจัยที่ได้รับการส่งเสริมและต่อยอด
- 4) จำนวนผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากนวัตกรรม
- 5) ร้อยละของเกษตรกรและผู้รับบริการ ที่ได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรม

สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้

แนวทางการพัฒนา

- 1) พัฒนาระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ด้านการเกษตร
- 2) ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านการเกษตรแบบบูรณาการ
- 3) ส่งเสริมการนำงานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์

โครงการสำคัญ

- 1) พัฒนาบุคลากรภาครัฐและเครือข่าย
- 2) เสริมสร้างระบบการวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการเกษตร
- 3) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
- 4) บูรณาการข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดการใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างเป็นระบบ

ส่วนที่ 2

ข้อมูลทั่วไปของจังหวัด

1. ข้อมูลด้านกายภาพ

1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

➤ ที่ตั้งขนาดพื้นที่

จังหวัดพังงา ตั้งอยู่ในภาคใต้ชายฝั่งทะเลด้านตะวันตก อยู่ระหว่างเส้นละติจูดที่ 8 องศา 27 ลิปดา 52.3 ฟลิปดาเหนือ กับเส้นลองติจูด ที่ 98 องศา 32 ลิปดาตะวันออก ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 788 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 4,170.885 ตารางกิโลเมตร (2,606,803.125 ไร่) เป็นอันดับที่ 9 ของภาคใต้ และเป็นอันดับที่ 54 ของประเทศ ซึ่งแบ่งเป็นพื้นที่ต่างๆ ดังนี้

พื้นที่ทำการเกษตร	1,806.112	ตารางกิโลเมตร	หรือประมาณ 1,128,824 ไร่
พื้นที่ป่าไม้	1,722.550	ตารางกิโลเมตร	หรือประมาณ 1,076,594 ไร่
เนื้อที่อื่น ๆ	642.227	ตารางกิโลเมตร	หรือประมาณ 401,392.625 ไร่

➤ อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อกับ จังหวัดระนอง

ทิศใต้ ติดต่อกับ จังหวัดภูเก็ต

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดกระบี่

ทิศตะวันตก ติดต่อกับทะเลอันดามันและมหาสมุทรอินเดีย

ภาพที่ 2 : แผนที่จังหวัดพังงา

1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพภูมิศาสตร์ของจังหวัดพังงา เป็นภูเขาสลับซับซ้อนทอดเป็นแนวยาวจากทิศเหนือไปทิศใต้ มีชายฝั่งทะเลยาวประมาณ 239.25 กิโลเมตร มีพื้นที่ป่าไม้ เป็นป่าไม้ประเภทไม้ไม่ผลัดใบ มีชนิดป่าที่สำคัญ ได้แก่ ป่าดิบเขา ป่าดิบชื้น และป่าชายหาด สำหรับบริเวณที่เป็นที่ราบจะลาดลงจากทิศตะวันออกไปยังทิศตะวันตกลงสู่ทะเลอันดามัน ตามชายฝั่งทะเลจะมีป่าชายหาดเกือบตลอด พื้นที่ประกอบด้วยเกาะประมาณ 105 เกาะ และมีเกาะอยู่ในทะเลอันดามันจำนวนมาก เช่น เกาะยาว หมู่เกาะสุรินทร์ และหมู่เกาะสิมิลัน

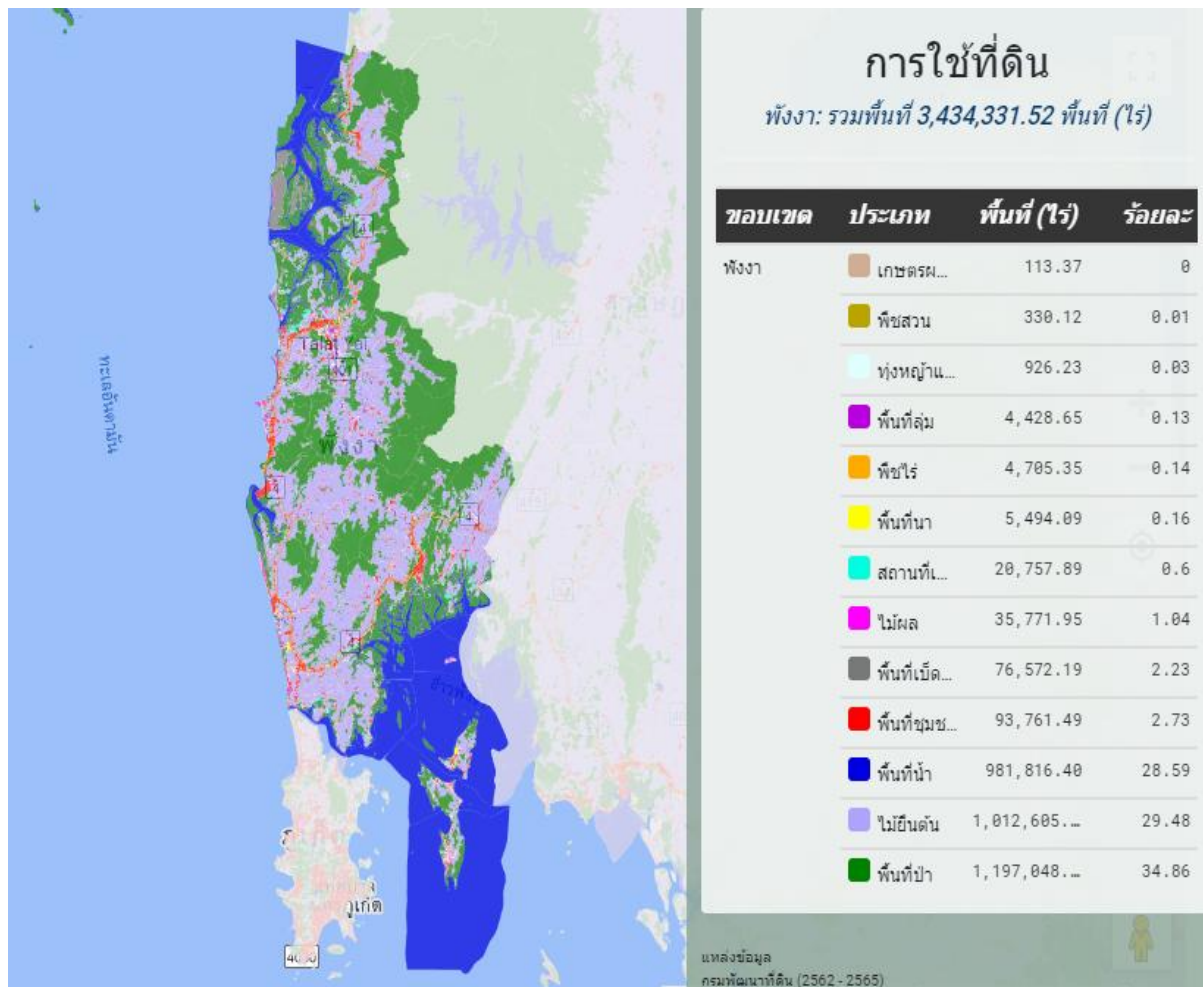
1.3 สภาพการใช้ที่ดิน

สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของจังหวัดพังงา จากฐานข้อมูลแผนที่สภาพการใช้ที่ดินของกรมพัฒนาที่ดิน จากข้อมูลระบบแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกออนไลน์ (Agri Map Online) กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รวมพื้นที่ 3,434,331.52 ไร่ จำแนกได้เป็นพื้นที่ป่ามากที่สุด จำนวน 1,197,048 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 34.86 ของจังหวัด รองลงมาเป็นไม้ยืนต้น จำนวน 1,012,605 ไร่ คิดเป็น ร้อยละ 29.48 ของจังหวัด และพื้นที่น้ำ จำนวน 981,816.40 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 28.59 ของจังหวัด

ตารางที่ 1 : แสดงสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของจังหวัดพังงา

ประเภท	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
พื้นที่ป่า	1,197,048	34.86
ไม้ยืนต้น	1,012,605	29.48
พื้นที่น้ำ	981,816.40	28.59
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	93,761.49	2.73
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	76,572.19	2.23
ไม้ผล	35,771.95	1.04
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	20,757.89	0.6
พื้นที่นา	5,494.09	0.16
พืชไร่	4,705.35	0.14
พื้นที่ลุ่ม	4,428.65	0.13
ทุ่งหญ้าและโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	926.23	0.03
พืชสวน	330.12	0.01
เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	113.37	0
รวม	3,434,33.52	100

ที่มาข้อมูล : กรมพัฒนาที่ดิน (2562-2565) <http://agri-map-online.moac.go.th/>

ภาพที่ 3 : แผนที่การใช้ที่ดินจังหวัดพังงา

1.4 ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะอากาศทั่วไป เนื่องจากจังหวัดพังงาเป็นจังหวัดที่อยู่ใกล้ทะเล อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีมีค่าคงที่ไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก และมีฝนตกชุกในฤดูฝน เพราะอยู่ทางด้านรับลม จึงได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ซึ่งพัดผ่านมหาสมุทรอินเดียอย่างเต็มที่ ส่วนฤดูหนาวอากาศไม่หนาวจัด เพราะอยู่ไกลจากอิทธิพลของอากาศหนาวพอสมควรและบางครั้งอาจมีฝนตกได้ เนื่องจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดผ่านอ่าวไทยพาเอาฝนมาตกแต่มีปริมาณน้อยกว่าจังหวัดที่อยู่ทางด้านตะวันออกของภาคใต้

ฤดูกาล ฤดูกาลของจังหวัดพังงา พิจารณาตามลักษณะของลมฟ้าอากาศของประเทศไทย แบ่งออกได้เป็น 2 ฤดู คือ

- ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน ระยะเวลานี้เป็นช่วงว่างของฤดูมรสุม จะมีลมจากทิศตะวันออกเฉียงใต้พัดปกคลุม ทำให้มีอากาศร้อนอบอ้าวทั่วไป เดือนที่มีอากาศร้อนที่สุด คือ มีนาคม
- ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนธันวาคม ซึ่งเป็นฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดปกคลุมประเทศไทย และมีร่องความกดอากาศต่ำปกคลุมภาคใต้เป็นระยะๆอีกด้วย จึงทำให้มีฝนตกมากตลอดฤดู และเดือนกันยายนจะมีฝนตกมากที่สุด จากการที่มีลักษณะภูมิอากาศแบบมรสุมในเขตร้อน อุณหภูมิในแต่ละฤดูกาลจึงไม่แตกต่างกันมากนักคือ อยู่ระหว่าง 29 - 36 องศาเซลเซียส สำหรับอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี

27.2 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 31.7 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 22.9 องศาเซลเซียส และปริมาณน้ำฝนโดยเฉลี่ยปีละประมาณ 3,614.5 มิลลิเมตร

1.5 ปริมาณน้ำฝนจังหวัดพังงา

เนื่องจากจังหวัดพังงา อยู่ทางด้านฝั่งตะวันตกของภาคใต้ ซึ่งรับลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้อย่างเต็มที่ ในฤดูฝนจึงเป็นจังหวัดที่มีฝนอยู่ในเกณฑ์ดีมากเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นๆในภาคเดียวกัน ส่วนในฤดูแล้งมีฝนออกเฉียงเหนือมีฝนตกน้อยเพราะถูกทิวเขาทางด้านตะวันออกของภาคใต้ปิดกั้นลมไว้ ปริมาณน้ำฝนจังหวัดพังงา ระหว่างปี 2564 - 2566 มีปริมาณน้ำฝนอยู่ในช่วง 4,278.0 มม. ถึง 4,462.7 มม. ปริมาณน้ำฝนมากที่สุดในปี 2565 วัดได้ 4,462.7 มม.จำนวนวันฝนตก 233 วัน ส่วนปริมาณน้ำฝนน้อยที่สุดในปี 2566 วัดได้ 4,278.0 มม. จำนวนวันฝนตก 200 วัน

ตารางที่ 2 : แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝนจังหวัดพังงา ปี 2565 - 2567

เดือน	ปี 2565		ปี 2566		ปี 2567	
	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวน วันฝนตก (วัน)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวน วันฝนตก (วัน)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวน วันฝนตก(วัน)
มกราคม	-	-	61.4	5	37.4	6
กุมภาพันธ์	212.9	14	43.5	6	20.8	2
มีนาคม	228.3	18	63.7	3	18.1	2
เมษายน	189.0	18	93.0	9	10.5	4
พฤษภาคม	701.0	29	771.8	25	580.2	17
มิถุนายน	255.7	20	298.9	23	553.8	17
กรกฎาคม	601.3	27	830.4	26	420.6	25
สิงหาคม	613.5	20	360.6	21	649.6	22
กันยายน	587.5	27	1,084.6	25	945.8	25
ตุลาคม	652.7	27	360.5	27	769.7	24
พฤศจิกายน	367.6	22	234.7	19	129.7	16
ธันวาคม	53.2	11	74.9	11	79.3	8
รวม	4,462.7	233	4,278.0	200	4,215.5	168

ที่มาข้อมูล : กรมอุตุนิยมวิทยา (สถานีพังงา - ตะกั่วป่า)

1.6 ทรัพยากรน้ำในจังหวัดพังงา

1) แหล่งน้ำตามธรรมชาติ

จังหวัดพังงา มีแม่น้ำห้วย ลำธาร คลอง 357 สาย ซึ่งในจำนวนนี้มีที่ใช้งานได้ช่วงฤดูแล้ง 337 สาย มีแหล่งน้ำที่ได้รับการปรับปรุงฟื้นฟูแล้ว 180 แห่ง แหล่งน้ำที่ใช้เป็นแหล่งน้ำดิบ เพื่ออุปโภค บริโภค และการเกษตรที่สำคัญของจังหวัดพังงา ในปัจจุบันประกอบด้วยลำน้ำ 6 สาย ได้แก่

(1) คลองพังงา มีความยาวประมาณ 45 กิโลเมตร ต้นกำเนิดมาจากเทือกเขากระทะคว่า ในเขตอำเภอกะปง ไหลผ่านอำเภอเมืองที่ตำบลทุ่งคาโงก ตำบลบรบปรึง ตำบลลำน้ำผุดและไหลลงสู่อ่าวพังงาที่บ้านท้ายช้าง เดิมคลองสายนี้เป็นเส้นทางคมนาคมที่สำคัญ เคยมีเรือสำเภาแล่นเข้ามาติดต่อซื้อขายถึงตัวเมืองพังงา แต่ปัจจุบันลำน้ำมีลักษณะตื้นเขินและสภาพน้ำค่อนข้างขุ่นตลอดปี

(2) คลองตะกั่วป่า มีความยาวประมาณ 30 กิโลเมตร ต้นกำเนิดมาจากเทือกเขากระทะคว่า ในเขตอำเภอกะปง ไหลผ่านตำบลเหลของอำเภอกะปง และตำบลต่างๆ ในอำเภอตะกั่วป่า ได้แก่ ตำบลตำตัว ตำบลบางไพร ตำบลโคกเคียน ตำบลตะกั่วป่า และตำบลบางนายสี และไหลลงสู่ทะเลอันดามัน คลองสายนี้ในอดีตเคยเป็นเส้นทางคมนาคมที่สำคัญ เคยมีเรือแล่นเข้าไปถึงอำเภอกะปงได้ แต่ปัจจุบันมีสภาพตื้นเขิน และน้ำขุ่น เช่นเดียวกับคลองพังงา นอกจากนี้ยังทำให้เกิดน้ำท่วมในเขตอำเภอตะกั่วป่าเป็นประจำในช่วงฤดูฝนตกหนัก

(3) คลองนางย่อน มีความยาวประมาณ 24 กิโลเมตร ต้นกำเนิดมาจากเทือกเขาพระหมี และเขาพ่อตาหลวงแก้ว ในเขตตำบลกระ อำเภอกะบุรี ใกล้แนวเขตจังหวัดระนองไหลผ่านบ้านกลาง บ้านนางย่อน บ้านทุ่งนา ตำบลกระ อำเภอกะบุรี และไหลลงสู่ทะเลอันดามัน คลองสายนี้เป็นแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรที่สำคัญ

(4) คลองนาเตย มีความยาวประมาณ 10 กิโลเมตร มีต้นกำเนิดมาจากทิวเขาโดนไพร เขาหม่น และเขาโดนดิน ไหลผ่านบ้านคลองปรัง บ้านดอนอิฐ บ้านนาเตย ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง และไหลลงสู่ทะเล อันดามันบริเวณบ้านท่าแดง ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง ปัจจุบันคลองสายนี้ใช้เป็นแหล่งน้ำต้นทุนฝ่ายคลองนาเตย

(5) คลองถ้ำ มีความยาวประมาณ 13 กิโลเมตร มีต้นกำเนิดมาจากเขาแสดเพิงเขาวังกอ ไหลผ่านบ้านถ้ำ ตำบลถ้ำ บ้านบางจัน บ้านบางหมักนอก ตำบลกระโสม อำเภอตะกั่วทุ่ง และไหลลงสู่อ่าวพังงา ปัจจุบันคลองสายนี้เป็นแหล่งต้นน้ำของโครงการฝายคลองถ้ำ ตำบลตากแดด อำเภอเมือง

(6) คลองลำไทรมาศ มีความยาวประมาณ 23 กิโลเมตร มีต้นกำเนิดมาจากทิวเขาตำหนอน ไหลผ่านบ้านนาหลวง บ้านไทรมาศ และรวมกับคลองมะรุ่ย ไหลลงสู่อ่าวพังงาในเขตตำบลมะรุ่ย อำเภอทับปุด คาดการณ์ว่าในอนาคตจะมีแหล่งน้ำที่สำคัญอีกแห่งหนึ่ง เพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจจากโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ คือ คลองลำรู่ ตำบลลำแก่น อำเภอท้ายเหมือง จากนั้นรวมกับคลองทุ่งมะพร้าว ที่บ้านห้วยไผ่ ตำบลลำแก่น อำเภอท้ายเหมือง และไหลลงสู่ทะเลอันดามัน

2) ระบบชลประทาน

จากลักษณะภูมิประเทศจังหวัดพังงา ซึ่งประกอบด้วยภูเขาและทะเล ทำให้ระบบชลประทานมีประโยชน์ต่อพื้นที่ทางการเกษตร ได้ประมาณ 54,368 ไร่ (คิดเป็นร้อยละ 4.82 ของพื้นที่การเกษตรของจังหวัด) ซึ่งจังหวัดได้พัฒนาระบบชลประทาน เพื่อให้เกษตรกรนำน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัด มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีโครงการชลประทานขนาดกลาง และโครงการชลประทานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ดังนี้

ตารางที่ 3 : แสดงโครงการชลประทานขนาดกลางในพื้นที่จังหวัดพังงา

ชื่อโครงการ	ที่ตั้ง	พื้นที่ชลประทาน/ พื้นที่รับประโยชน์ (ไร่)
1. ฝายคลองนาเตย	ตำบลบางทอง อำเภอท้ายเหมือง	4,000
2. ฝายคลองถ้ำ	ตำบลตากแดด อำเภอเมือง	3,200
3. ฝายคลองลำไทรมาศ	ตำบลโคกเจริญ อำเภอทับปุด	3,600

ตารางที่ 3 : แสดงโครงการชลประทานขนาดกลางในพื้นที่จังหวัดพังงา (ต่อ)

ชื่อโครงการ	ที่ตั้ง	พื้นที่ชลประทาน/ พื้นที่รับประโยชน์ (ไร่)
4. ฝ่ายคลองบ่อแสน	ตำบลบ่อแสน อำเภอทับปุด	4,000
5. ฝ่ายคลองนางยอน	ตำบลคุระ อำเภอคุระบุรี	15,000
รวมพื้นที่โครงการชลประทานขนาดกลาง		29,800

ที่มาข้อมูล : โครงการชลประทานพังงา

ตารางที่ 4 : แสดงโครงการชลประทานอันเนื่องมาจากพระราชดำรินในพื้นที่จังหวัดพังงา

ชื่อโครงการ	ที่ตั้ง	ความจุ (ลบ.ม.)	พื้นที่ชลประทาน/ พื้นที่รับ ประโยชน์ (ไร่)
1. ฝ่ายคลองทับยาว	ม.1 ต.เหล อ.กะปง	-	1,500
2. ฝ่ายคลองบางเสน	ม.2 ต.เหมาะ อ.กะปง	-	460
3. ฝ่ายคลองตำหนิง	ม.2 ต.บางวัน อ.คุระบุรี	-	1,400
4. ฝ่ายคลองลำรู่ใหญ่	ม.1 ต.ลำแก่น อ.ท้ายเหมือง	-	1,500
5. จัดหาแหล่งน้ำสนับสนุนโครงโครงการ มูลนิธิชัยพัฒนาศูนย์รวมพันธุ์ไม้ ภูมิภาค สาขาจังหวัดพังงา	ม.5 ต.บางวัน อ.คุระบุรี	5,400	500
6. อาคารอัดน้ำคลองน้ำแดง	ม.3 ต.นาเตย อ.ท้ายเหมือง	-	1,100
7. อาคารอัดน้ำคลองพุนใน	ม.2 ต.พุนใน อ.เกาะยาว	-	1,000
8. ฝ่ายคลองใน	ม.3 ต.รมณีย์ อ.กะปง	-	500
9. ฝ่ายคลองบางใส	ม.7 ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง	-	200
10. ฝ่ายคลองกะปง	ม.1 ต.กะปง อ.กะปง	-	1,000
รวมพื้นที่โครงการชลประทานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ			9,160

ที่มาข้อมูล : โครงการชลประทานพังงา

3) แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน (บ่อจี้)

จังหวัดพังงา ได้ดำเนินงานพัฒนาแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ขนาด 1,260 ลบ.ม. โดยมีการขุดบ่อให้เกษตรกรเพื่อใช้การเกษตรแล้วตั้งแต่ ปี 2549- 2567 จำนวน 474 บ่อ ดังนี้

ตารางที่ 5 : แสดงจำนวนสระน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ขนาด 1,260 ลบ.ม.

หน่วย : บ่อ ปี พ.ศ.	อำเภอ								รวม
	เมืองพังงา	กะปง	ตะกั่วทุ่ง	ท้ายเหมือง	ตะกั่วป่า	คุระบุรี	ทับปุด	เกาะยาว	
2549	1	6	6	10	13	5	6	3	50
2551	0	0	4	2	9	0	0	0	15
2552	0	6	0	0	4	5	0	0	15
2553	0	0	0	0	1	19	0	0	20
2554	0	0	1	4	0	5	0	0	10

ตารางที่ 5 : แสดงจำนวนสระน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ขนาด 1,260 ลบ.ม. ปี 2549 – 2567 (ต่อ)

หน่วย : บ่อ ปี พ.ศ.	อำเภอ								รวม
	เมืองพังกา	กะปง	ตะกั่วทุ่ง	ท้ายเหมือง	ตะกั่วป่า	คุระบุรี	ทับปุด	เกาะยาว	
2555	2	0	0	3	5	0	5	0	15
2556	0	0	1	3	10	0	6	0	20
2557	1	2	2	5	3	5	7	0	25
2558	3	1	3	7	3	3	5	0	25
2559	2	0	6	5	2	4	1	0	20
2560	4	0	0	7	3	4	7	0	25
2561	6	0	8	4	6	1	1	0	26
2562	5	4	6	13	4	6	0	0	38
2563	5	10	3	0	8	6	2	0	34
2564	4	0	2	9	4	6	5	0	37
2565	2	4	4	7	7	3	3	0	30
2566	1	12	6	8	12	0	0	0	39
2567	0	0	8	10	4	5	3	0	30
รวม	38	47	60	100	98	77	51	3	474

ที่มาข้อมูล : สถานีพัฒนาที่ดินพังงา, ธันวาคม 2567

2. ข้อมูลประชากรและการปกครอง

จำนวนประชากรของจังหวัดพังงา ปี 2567 มีประชากรทั้งสิ้น 266,296 คน เป็นชาย 132,910 คน (ร้อยละ 49.91) หญิง 133,386 คน (ร้อยละ 50.09) อำเภอที่มีประชากรมากที่สุด ได้แก่ อำเภอตะกั่วป่า มีประชากรทั้งสิ้น 49,553 คน รองลงมาได้แก่อำเภอย้ายเหมือง 47,916 คน และอำเภอตะกั่วทุ่ง 44,920 คน ส่วนอำเภอที่มีประชากรน้อยที่สุดได้แก่ อำเภอกะปง มีประชากร 14,361 คน

ตารางที่ 6 : แสดงการแบ่งเขตการปกครองของจังหวัดพังงาและข้อมูลประชากร

อำเภอ	พื้นที่ ตร.กม.	ห่างจากจังหวัด (กม.)	ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาล		อบต.	ประชากร			จำนวนบ้าน (หลังคาเรือน)
					เมือง	ตำบล		ชาย	หญิง	รวม	
เมืองพังกา	549.552	-	8	42	1	1	6	19,950	20,774	40,724	19,054
ตะกั่วป่า	478.538	57	8	51	1	2	5	24,452	25,101	49,553	28,031
ตะกั่วทุ่ง	610.779	13	7	68	-	2	7	22,384	22,536	44,920	19,509
ท้ายเหมือง	611.793	57	6	49	-	2	5	24,261	23,655	47,916	23,551
กะปง	588.793	37	5	22	-	1	4	7,170	7,191	14,361	6,841
ทับปุด	272.429	26	6	38	-	1	5	12,939	12,868	25,807	9,180
คุระบุรี	917.948	137	4	33	-	1	4	14,331	13,980	28,311	13,046
เกาะยาว	141.065	40.5	3	18	-	2	2	7,423	7,281	14,704	6,231
รวม	4,170.897	-	48	321	2	13	38	132,910	133,386	266,296	125,443

ที่มาข้อมูล : สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, ๒๕๖๗

3. ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

3.1 ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด

ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (Gross provincial product:GPP) ในปี 2566 ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดพังงามีมูลค่า 56,919 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา (ปี 2565) มีมูลค่าเพิ่มขึ้น 1,376 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 2.48 โดยเป็นมูลค่าในภาคการเกษตร 19,638 ล้านบาท (ร้อยละ 34.50) และมูลค่านอกภาคเกษตร 37,281 ล้านบาท (ร้อยละ 65.50)

ผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (GPP Per capita) ปี 2566 ประชากรจังหวัดพังงา มีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีเท่ากับ 229,213 บาท จัดอยู่ในลำดับที่ 17 ของประเทศ ลำดับที่ 3 ของภาคใต้ และลำดับที่ 2 ของภาคใต้ฝั่งอันดามัน และเมื่อเทียบกับปี 2565 ที่มีรายได้เฉลี่ยคนละ 223,271 บาท พบว่า มีสัดส่วนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 2.66

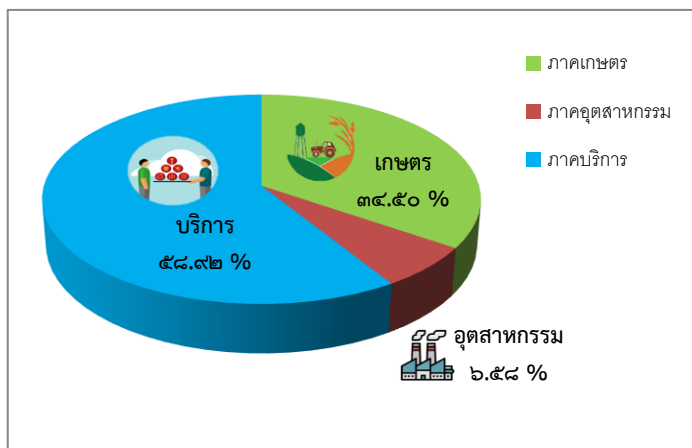
ตารางที่ 7 : แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดพังงา (GPP) ปี 2562 - 2566

(หน่วย : ล้านบาท)

สาขาการผลิต	มูลค่าเพิ่ม ณ ราคาประจำปี				
	2562	2563	2564r	2565r	2566p
ภาคเกษตร	16,095	18,150	18,192	20,580	19,638
เกษตรกรรม การป่าไม้และการประมง	16,095	18,150	18,192	20,580	19,638
นอกภาคเกษตร	63,111	35,665	28,570	34,963	37,281
ภาคอุตสาหกรรม	3,433	3,108	3,277	3,648	3,745
การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน	671	673	607	522	549
การผลิต	2,035	1,762	1,989	2,417	2,202
ไฟฟ้า ก๊าซ ไอน้ำ และระบบปรับอากาศ	640	587	583	608	869
การจัดหาน้ำ การจัดการ การบำบัดน้ำเสียสิ่งปฏิกูล	87	87	97	102	125
ภาคบริการ	59,679	32,556	25,294	31,315	33,536
การก่อสร้าง	1,198	1,408	1,410	1,168	890
การขายส่งและการขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์และจักรยานยนต์	5,401	5,476	4,990	5,620	5,626
การขนส่งและสถานที่เก็บสินค้า	5,229	4,269	3,460	3,368	4,175
ที่พักและบริการด้านอาหาร	34,443	10,606	4,696	10,162	11,437
ข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร	515	506	576	465	473
กิจกรรมทางการเงินและการประกันภัย	2,269	2,243	2,191	2,517	2,733
กิจกรรมอสังหาริมทรัพย์	1,278	1,298	1,350	1,079	1,274
กิจกรรมทางวิชาชีพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	22	20	14	17	17
กิจกรรมการบริหารและการบริการสนับสนุน	2,997	469	101	278	314
การบริหารราชการ การป้องกันประเทศและการประกันสังคมภาคบังคับ	2,432	2,389	2,544	2,577	2,432
การศึกษา	2,315	2,375	2,434	2,496	2,538
กิจกรรมด้านสุขภาพและงานสังคมสงเคราะห์	1,191	1,144	1,175	1,205	1,221
ศิลปะ ความบันเทิง และนันทนาการ	145	126	132	144	145
กิจกรรมบริการด้านอื่นๆ	243	225	221	217	263
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด	79,206	53,815	46,763	55,543	56,919
รายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากร (บาท)	317,077	215,684	187,676	223,271	229,213
จำนวนประชากร (พันคน)	250	250	249	249	248

ที่มาข้อมูล : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, พฤษภาคม ๒๕๖๘

	มูลค่า (ล้านบาท)
ภาคเกษตร	19,638
ภาคอุตสาหกรรม	3,745
ภาคบริการ	33,536
GPP รวม	56,919

ภาพที่ 4 : โครงสร้าง GDP จังหวัดพังงา ปี 2566

ตารางที่ 8 : แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดพังงา (GPP) ณ ราคาคงที่ ปี 2562 - 2566

หน่วย: ล้านบาท

สาขาการผลิต	มูลค่าเพิ่ม ณ ราคาคงที่ (CVMs)				
	2562	2563	2564r	2565r	2566p
ภาคเกษตร	9,245	9,802	8,874	9,138	9,704
เกษตรกรรม การป่าไม้และการประมง	9,245	9,802	8,874	9,138	9,704
นอกภาคเกษตร	35,948	22,619	18,622	21,785	22,299
ภาคอุตสาหกรรม	1,834	1,645	1,669	1,804	1,760
การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน	366	362	316	263	267
การผลิต	929	807	881	1,007	928
ไฟฟ้า ก๊าซ ไอน้ำ และระบบปรับอากาศ	664	577	539	614	685
การจัดหาน้ำ การจัดการ การบำบัดน้ำเสียสิ่งปฏิกูล	49	52	56	58	70
ภาคบริการ	34,817	21,370	17,204	20,324	20,918
การก่อสร้าง	842	1,000	991	803	606
การขายส่งและการขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์และจักรยานยนต์	2,377	2,408	2,228	2,344	2,262
การขายส่งและสถานที่เก็บสินค้า	3,618	2,907	2,317	2,407	2,968
ที่พักและบริการด้านอาหาร	25,101	10,785	5,779	11,589	12,131
ข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร	796	786	904	736	758
กิจกรรมทางการเงินและการประกันภัย	1,443	1,458	1,463	1,494	1,535
กิจกรรมอสังหาริมทรัพย์	1,330	1,338	1,388	1,105	1,298
กิจกรรมทางวิชาชีพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	23	20	14	16	16
กิจกรรมการบริหารและการบริการสนับสนุน	1,791	280	58	149	165
การบริหารราชการ การป้องกันประเทศและการประกันสังคมภาคบังคับ	1,295	1,249	1,299	1,275	1,183
การศึกษา	1,090	1,100	1,105	1,100	1,098
กิจกรรมด้านสุขภาพและงานสังคมสงเคราะห์	643	607	609	600	597
ศิลปะ ความบันเทิง และนันทนาการ	135	117	123	129	125
กิจกรรมบริการด้านอื่นๆ	181	168	164	152	179
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด	41,706	29,895	25,440	28,374	29,447

ที่มาข้อมูล : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, พฤษภาคม 2568

3.2 ภาวะเศรษฐกิจการเกษตรปี 2567 และแนวโน้มปี 2568 จังหวัดพังงา (ที่มาข้อมูล : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 8)

ภาวะเศรษฐกิจการเกษตร ปี 2567 หดตัวร้อยละ 3.1 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา โดยสาขาพืชสดตัวร้อยละ 0.9 สาขาปศุสัตว์หดตัวร้อยละ 4.5 สาขาบริการทางการเกษตรหดตัวเล็กน้อยที่ร้อยละ 0.01 ในขณะที่สาขาประมงขยายตัว ร้อยละ 3.0 และสาขาป่าไม้ขยายตัวเล็กน้อยที่ร้อยละ 0.01 โดยมีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อภาคเกษตร ได้แก่ สภาพอากาศแปรปรวนจากผลกระทบปรากฏการณ์เอลนีโญ อากาศร้อนมากกว่าปกติ ทำให้น้ำยางออกน้อย ประกอบกับเนื้อที่กรีดยังลดลง รวมถึงทุเรียนที่ออกดอกติดผลน้อย ส่งผลให้ผลผลิตสินค้ายางพาราและทุเรียนลดลง อีกทั้งความต้องการการบริโภคไข่ไก่ภายในประเทศลดลง ส่งผลให้ดัชนีผลผลิตสินค้าเกษตร ปี 2567 ลดลงร้อยละ 0.7 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา ในขณะที่ดัชนีราคาสินค้าเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.0 ส่งผลให้ดัชนีรายได้ภาคเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.2

แนวโน้มเศรษฐกิจการเกษตรปี 2568 คาดว่าจะขยายตัวอยู่ในช่วงร้อยละ (-1.7) – (-0.7) เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา โดยสาขาพืชขยายตัวอยู่ในช่วงร้อยละ 1.6 – 2.6 สาขาปศุสัตว์หดตัวอยู่ในช่วงร้อยละ (-6.6) – (-5.6) สาขาประมงหดตัวอยู่ในช่วงร้อยละ (-2.5) – (-1.5) สาขาการบริการทางการเกษตรหดตัวอยู่ในช่วงร้อยละ (-0.5) - 0.5 และสาขาป่าไม้หดตัวอยู่ในช่วงร้อยละ (-0.7) - 0.3 โดยมีปัจจัยสำคัญที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อภาคเกษตร ได้แก่ สภาพอากาศแปรปรวน ภัยธรรมชาติ ผลกระทบจากปรากฏการณ์ลานีญา การระบาดของโรคในพืช ประมง และปศุสัตว์ ราคาปัจจัยการผลิตที่ยังคงมีความผันผวน และการขาดแคลนแรงงานฝีมือภาคเกษตร รวมถึงมาตรการและโครงการช่วยเหลือเกษตรกรในด้านต่าง ๆ ของภาครัฐอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

3.4 ข้อมูลรายได้เฉลี่ยของประชากร

รายได้เฉลี่ย/คน/ปี ของประชากรจังหวัดพังงา จากผลการจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี 2567 จังหวัดพังงา เท่ากับ 92,900.31/คน/ปี ดังรายละเอียด

ตารางที่ 9 : แสดงรายได้เฉลี่ย/คน/ปี ของประชากรจังหวัดพังงา ปี 2567

ที่	อำเภอ	รายได้เฉลี่ย/คน/ปี (บาท) (2566)	รายได้เฉลี่ย/คน/ปี (บาท) (2567)	เพิ่มขึ้น/ลดลง
1	เมืองพังงา	97,552.81	103,020.94	5,468.13
2	เกาะยาว	51,986.63	98,995.71	47,019.08
3	กะปง	82,973.73	89,003.87	6,030.11
4	ตะกั่วทุ่ง	84,036.06	85,621.80	1,585.47
5	ตะกั่วป่า	105,502.26	102,883.48	-2,618.78
6	คุระบุรี	80,435.59	91,460.53	11,014.94
7	ทับปุด	80,407.40	80,512.90	105.50
8	ท้ายเหมือง	86,868.93	91,899.04	5,135.61
เฉลี่ยทั้งจังหวัด		86,672.64	92,900.31	6,227.67

ที่มาข้อมูล : สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพังงา

4. ข้อมูลด้านการผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญของจังหวัด

4.1 การใช้พื้นที่การเกษตร

การใช้พื้นที่การเกษตร จังหวัดพังงา มีพื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร จำนวน 1,128,824 ไร่ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 43.30 ของพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัด อำเภอที่มีพื้นที่ทำการเกษตรมากที่สุดคือ อำเภอดงทับฟ้า มีจำนวน 235,119 ไร่ จากพื้นที่ของอำเภอที่มีจำนวน 381,737 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 61.60

ตารางที่ 10 : แสดงพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่ทำการเกษตร ครั้วเรือนเกษตรกร และจำนวนเกษตรกรของจังหวัดพังงา แยกรายอำเภอ ปี 2567

อำเภอ	พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ทำ การเกษตร (ไร่)	ครั้วเรือนทั้งหมด (ครั้วเรือน)	ครั้วเรือนเกษตรกร (ครั้วเรือน)	จำนวนเกษตรกร (ราย)
เมืองพังงา	343,470	133,886	19,071	3,726	12,018
กะปง	367,996	121,985	6,841	3,598	8,036
ตะกั่วทุ่ง	381,737	235,119	19,509	5,245	15,519
ตะกั่วป่า	299,086	141,495	28,031	4,236	16,992
เกาะยาว	88,166	41,916	6,266	2,003	4,407
คุระบุรี	573,718	223,536	13,163	3,928	12,588
ทับปุด	170,268	70,403	15,411	3,825	11,924
ท้ายเหมือง	382,371	160,484	23,515	6,773	18,829
รวม	2,606,812	1,128,824	131,807	33,334	100,313

ที่มาข้อมูล : สำนักงานเกษตรจังหวัดพังงา, ธันวาคม 2567

4.3 ข้อมูลการผลิตด้านพืช

พืชเศรษฐกิจอันดับหนึ่งของจังหวัดพังงา ยังคงเป็นยางพารา รองลงมาคือ ปาล์มน้ำมัน ที่มีแนวโน้มพื้นที่ปลูกเพิ่มมากขึ้นจากการปรับเปลี่ยนพื้นที่เดิมจากสวนยางพาราและราคาผลผลิตที่สูงขึ้น ส่วนไม้ผล ถึงแม้ว่าในจังหวัดพังงา จะทำเป็นอาชีพรองจากอาชีพหลักอย่างยางพาราและปาล์มน้ำมัน แต่ไม้ผลก็นับว่าเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความน่าสนใจ โดยเฉพาะทุเรียนสาธิตและมังคุดทิพย์ ซึ่งกรมทรัพยากรปศุสัตว์ได้ประกาศรับขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) แล้ว สามารถเป็นแรงจูงใจให้กับเกษตรกรเพิ่มพื้นที่ปลูกมากขึ้นและยังคงเป็นพืชทางเลือกให้กับเกษตรกรในจังหวัดพังงา สำหรับการปลูกพืชผักในจังหวัดพังงา มีแนวโน้มการปลูกพืชผักปลอดภัยและพัฒนาไปเป็นพืชผักอินทรีย์เพิ่มมากขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการสำหรับคนรักสุขภาพ นอกจากนี้ คือ ข้าวนาปี และ ข้าวไร่ดอกข่า 50 ก็เป็นพืชที่สำคัญและสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรของจังหวัดพังงา

ตารางที่ 11 : แสดงข้อมูลพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดพังงา ปี 2567

ที่	ชนิดพืช	เนื้อที่ปลูก (ไร่)	เนื้อที่ เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ราคาเฉลี่ย (บาท/กก.)	มูลค่า (ล้านบาท)	จำนวน ครั้วเรือน เกษตรกร
1	ยางพารา	525,734	501,686	108,519.81	215.5	70.99	7,753.63	30,853
2	ปาล์มน้ำมัน	280,336	268,482	824,835.60	3,049	6.23	5,204.31	14,645
3	มังคุด	12,536	12,233	2,746	235.50	33.55	95.99	2,727

ตารางที่ 11 : แสดงข้อมูลพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดพังงา ปี 2567 (ต่อ)

ที่	ชนิดพืช	เนื้อที่ปลูก (ไร่)	เนื้อที่ เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ราคาเฉลี่ย (บาท/กก.)	มูลค่า (ล้านบาท)	จำนวน ครัวเรือน เกษตรกร
4	ทุเรียน	9,701	7,696	3,284	404.38	118.76	284.59	4,631
5	เงาะ	3,225	3,215	1,392	399.68	23.28	32.32	1,794
6	ลองกอง	4,011	4,011	906	199.63	29.13	26.58	2,149
7	มะพร้าว	9,769	9,461	5,472	574	18.92	107.27	2,426
8	มะพร้าวน้ำหวาน	783	638	702.41	1,038	27.69	21.17	312
9	สะตอ	6,973	6,973	6,224	890.75	46.03	282	4,173
10	สับปะรด	4,025	4,025	11,390.80	2,784	22.13	243.15	859
11	มะม่วงหิมพานต์	2,658	2,545	1,947	366.25	30.09	58.84	1,359
12	ข้าวนาปี	2,141	2,141	551	367.33	24.15	13.12	466
13	ข้าวไร่ดอกข่า	2,347	2,347	885	377	65.67	58.11	724
14	ทุเรียนสาลิกา	1,093	742	401	498.24	217.50	95.35	942
15	แตงโม	2,492	2,492	6,161	2,422	20.33	129.69	587
16	ผักเหมียง	2,201	2,159	1,243.56	583.13	83.59	105.17	1,583
17	มะนาว	408	308	271.99	869	66.54	173.98	348
18	มะละกอ	221	196	577.21	2,934	28.49	16.78	822
19	พืชผักอื่นๆ	3,539	3,539	4,356.72	1,219	47.28	208.40	2,617
20	ผักไฮโดรโปนิคส์	142 ไร่	142 ไร่	24	169 กก./ไร่	88.75	2.13	84

ที่มาข้อมูล : สำนักงานเกษตรจังหวัดพังงา, ธันวาคม 2567

➡ การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกมังคุด (ที่มาข้อมูล : แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมของแต่ละจังหวัด / กรมพัฒนาที่ดิน, 2564)

มังคุดเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัดพังงาในลำดับที่ 3 จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 58,160 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.28 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอตะกั่วทุ่ง 28,850 ไร่ อำเภอทับปุด 15,734 ไร่ อำเภอกะยาร 11,389 ไร่ และอำเภอเมืองพังงา 2,187 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 30,288 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.71 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอตะกั่วทุ่ง 23,201 ไร่ อำเภอกะยาร 2,981 ไร่ อำเภอทับปุด 2,414 ไร่ และอำเภอเมืองพังงา 1,692 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 593,273 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 33.49 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายอยู่ในอำเภอย้ายเหมือง 142,316 ไร่ อำเภอตะกั่วป่า 122,238 ไร่ อำเภอบุรี 92,052 ไร่ อำเภอตะกั่วทุ่ง 67,908 ไร่ อำเภอกะปง 62,615 ไร่ อำเภอเมืองพังงา 54,922 ไร่ อำเภอทับปุด 50,910 ไร่ และอำเภอกะยาร 312 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 1,089,698 ไร่

1) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกมังคุดในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดินได้ ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 229 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.39 ของพื้นที่ศักยภาพสูง กระจายอยู่ในอำเภอทับปุด 195 ไร่ อำเภอตะกั่วทุ่ง 28 ไร่ และอำเภอเมืองพังงา 6 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 32 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.11 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายอยู่ในอำเภอทับปุด 19 ไร่ อำเภอตะกั่วทุ่ง 11 ไร่ และอำเภอเมืองพังงา 2 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 14,123 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.38 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย กระจายอยู่ในอำเภอกะปง 5,713 ไร่ อำเภอท้ายเหมือง 2,143 ไร่ และอำเภอคุระบุรี 1,487 ไร่

(4) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 1,404 ไร่

2) พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกมังคุดแต่ยังไม่ใช้พื้นที่ปลูกพิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับปลูกมังคุด และพื้นที่เพาะปลูกมังคุดในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่า จังหวัดพังงามีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และ ระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 88,187 ไร่ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอตะกั่วทุ่ง 52,012 ไร่ รองลงมา ได้แก่ อำเภอทับปุด 17,934 ไร่ อำเภอกะยาว 14,370 ไร่ และอำเภอเมืองพังงา 3,871 ไร่ ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 57,931 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 99.61 ของพื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอตะกั่วทุ่ง 28,822 ไร่ อำเภอทับปุด 15,539 ไร่ และอำเภอกะยาว 11,389 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 30,256 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 99.89 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอตะกั่วทุ่ง 23,190 ไร่ อำเภอกะยาว 2,981 ไร่ และอำเภอทับปุด 2,395 ไร่

ตารางที่ 12 : แสดงพื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของมังคุด รายอำเภอ จังหวัดพังงา

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
กะยาว	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	11,389 (100 %)	2,981 (100 %)	312 (100 %)	486,588 (100 %)	501,270 (100 %)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่างๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	-	-
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	11,389 (100 %)	2,981 (100 %)	- -	- -	14,370 (2.87 %)
ตะกั่วทุ่ง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	28,850 (100 %)	23,201 (100 %)	67,908 (100 %)	126,051 (100 %)	246,010 (100 %)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่างๆ (ปลูกจริง)	28 (0.10 %)	11 (0.05 %)	769 (1.13 %)	169 (0.13 %)	977 (0.40 %)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	28,822 (99.90 %)	23,190 (99.95 %)	- -	- -	52,012 (21.14 %)
คุระบุรี	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	- -	- -	92,052 (100 %)	116,870 (100 %)	208,922 (100 %)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่างๆ (ปลูกจริง)	- -	- -	1,487 (1.62 %)	259 (0.22 %)	1,746 (0.84 %)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-

ตารางที่ 12 : แสดงพื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของมังคุด รายอำเภอ จังหวัดพังงา (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
เมืองพังงา	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	2,187 (100 %)	1,692 (100 %)	54,922 (100 %)	147,833 (100 %)	206,634 (100 %)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น ความเหมาะสมต่างๆ (ปลูกจริง)	6 (0.27 %)	2 (0.12 %)	1,291 (2.35 %)	173 (0.12 %)	1,472 (0.71 %)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	2,181 (99.73 %)	1,690 (99.88 %)	- -	- -	3,871 (1.87 %)
ท้ายเหมือง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	142,316 (100 %)	57,852 (100 %)	200,168 (100 %)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น ความเหมาะสมต่างๆ (ปลูกจริง)	-	-	2,143 (1.51 %)	73 (0.13 %)	2,216 (1.11 %)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
ตะกั่วป่า	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	122,238 (100 %)	66,661 (100 %)	188,899 (100 %)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น ความเหมาะสมต่างๆ (ปลูกจริง)	-	-	1,482 (1.21 %)	150 (0.23 %)	1,632 (0.86 %)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
กะปง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	62,615 (100 %)	71,908 (100 %)	134,523 (100 %)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น ความเหมาะสมต่างๆ (ปลูกจริง)	-	-	5,713 (9.12 %)	575 (0.80 %)	6,288 (4.67 %)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
ทับปุด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	15,734 (100 %)	2,414 (100 %)	50,910 (100 %)	15,935 (100 %)	84,993 (100 %)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น ความเหมาะสมต่างๆ (ปลูกจริง)	195 (1.24 %)	19 (0.79 %)	1,238 (2.43 %)	5 (0.03 %)	1,457 (1.71 %)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	15,539 (98.76 %)	2,395 (99.21 %)	- -	- -	17,934 (21.10 %)
รวมทั้ง จังหวัด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	58,160 (100 %)	30,288 (100 %)	593,273 (100 %)	1,089,698 (100 %)	1,771,419 (100 %)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น ความเหมาะสมต่างๆ (ปลูกจริง)	229 (0.39 %)	32 (0.11 %)	14,123 (2.38 %)	1,404 (0.13 %)	15,788 (0.89 %)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	57,931 (99.61 %)	30,256 (99.89 %)	- -	- -	88,187 (4.98 %)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้นเนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืช ตรงตามศักยภาพของดิน มีความเสี่ยงต่ำ ผลผลิตดี จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่าพื้นที่ที่ควรพิจารณาให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกมังคุด คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกยางพารา (S3) 6,911 ไร่ พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน (S3) 1,414 ไร่

ตารางที่ 13 : แสดงพื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตมังคุด

อำเภอ	ยางพารา (ไร่)			ปาล์มน้ำมัน (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม
เกาะยาว	3	-	3	93	-	93
ตะกั่วทุ่ง	6,908	-	6,908	812	-	812
คุระบุรี	-	-	-	-	-	-
เมืองพังงา	-	-	-	451	-	451
ท้ายเหมือง	-	-	-	-	-	-
ตะกั่วป่า	-	-	-	-	-	-
กะปง	-	-	-	-	-	-
ทับปุด	-	-	-	58	-	58
รวม	6,911	-	6,911	1,414	-	1,414

3) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกมังคุดต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิต ที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกมังคุดในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการ ที่สำคัญต่าง ๆ ได้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกมังคุดในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือ พื้นที่ปลูกมังคุดในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกมังคุด ซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกมังคุดที่สำคัญของจังหวัด โดยอยู่ในอำเภอทับปุด อำเภอเมืองพังงา อำเภอตะกั่วทุ่ง เป็นต้น

พื้นที่ปลูกมังคุดในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือ พื้นที่ปลูกมังคุดในที่ดิน ที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกมังคุด เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรด เป็นด่าง ความชื้น โดยอยู่ในอำเภอตะกั่วทุ่ง อำเภอทับปุด เป็นต้น

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้ เข้าโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม เช่น เปลี่ยนชนิดพืชที่มีความเหมาะสมกว่าการปลูกมังคุด มีต้นทุนที่ต่ำ และให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า เป็นต้น แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาแหล่งรับซื้อพร้อมด้วย

ส่วนที่ 3

ข้อมูลทั่วไปของมังคุด

1. ความเป็นมา

มังคุด มีชื่อสามัญ คือ มังคุด Mangosteen ชื่อวิทยาศาสตร์ *Garcinia mangostana* L. เป็นพืชที่มีแหล่งกำเนิดอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อาจจะเป็นบริเวณประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นที่รู้จักของชาวโลกตะวันตก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2174 จากแหล่งกำเนิดนี้พบการแพร่กระจายไปยังบริเวณรอบๆ แต่ก็ยังคงอยู่ในพื้นที่บริเวณรอบๆ แหล่งกำเนิดเดิม ดังนั้นจึงพบการกระจายอยู่บริเวณคาบสมุทรมลายูประเทศพม่า ไทย เขมร เวียดนามและหมู่เกาะซุนดาร์ อย่างไรก็ตามในปีพ.ศ. 2503 ได้มีการศึกษาถึงแหล่งกำเนิดที่แน่ชัดโดยสันนิษฐานว่าคาบสมุทรมลายูจะเป็นแหล่งกำเนิดเพราะพบว่าสายพันธุ์ที่เป็นพ่อและแม่ของต้นมังคุดอยู่ในบริเวณนั้นนอกจากนี้มีการสันนิษฐานว่ามังคุดเริ่มมีการปลูกเป็นพืชพื้นบ้านครั้งแรกในประเทศไทยหรือประเทศพม่า และจากคุณสมบัติพิเศษของมังคุดที่เมล็ดไม่ได้เกิดจากการผสมข้าม เนื่องจากละอองเกสรเป็นหมัน ดังนั้นมังคุดจึงไม่มีการกลายพันธุ์ ในประเทศไทยยังไม่มีรายงานที่แน่ชัดว่า มังคุดถูกนำเข้ามาปลูกเมื่อไหร่แต่คาดว่าจะมีมาก่อนกรุงรัตนโกสินทร์เพราะฝั่งธนบุรีแถบที่ตั้งโรงพยาบาลศิริราช ณ ปัจจุบันเดิมเรียกว่า วังสวนมังคุด นอกจากนี้ยังพบหลักฐานว่าสมัยเริ่มตั้งกรุงรัตนโกสินทร์มังคุดน่าจะเป็นผลไม้ที่มีการปลูกมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา เนื่องจากปรากฏในจดหมายเหตุของทูตชาวลังกา ที่มาขอพระสงฆ์ไทยไปอุปสมบทชาวลังกา เมื่อประมาณ 212 ปีมาแล้ว เมื่อคณะทูตมาถึงธนบุรี ข้าราชการหลายแผนกได้นำทุเรียน มังคุด มะพร้าวและอื่นๆ ให้กับคณะทูต แล้วจึงเดินทางต่อไปยังกรุงศรีอยุธยา

2. ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ราก (root)

เป็นระบบรากแก้ว (tap root system) ที่หยั่งลงดินได้ลึกมาก ส่วนรากแขนง (lateral root) และรากขนอ่อน (root hairs) พัฒนาได้ไม่ดี จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ต้นมังคุดเจริญเติบโตช้า

ลำต้น (stem)

มังคุดเป็นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ เจริญเติบโตช้า ลำต้นตั้งตรง มีทรงพุ่มเป็นแบบพีระมิด (dense pyramidal crown) ลำต้นมีความสูง 8 -15 เซนติเมตร ต้นมังคุดที่มีอายุมากอาจสูงเกิน 20 เมตร เช่นในประเทศไทยพบต้นมังคุดที่มีอายุมากกว่าร้อยปีทั้งในแหล่งปลูกภาคตะวันออก และภาคใต้ มีความสูงประมาณ 25 -30 เซนติเมตร เลือกลงของลำต้นมังคุดมีสีน้ำตาลเข้มจนถึงดำ สามารถปอกได้เป็นแผ่นๆ เปลือกด้านในเต็มไปด้วยยางสีเหลือง มังคุดเป็นพืชที่เจริญเติบโตช้า เนื่องจากเหตุผลสำคัญ คือ ระบบรากของมังคุดพัฒนาช้า

ใบ (leaf)

ใบเป็นใบเดี่ยว (simple leaf) การเรียงตัวของใบเป็นแบบตรงกันข้ามเป็นคู่ ๆ (opposite) รูปทรงของใบเป็นรูปรี (elliptic) หรือ รูปขอบขนานแกมรูปไข่ (ovate-oblong) ใบค่อนข้างหนาและเหนียว ด้านหลังใบสีเขียวเข้มเป็นมัน ด้านท้องใบสีเขียวอมเหลืองไม่เป็นมัน เส้นกลางใบกลมมนเห็นชัดเจนทางด้านท้องใบ ใบมีขนาดใหญ่ประมาณ 10 - 12 เซนติเมตร และกว้าง 5 - 10 เซนติเมตร ก้านใบมีความยาว 1.5 - 2.1 เซนติเมตร ใบของมังคุดมีอายุได้หลายปี การแตกใบชุดใหม่เกิดขึ้นปีละ 1 - 2 ครั้ง

ดอก (flower)

ดอกมังคุดอาจเกิดเป็นดอกเดี่ยว หรือเป็นกลุ่มที่ปลายยอดได้มากถึง 3 - 9 ดอกต่อยอด ขึ้นกับสภาพความสมบูรณ์ของต้นและสภาพแวดล้อม ถ้าต้นมีความสมบูรณ์มากและสภาพแวดล้อมเหมาะสมจะพบการออกดอกของมังคุดเป็นกลุ่มดอก ซึ่งจะทำให้ได้ผลมังคุดที่มีขนาดเล็ก ดอกมังคุดมีกลีบเลี้ยง 4 กลีบ และกลีบดอก 4 กลีบ กลีบดอกมีสีเหลืองครีม มีจุดประแต้มสีแดง เป็นดอกสมบูรณ์เพศที่มีอับละอองเกสรขนาดเล็ก 16 - 17 อัน แต่ไม่มีละอองเกสร รังไข่มีรูปร่างค่อนข้างกลม แบ่งเป็น 4 - 8 ช่อง (locule) ดอกมังคุดบานในตอนบ่าย และจะบานอยู่นานประมาณ 2 วัน เนื่องจากดอกมังคุดไม่มีละอองเกสรตัวผู้ ดังนั้น ผลมังคุดจึงเจริญโดยไม่ได้รับการผสมเกสร (parthenocarpic fruit) และเมล็ดมังคุดไม่ได้เกิดจากการปฏิสนธิ แต่เกิดขึ้นมาจากเนื้อเยื่อ nucellus ซึ่งเรียกการพัฒนาของเมล็ดว่าเป็นแบบ apomictic

ผล (fruit)

มังคุดจะเริ่มให้ผลเมื่อมีอายุประมาณ 8 ปี ขึ้นกับการจัดการและสภาพแวดล้อมของแหล่งปลูก การปลูกมังคุดในพื้นที่ไม่เหมาะสม อาจใช้เวลานานถึง 15 - 20 ปี กว่าจะให้ผลผลิต ผลมังคุดเป็นแบบ berry มีรูปร่างกลมรี หรือกลมแป้น มีขนาดค่อนข้างเล็ก น้ำหนักเฉลี่ย 75 - 100 กรัม มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 3.5 - 7.0 เซนติเมตร ผลอ่อนมีสีเหลืองจะเปลี่ยนเป็นสีเขียว แดง และม่วง เมื่อสุกกกลีบเลี้ยงสีเขียว 4 กลีบติดอยู่ที่ก้านผลด้านบน และปลายยอดเกสรตัวเมียเป็นรูปแฉก (stigmatic lobes) ติดอยู่ที่ก้นผล

เนื้อมังคุด แบ่งออกได้เป็นกลีบๆ 5 - 8 กลีบ จำนวนของกลีบขึ้นกับจำนวนแฉกของปลายยอดเกสรตัวเมียที่ก้นผล เนื้อสีขาวเกาะติดอยู่กับเมล็ด นุ่ม ฉ่ำน้ำ มีรสชาติหวานอมเปรี้ยว และมีกลิ่นหอมเล็กน้อย ในเนื้อมังคุด 100 กรัม ประกอบด้วยสารอาหาร ดังนี้

- คาร์โบไฮเดรต	18.4	กรัม
- โปรตีน	1.7	กรัม
- แคลเซียม	11.0	กรัม
- ฟอสฟอรัส	17.0	กรัม
- เหล็ก	0.9	กรัม
- โพแทสเซียม	0.5	กรัม

และยังมีสารประกอบอื่นที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย เช่น การ์ตานิน เบต้าแคโรทีน กรดมาลิก และกรดซิตริก

เปลือกมังคุดเต็มไปด้วยยางสีเหลือง เปลือกมังคุดมีสารประกอบสำคัญหลายชนิด ได้แก่ สารแซนโทน (Xantone) สารแอนโทโรไซยานิน (Anthrocyanin) ซึ่งเป็นสารต้านอนุมูลอิสระ (antioxidant) และมีสารแทนนิน (Tannin) ซึ่งมีฤทธิ์ฝาด สมานรักษาแผลให้หายเร็ว

ระยะพัฒนาของผลมังคุดในสภาพภูมิอากาศของประเทศไทยใช้เวลานานประมาณ 13 สัปดาห์ นับจากวันดอกบาน ซึ่งขึ้นกับอุณหภูมิ ถ้าอากาศเย็นผลมังคุดจะพัฒนาช้า สุกแก่ช้า

เมล็ด (seed)

เมล็ดมังคุดมีรูปร่างแบน มีเส้นใยหุ้มเมล็ดโดยรอบและมักจะมีไม่เกิน 2 เมล็ดต่อผล ต้นมังคุดที่ได้จากการเพาะเมล็ดมีลักษณะทางกรรมพันธุ์เช่นเดียวกับต้นเดิม เนื่องจากเมล็ดมังคุดไม่ได้เกิดจากการปฏิสนธิ แต่เกิดจากเนื้อเยื่อ nucellus ในเมล็ดมังคุดยังอุดมด้วยกรดโอเลอิก ช่วยลดคลอเลสเตอรอล และมีกรดไลโนเลอิก ซึ่งเป็นกรดไขมันที่จำเป็นต่อร่างกาย ช่วยควบคุมการทำงานของเซลล์และควบคุมความดันโลหิต

3. ประโยชน์ทางยา

- ผล (เนื้อหุ้มเมล็ด) รสเย็นหวานอมเปรี้ยว บำรุงร่างกาย บำรุงกำลัง แก้อ่อนในเนื่องจากรับประทานทุเรียน
- เปลือกผล รสฝาด เปลือกผลแห้งใช้เป็นยาฝาดสมาน แก้ท้องเสีย แก้บิด ทางเดินปัสสาวะอักเสบเรื้อรัง, น้ำต้มจากเปลือกผล ใช้เป็นยาแก้คออักเสบในปากและช่องลิ้น, มีฤทธิ์ฆ่าเชื้อแบคทีเรียซึ่งทำให้เกิดหนองและต้านเชื้อราที่เป็นสาเหตุของโรคผิวหนัง
- ยางจากผล รสฝาด รับประทานแก้บิด ท้องร่วง ใส่แผลที่เป็นหนอง
- ต้น รสฝาด ทุกส่วนของลำต้นเป็นยาฝาดสมาน ยางจากต้นเป็นยาถ่ายอย่างแรง, น้ำต้มจากเปลือกต้นและใบ อมกลั้วคอแก้แผลในปากและลดไข้

4. พันธุ์

มังคุดที่ปลูกในประเทศไทยมีเพียงพันธุ์เดียว เนื่องจากเกษตรกรผู้ปลูกมังคุดเป็นหมัน เมล็ดจะเจริญจากเนื้อเยื่อของต้นแม่ โดยไม่ได้รับการผสมพันธุ์

การเลือกต้นพันธุ์ ต้องเลือกต้นพันธุ์ที่ได้จากการเพาะเมล็ด ที่มีความสมบูรณ์แข็งแรง มีระบบรากสมบูรณ์ไม่ขาดอายุไม่น้อยกว่า 2 ปี หรือมีความสูงมากกว่า 30 เซนติเมตร

5. สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตและให้ผลผลิต (Crop requirement) ของมังคุด

ตารางที่ 14 : แสดงสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตของมังคุด

รายการ	ความเหมาะสม	ข้อจำกัด
1. สภาพอากาศ		
1.1 อุณหภูมิ	25 – 35 องศาเซลเซียส	- มังคุดเจริญเติบโตช้า ถ้าอุณหภูมิต่ำกว่า 20 องศาเซลเซียส และจะตายถ้าอุณหภูมิต่ำกว่า 5 องศาเซลเซียส - ใบจะไหม้ถ้าอุณหภูมิสูงกว่า 35 องศาเซลเซียส ซึ่งต้นมังคุดที่โตเต็มที่แล้วจะทนทานต่ออุณหภูมิสูงได้ดีกว่าต้นเล็ก

ตารางที่ 14 : แสดงสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตของมังคุด (ต่อ)

รายการ	ความเหมาะสม	ข้อจำกัด
1.2 ความชื้นสัมพัทธ์	มากกว่า 30 %	ความชื้นในอากาศต่ำทำให้ใบไหม้ ส่งผลให้มีการเจริญเติบโตช้า และให้ผลผลิตช้า
1.3 ความยาวช่วงแสง	400 - 700 นาโนเมตร	-
1.4 ความเข้มของแสง	- มังคุดเป็นพืชที่ต้องการแสงน้อย เพียงประมาณ 50 % ของแสงแดดปกติ หรือประมาณ 500 ไมโครโมล/ตารางเมตร/วินาที - ระยะปลูกของมังคุดที่เป็นที่นิยม คือ 8 x 8 เมตร - 10 x 10 เมตร ในพื้นที่ 1 ไร่ ปลูกมังคุดได้ประมาณ 16 - 25 ต้น แม้ว่ามังคุดเป็นพืชที่ต้องการแสงน้อย แต่ถ้าหากใบมังคุดได้รับแสงน้อยกว่าปริมาณที่ต้องการ จะทำให้อัตราการสังเคราะห์แสงลดลง ส่งผลต่อการเจริญเติบโตและความสมบูรณ์ของต้น ดังนั้น เมื่อต้นมังคุดมีขนาดใหญ่ จึงต้องทำการตัดแต่งกิ่งเป็นประจำทุกปี เพื่อลดการบังแสงระหว่างกิ่งของมังคุดทั้งในต้นเดียวกัน และต่างต้น	- มังคุดที่ปลูกใหม่จะอ่อนแอต่อแสงแดดจัดมากกว่าต้นมังคุดที่โตเต็มที่แล้ว จึงต้องจัดเตรียมร่มเงาเพื่อพรางแสงป้องกันใบไหม้เสียหาย ซึ่งจะมีผลต่อการเจริญเติบโตของต้นมังคุด - การที่ มังคุด ของ ร่มเงา (shade tolerance) เนื่องจากถิ่นกำเนิดเดิมอยู่ในป่าเขตร้อนชื้น การนำมังคุดไปปลูกในพื้นที่ที่มีแสงแดดจัด และมีความชื้นต่ำ ต้องสร้างร่มเงาให้ต้นมังคุดไปจนโต เพื่อป้องกันใบไหม้ ควบคู่กับการให้น้ำอย่างเพียงพอ
1.5 ฝน	ปริมาณ น้ำฝน มากกว่า 2,000 มิลลิเมตรต่อปี การกระจายตัวของฝนดี	มังคุดเป็นพืชที่ชอบน้ำมาก เจริญเติบโตได้ดีในเขตร้อนชื้นที่มีฝนตกชุก และได้รับน้ำชลประทานเสริมในช่วงหน้าแล้งอย่างเพียงพอ
2. สภาพพื้นที่		
2.1 ความสูงจากระดับน้ำทะเล	มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางไม่เกิน 650 เมตร	-
2.2 ความลาดชันของพื้นที่	มีความลาดเอียงที่เหมาะสมในระดับ 1 - 3 เปอร์เซ็นต์ แต่ไม่ควรเกิน 15 เปอร์เซ็นต์	- พื้นที่ที่มีความลาดเอียงพอประมาณ จะเหมาะสมต่อการปลูกมังคุดมาก เพราะไม่มีน้ำท่วมขังและระบายน้ำได้เร็ว จึงช่วยลดความรุนแรงของปัญหาเนื่อแก้วและยางไหลของผลมังคุดที่เก็บเกี่ยวในระยะฝนตกชุกได้ - พื้นที่ที่มีความลาดชันสูงมากไม่เหมาะสมที่จะใช้ทำสวนมังคุด เพราะจะมีปัญหาเรื่องการชะล้าง/พังทลายของดิน และยังเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน

ตารางที่ 14 : แสดงสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตของมังคุด (ต่อ)

รายการ	ความเหมาะสม	ข้อจำกัด
		การนำเครื่องมืออุปกรณ์ไปใช้งาน รวมถึงการขนย้ายผลผลิตออกจากสวน
2.3 อื่นๆ	ควรอยู่ใกล้แหล่งน้ำ และมีปริมาณน้ำสำรองให้ มังคุด อย่างเพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะติดผลซึ่งตรงกับช่วงหน้าแล้ง แต่มังคุดต้องการน้ำมากอย่างสม่ำเสมอ	ต้นมังคุดทนต่อสภาพน้ำท่วมขังได้ดีกว่าไม้ผลชนิดอื่น แต่ควรหลีกเลี่ยงการปลูกมังคุดในพื้นที่น้ำท่วมขัง เพราะต้นมังคุดจะชะงักการเจริญเติบโต และมีปัญหาเนื้อแกว้ยางไหลมากกว่าพื้นที่อื่น
3. สภาพดิน		
3.1 ลักษณะของเนื้อดิน	ดินร่วน อุ้มน้ำได้ดี มีความอุดมสมบูรณ์สูง	-
3.2 ความลึกของหน้าดิน	หน้าดินลึกมากกว่า 50 เซนติเมตร ระดับน้ำใต้ดินลึกมากกว่า 1.5 เมตร	-
3.3 ความเป็นกรดเป็นด่างของดิน	5.5 - 6.5	ถ้า pH สูงหรือต่ำเกินไป ธาตุอาหารพืชในดินจะอยู่ในรูปพืชที่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้
3.4 ความเค็มของดิน	ค่าความเค็มของดินควรต่ำกว่า 400 เดซิซีเมนต์/เมตร (dS/m) หมายเหตุ: เป็นระดับความเค็มที่พืชทั่วไป เจริญเติบโตได้ไม่มีปัญหา	-
3.5 ปริมาณอินทรีย์วัตถุ	2 - 3 เปอร์เซ็นต์	ประเทศไทยอยู่ในเขตร้อนชื้น ทำให้มีการสูญเสียอินทรีย์วัตถุในดินอย่างรวดเร็ว จึงควรใส่ปุ๋ยอินทรีย์อย่างสม่ำเสมอ
3.6 ปริมาณธาตุอาหารในดิน	ปริมาณธาตุอาหารในดินที่เหมาะสมต่อการปลูกไม้ผลทั่วไป หน่วย : มก./กก หรือ ppm ฟอสฟอรัส 35 - 60 แมกนีเซียม 250 - 450 ทองแดง 3 - 5 โพแทสเซียม 100 - 120 เหล็ก 60 - 70 โบรอน 4 - 6 แคลเซียม 800 - 1,500 สังกะสี 3 - 15 แมงกานีส 20 - 60	- ดินที่ใช้ปลูกมังคุดไประยะหนึ่งจะสูญเสียธาตุอาหารไปกับผลผลิตที่เก็บเกี่ยวไปในแต่ละปี และมีสภาพของดินเปลี่ยนไปตามวิธีการจัดการดินและปุ๋ยของแต่ละสวน จึงควรมีการวิเคราะห์ดินเพื่อตรวจสอบระดับธาตุอาหาร เพื่อเป็นแนวทางการใส่ปุ๋ยอย่างมีประสิทธิภาพ - ต้นมังคุดต้องการธาตุอาหารหลัก ธาตุรอง และจุลธาตุอย่างสมดุล เพื่อการเจริญเติบโตของต้น การติดผลและคุณภาพของผลที่ดี

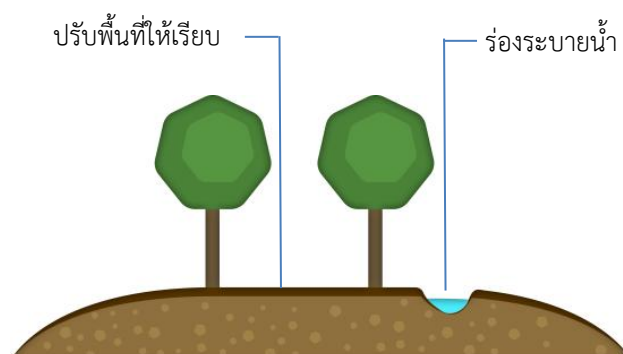
ตารางที่ 14 : แสดงสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตของมังคุด (ต่อ)

รายการ	ความเหมาะสม	ข้อจำกัด
4. สภาพน้ำ		
4.1 คุณภาพน้ำ	- เป็นน้ำจากแหล่งที่ไม่มีสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนจุลินทรีย์ สารเคมีและโลหะหนัก - ค่าความเป็นกรดต่างของน้ำระหว่าง 6.0 - 7.5 - ค่าความเค็มของน้ำไม่ควรเกิน 2 เดซิซีเมนต์/เมตร (dS/m)	-
4.2 ปริมาณน้ำ	- ปริมาณความต้องการน้ำของมังคุด แตกต่างกันในแต่ละระยะพัฒนาการของพืช ความต้องการน้ำของพืช (มีหน่วยเป็น ลิตร/พื้นที่ 1 ตารางเมตร) คำนวณได้จาก ค่าสัมประสิทธิ์การใช้น้ำของพืช x ค่าศักยภาพระเหยน้ำของพืช - มังคุดมีความต้องการน้ำต่อปี ประมาณ 900 – 950 ลิตรต่อพื้นที่ได้ทรงพุ่ม 1 ตารางเมตร หรือคิดเป็น 1,500 ลูกบาศก์เมตรต่อไร่ แต่เนื่องจากได้รับน้ำส่วนหนึ่งจากฝนธรรมชาติ ดังนั้น การทพสวนมังคุดจึงควรเตรียมแหล่งน้ำไว้ให้เพียงพอ เพื่อใช้ในช่วงหน้าแล้ง ซึ่งเป็นระยะที่มังคุดกำลังติดผล พื้นที่สวนมังคุด 1 ไร่ ควรเตรียมแหล่งน้ำไว้ประมาณ 700 - 900 ลูกบาศก์เมตร	- ในช่วงชักนำการออกดอก มังคุดต้องผ่านช่วงแล้ง (ไม่ต้องการน้ำ) เป็นระยะเวลาติดต่อกัน 10 - 14 วัน - จุดวิกฤตของการขาดน้ำของมังคุด อยู่ในระยะการเจริญเติบโตของผล ที่อายุ 8 -12 สัปดาห์ หลังดอกบาน หากขาดน้ำในช่วงเวลาดังกล่าว จะทำให้การพัฒนาของผลไม่สมบูรณ์ ผลมีรูปทรงบิดเบี้ยว และมีขนาดเล็ก แม้จะให้น้ำเพิ่มในภายหลังก็ไม่ช่วยให้รูปทรงและขนาดผลของมังคุดดีขึ้น

6. การเตรียมพื้นที่ปลูก

พื้นที่ดอน

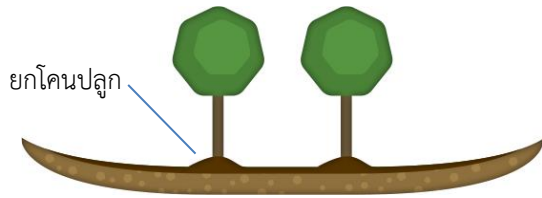
ให้ทำการไถพรวน เพื่อปรับพื้นที่ให้เรียบ หากมีปัญหาหน้าท่วมน้ำขัง ให้ขุดร่องระบายน้ำ

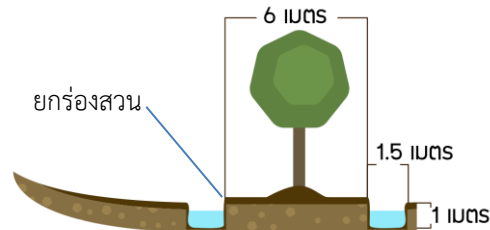
ภาพที่ 5 : การปรับพื้นที่ปลูกสำหรับพื้นที่ดอน

พื้นที่ลุ่ม

เป็นพื้นที่ที่มีน้ำท่วมขังไม่มาก ให้น้ำดินมาเทกองตามผังปลูก ความสูงประมาณ 1 - 1.5 เมตร แล้วปลูกมังคุดบนสันกลางของกองดิน หรือที่เรียกว่า **ยกโคกปลูก** หากพื้นที่มีน้ำท่วมขังมาก ให้ทำการ **ยกร่องสวน** ให้มีขนาดสันร่องกว้างไม่น้อยกว่า 6 เมตร ร่องน้ำกว้าง 1.5 เมตร ลึก 1 เมตร มีระบบระบายน้ำเข้าและออกเป็นอย่างดี ซึ่งจะข่วยลดปัญหาเนื่อแก้ว อย่างไหลได้

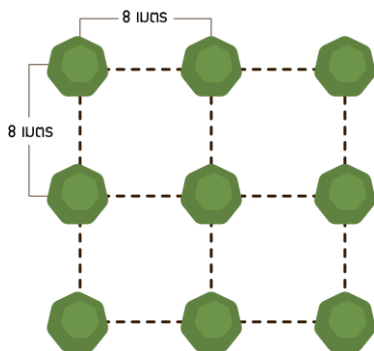

ภาพที่ 6 : แบบยกโคกปลูก

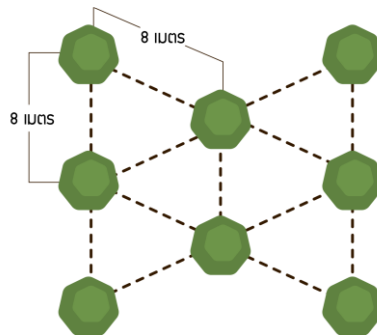

ภาพที่ 7 : แบบยกร่องสวน

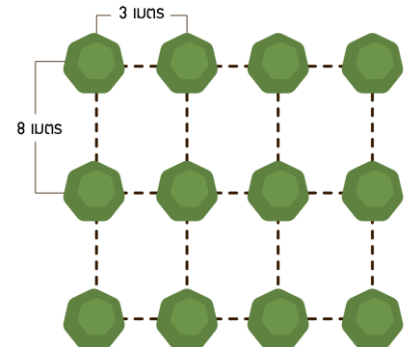
การวางผังปลูก มี 2 ระบบ คือ 1) ระบบสี่เหลี่ยมจัตุรัส หรือสามเหลี่ยมด้านเท่า ระยะปลูก 8 x 8 หรือ 10 x 10 เมตร และ 2) ระบบแถวกว้างต้นชิด ระยะปลูก 8 x 3 หรือ 10 x 5 เมตร

ภาพที่ 8 : ผังปลูกระบบสี่เหลี่ยมจัตุรัส

ภาพที่ 9 : ผังปลูกแบบสามเหลี่ยมด้านเท่า

ภาพที่ 10 : ผังปลูกแบบแถวกว้างต้นชิด

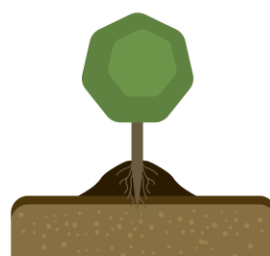
จำนวนต้นต่อไร่ ประมาณ 16 - 25 ต้นต่อไร่ ถ้าต้นมังคุดโตขึ้นและมีการบังแสงกัน สามารถตัดต้นเว้นต้น หรือตัดต้นในแนวทแยงมุมเพื่อให้ระยะปลูกกว้างขึ้นได้

7. วิธีการปลูก

ทำการขุดหลุมปลูก ซึ่งเหมาะกับพื้นที่ที่ค่อนข้างแห้งแล้ง และยังไม่มีการวางระบบน้ำไว้ก่อนปลูก วิธีนี้ดินที่อยู่ในหลุมจะช่วยเก็บความชื้นได้ดีขึ้น ส่วนการปลูกโดยไม่ต้องขุดหลุม (ปลูกแบบนั่งแท่นหรือยกโคก) เหมาะกับพื้นที่ฝนตกชุก วิธีนี้ช่วยในการระบายน้ำได้ดี น้ำไม่ขังโคนต้น แต่ต้องมีการวางระบบน้ำไว้ก่อนจะทำการปลูก ซึ่งต้นมังคุดจะเจริญเติบโตเร็วกว่าการขุดหลุม ทั้งนี้ จุดเน้นที่สำคัญในการปลูกมังคุด คือ ควรใช้ต้นกล้าที่มีระบบรากดี ไม่เข็งงอในถุง แต่หากจะใช้ต้นกล้าขนาดใหญ่ก็ให้ตัดดินและรากที่ขด หรือพันตรงกันถุงออก

ภาพที่ 11 : ปลูกแบบเตรียมหลุมปลูก
เหมาะกับพื้นที่ค่อนข้างแห้งแล้ง

ภาพที่ 12 : ปลูกแบบนั่งแท่นหรือยกโคก
เหมาะกับพื้นที่ฝนตกชุก ช่วยให้น้ำระบายได้ดีขึ้น

8. การดูแลรักษา

8.1 การใส่ปุ๋ย และให้น้ำ

ตารางที่ 15 : แสดงการใส่ปุ๋ยให้น้ำตามระยะการเจริญเติบโตของต้นมังคุด

ระยะการเจริญเติบโตของต้นมังคุด	การให้น้ำ	การให้ปุ๋ย
หลังปลูก	ให้น้ำอย่างสม่ำเสมอโดยดูที่ความชื้นของผิวดิน	ให้โดยการเตรียมหลุมปลูก หรือวัสดุปลูก
ต้นอายุ 1-2 ปี	80-120 ลิตรต่อต้น ทุก 3-4 วัน	ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ที่หมักตัวดีแล้ว 10-20 กิโลกรัมต่อต้นต่อปี ร่วมกับปุ๋ยเคมีสูตรเสมอ 1/3 ของขนาดทรงพุ่ม เช่น ทรงพุ่มกว้าง 6 เมตร ใส่ปุ๋ย 2 กิโลกรัม ($(6/3)/3=2$)
ต้นอายุ 2-5 ปี	80-120 ลิตรต่อต้น ทุก 3-4 วัน	ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ที่หมักตัวดีแล้ว 10-20 กิโลกรัมต่อต้นต่อปี ร่วมกับปุ๋ยเคมีสูตรเสมอ 1/3 ของขนาดทรงพุ่ม
กระตุ้นการออกดอก	งดน้ำ 18-30 วัน	ปุ๋ยเคมีสูตร 8-24-24 อัตรา 1-3 กิโลกรัมต่อต้น
ต้นเริ่มออกดอกติดผล	ให้น้ำ 220-240 ลิตรต่อต้น ทุกวัน	หลังติดผล 3-4 สัปดาห์ ให้ปุ๋ยเคมีสูตร 13-13-21 อัตรา 2-3 กิโลกรัมต่อต้น
ระหว่างต้นติดผล	80-110 ลิตรต่อต้น ทุก 3-4 วัน	-
หลังเก็บเกี่ยวผลผลิต	80-110 ลิตรต่อต้น ทุก 3-4 วัน	ปุ๋ยอินทรีย์ 20-50 กิโลกรัมต่อต้น ร่วมกับปุ๋ยเคมีสูตรเสมอ 1/3 ของเส้นผ่านศูนย์กลางทรงพุ่ม

8.2 การพรางแสง

ช่วงแรกปลูก ควรมีร่มเงา อาจใช้วัสดุธรรมชาติช่วยพรางแสง หรืออาจปลูกต้นไม้โตเร็วระหว่างแถว มังคุด เช่น กล้าย

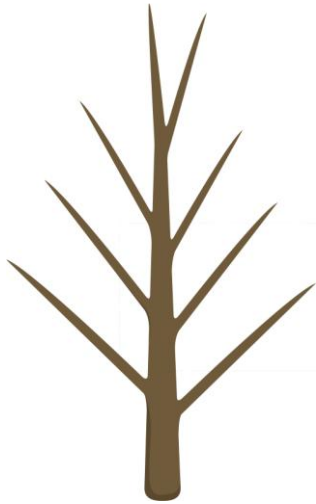
8.3 การตัดแต่งและควบคุมทรงพุ่ม

- มังคุดต้นเล็ก ตัดแต่ง เฉพาะกิ่งด้านล่างให้สูงจากพื้นดินประมาณ 50 เซนติเมตร และกิ่งที่ซ้อนทับกันจนแน่นที่บอออก

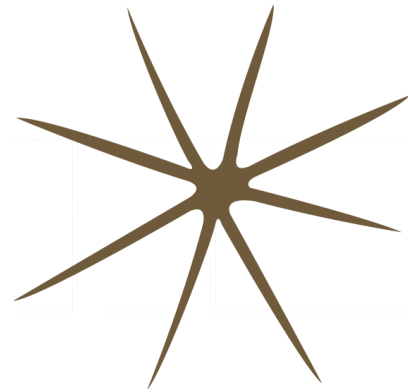

ภาพที่ 13 : การตัดแต่งและควบคุมทรงพุ่ม

- มังคุดที่ให้ผลผลิตแล้ว ตัดแต่งกิ่งที่อยู่ด้านข้างของทรงพุ่มที่ประสานกันออกให้มีช่องว่างระหว่างชายพุ่มโดยรอบกับต้นข้างเคียงประมาณ 50 - 70 เซนติเมตร ตัดยอดประธานที่สูงเกินต้องการออก ตัดกิ่งรองออกให้เหลือด้านละ 1 - 5 กิ่ง ให้เลี้ยงกิ่งแขนงที่อยู่ในทรงพุ่มไว้ เพื่อได้ผลผลิตเพิ่ม

ภาพที่ 14 : มุมมองด้านข้างของการไว้กิ่ง

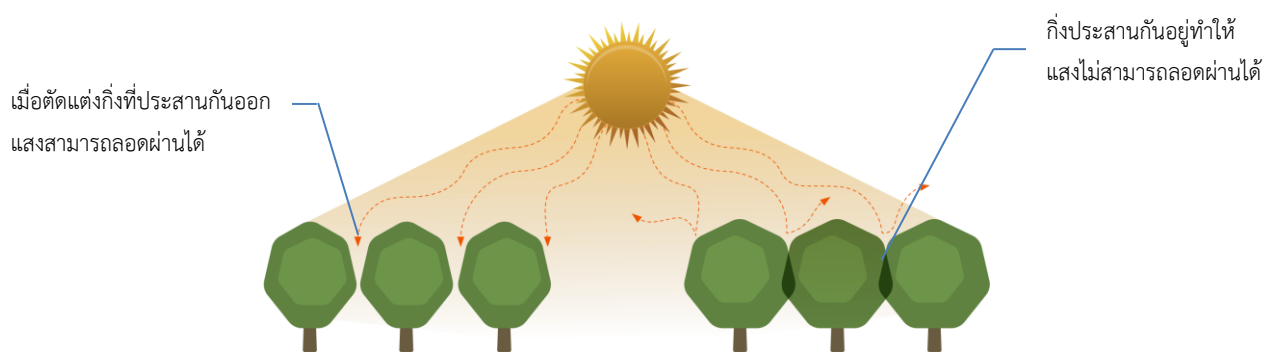
ภาพที่ 15 : มุมมองด้านบนของการไว้กิ่ง

ภาพที่ 16 : การตัดกิ่งในทรงพุ่มออกให้เหลือด้านละ 1 - 5 กิ่ง เพื่อให้แสงเข้าในทรงพุ่ม

ภาพที่ 17 : การตัดกิ่งแขนงในทรงพุ่มออกบ้าง เพื่อให้แสงเข้าในทรงพุ่ม

ภาพที่ 18 : การตัดแต่งกิ่งด้านข้างของทรงพุ่มที่ประสานกัน

ภาพที่ 19 : มังคุดที่ไม่ได้ตัดแต่งทรงพุ่ม

ภาพที่ 20 : มังคุดที่ได้รับการตัดแต่งทรงพุ่ม

9. การจัดการศัตรูพืช

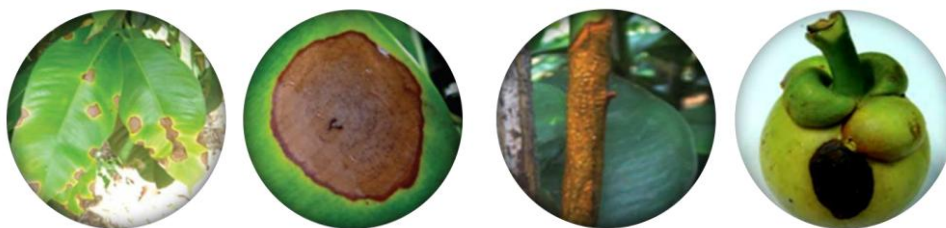
9.1 การจัดการโรคพืชในมังคุด

- สถานการณ์โรคมังคุด โรคที่พบ ได้แก่โรคใบจุด โรคผลเน่า
- นอกจากนี้ยังพบโรคที่เกิดจากราเข้าทำลายข้อผล ทำให้ข้อผลเน่า ซึ่งจะมีผลต่อโรคพืชหลังการเก็บเกี่ยว
- ส่วนอาการยางไหล อาการเนื้อแก้ว และอาการยางตกใน เป็นอาการที่เกิดจากสภาพแวดล้อม และสรีรวิทยาของพืช

ตารางที่ 16 : แสดงการเกิดโรค/อาการของมังคุดในระยะต่างๆ

ที่	โรค/อาการ	ระยะการพัฒนาของมังคุด			
		แตกใบ	ออกดอก	ผลอ่อน	ผลแก่
1	โรคใบจุด/แผลแตกยางไหล/ผลเน่า	✓		✓	
2	โรคผลเน่าแอนแทรคโนส			✓	✓
3	โรคผลเน่าหลังเก็บเกี่ยว		✓	✓	✓
4	อาการเนื้อแก้วและยางไหล		✓		✓
5	อาการยางตกในผล				✓

1) โรคใบจุด/แผลแตกยางไหล/ผลเน่า

ภาพที่ 21 : อาการเป็นแผลจุดแห้งสีน้ำตาลไหม้บนใบ แผลขยายใหญ่ ขึ้นเป็นสีฟางข้าว ราเข้าทำลายกิ่งอ่อน และอาการบนผลมังคุด

สาเหตุ : เกิดจากเชื้อ *Pestalotiopsis flagisettula* (Guba) Stay

ลักษณะอาการ : 24 เกิดอาการแผลจุดสีน้ำตาลหรือน้ำตาลปนเทาบนใบ ขนาดและรูปร่างไม่แน่นอน อาจจะเล็กหรือใหญ่ขึ้นอยู่กับความรุนแรง ของโรค ขอบแผลค่อนข้างจะมีสีม่วงเข้ม แผลเก่าๆ บริเวณกลางแผล พบจุดเล็กสีดำกระจายอยู่ ซึ่งจุดดำๆ เหล่านี้คือส่วนขยายพันธุ์ของรา ถ้าเป็นโรครุนแรง จะทำให้ใบสูญเสียเนื้อที่ในการสังเคราะห์แสง มีผลกระทบ กับการเจริญเติบโตของมังคุด นอกจากนี้ ร่ายังสามารถเข้าทำลายลำต้นโดยเฉพาะในระยะต้นกล้า

การแพร่ระบาด : ราสาเหตุสร้างสปอร์แพร่กระจายไปตามลม ระบาดมากในฤดูฝน ถ้าพบโรคใบจุดที่ใบมากและช่วงที่ติดผลมีความชื้นสูง ฝนตกชุก โรคจะเข้าทำลายผลมังคุดด้วย การเกิดจุดแผลขนาดเล็กใหญ่ต่างๆ กันนั้น ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพความชื้นสูง มีปริมาณเชื้อสาเหตุโรครมาก หรือใบเป็นแผลจากการทำลายของแมลง เช่น หนอนชอนใบ ก็จะเป็นสาเหตุให้รา เข้าทำลายได้ง่ายขึ้น

การป้องกันกำจัด :

1. การทำความสะอาดแปลงปลูก กำจัดวัชพืชที่เป็นแหล่งสะสมโรค
2. พ่นสารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืช ในช่วงที่มังคุดแตกใบอ่อน ได้แก่
  - คอปเปอร์ฮิออกซีคลอไรด์ 85% ดับบลิวพี อัตรา 30-80 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร
  - คาร์เบนดาซิม 50% ดับบลิวพี อัตรา 10-20 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร
  - แมนโคเซบ 80% ดับบลิวพี อัตรา 50 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร
3. ป้องกันกำจัดแมลงพวกหนอนชอนใบ เพื่อลดการเกิดแผลบนใบ

2) โรคผลเน่าแอนแทรคโนส

ภาพที่ 22 : แสดงลักษณะอาการผลเน่าแอนแทรคโนส

สาเหตุ : เกิดจากเชื้อ *Colletotrichum gloeosporioides* (Penz.) Penz. & Sacc.

ลักษณะอาการ : เริ่มแรกเป็นแผลจุดเล็ก สีดำบนผล ต่อมาแผลจะขยายใหญ่ขึ้น โรคเกิดได้ตั้งแต่ผลสีน้ำตาลจนถึงผลแก่ ถ้าสภาพแวดล้อมมีอุณหภูมิ และความชื้นสูง จะพบราสร้างกลุ่มของสปอร์สีส้มเป็นวงซ้อนกัน เจริญอยู่บนแผล สามารถเข้าทำลายได้ทั้งส่วนของใบและผล โรคมักระยะพักตัวเป็นเดือนโดยไม่แสดงอาการในระยะผลอ่อน แต่จะแสดงอาการเมื่อผลแก่ โดยเฉพาะใกล้เก็บเกี่ยว

การแพร่ระบาด : ราสร้างสปอร์แพร่กระจายไปตามลมและฝน ระบาดมากในช่วงฤดูฝน และระยะใกล้เก็บเกี่ยว

การป้องกันกำจัด :

1. การทำความสะอาดแปลงปลูก และทำลายส่วนที่เป็นโรค
2. พ่นสารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืช ได้แก่
  - คาร์เบนดาซิม 50% ดับบลิวพี อัตรา 10-20 กรัม ต่อน้ำ 20 ลิตร
  - ไอโพรไดโอน 50% ดับบลิวพี อัตรา 20-30 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร
  - แมนโคเซบ 80% ดับบลิวพี อัตรา 50 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร

3) โรคผลเน่าหลังเก็บเกี่ยว

ภาพที่ 23 : แสดงโรคผลเน่าหลังการเก็บเกี่ยวเกิดจากรา *Lasiodiplodia theobromae*

สาเหตุ : เกิดจากผลมังคุดได้รับการกระทบกระเทือนจากการเก็บเกี่ยว การขนส่ง ทำให้เกิดอาการยางตกในหรือเนื้อแก้ว ซึ่งเป็นสภาพเอื้ออำนวยให้เชื้อรา สาเหตุโรคพืชสามารถเข้าทำลายให้เกิดการเน่าเสียได้หรือเกิดจากสภาพ การเก็บรักษาในอุณหภูมิที่ไม่เหมาะสม มีความร้อนและความชื้นสูง รวมทั้งระยะเวลาในการเก็บรักษานาน เหล่านี้เป็นปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้ เชื้อสาเหตุโรคพืชหลายชนิด เข้าทำลายทำให้เกิดอาการเน่าเสียภายในเนื้อผลได้

ลักษณะอาการ : ทำให้เกิดอาการผลแข็ง เนื้อของมังคุดเปลี่ยนสี มีลักษณะขำ บางครั้ง พบเส้นใยของราภายในผลมังคุดที่มีอาการเน่าเสีย มักจะไม่แสดงอาการภายนอกให้เห็นชัดเจนมากนัก นอกจากถ้าบีบผลดูจะพบอาการแห้งแข็งของเปลือก เมื่อเปิดเปลือกดูภายในอาจจะพบราหลายชนิดหรือไม่พบเลย ก็เป็นไปได้ ราที่พบเข้าทำลายหลังเก็บเกี่ยวเป็นราปนเปื้อนที่มีอยู่ในอากาศทั่วไป เช่น รา *L. theobromae* มีลักษณะเส้นใยเป็นสีเทาดำ เป็นต้น

การแพร่ระบาด : อาการเน่าของเนื้อภายในผลจะพบภายหลังการเก็บเกี่ยวประมาณ 1-2 สัปดาห์ ในสภาพการเก็บเกี่ยวแล้วเก็บรักษาในอุณหภูมิห้อง ส่วนใหญ่พบเกิดกับผลที่มีปัญหาเก็บเกี่ยวไม่ถูกต้อง เกิดแผลหรือ รอยขีดต่างๆ ซึ่งทำให้เราสามารถเข้าทำลายเนื้อผลภายในได้ง่าย การเน่าเสียของเนื้อภายในมังคุด เกิดได้น้อยมาก หากมีวิธีการเก็บเกี่ยว และการขนส่งมังคุดที่ดี ไม่ให้ผลได้รับความกระทบกระเทือนและมีกรรมวิธีหลังเก็บเกี่ยวที่ถูกต้อง

การป้องกันกำจัด : เกษตรกรผู้ปลูกควรต้องดูแลรักษาในเรื่องการป้องกันกำจัดโรคพืช ตั้งแต่ช่วงออกดอกและติดผลอ่อน โดยการฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัด โรคพืช ได้แก่

- คาร์เบนดาซิม 50% ดับบลิวพี อัตรา 10-20 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร

- เบนโนมิล 50% ดับบลิวพี อัตรา 10-15 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร เพื่อลดความเสี่ยงจากราที่อาจจะเข้าไปในผล และไปทำความเสียหาย ในช่วงหลังเก็บเกี่ยว

นอกจากนั้นกรรมวิธีหลังการเก็บเกี่ยว เช่น การจุ่มข้าวผล หรือ ผล ในสารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืชอาจช่วยลดความเสียหายได้

4) อาการเนื้อแก้วและยางไหล

ภาพที่ 24 : แสดงผิวของเปลือกมีรอยร้าวตามแนวนอน และเนื้อมังคุดที่เป็นเนื้อแก้วจะใสและมีลักษณะคล้ายน้ำ

สาเหตุ : เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยาของผล เมื่อได้รับน้ำมากเกินไป ในช่วงผลใกล้แก่ ซึ่งน้ำเหล่านี้จะเข้าไปแทนที่อากาศส่วนหนึ่ง ทำให้ ช่องว่างลดลง เกิดเป็นเนื้อใสที่เต็มไปด้วยน้ำ และที่สำคัญ คือ เมื่อผลมังคุด มีน้ำมากก็จะขยายตัวมากเกินไป จึงมีผลทำให้ท่อน้ำยางแตกและเกิดอาการยางไหลในผลมังคุด ซึ่งสังเกตเห็นได้ด้วยตาเปล่า คือ น้ำยางสีเหลืองไหลออกมาเป็นจุดบนเปลือก นอกจากนั้น การเสียดสีของผลด้วยกันเองหรือกับใบ ก็เป็นสาเหตุทำให้เกิดอาการเนื้อแก้วและยางไหล

ลักษณะอาการ : เนื้อมังคุดที่เป็นเนื้อแก้ว จะใสและมีลักษณะคล้ายน้ำอยู่ภายใน อาการเนื้อแก้วมักเกิดกับกลีบเนื้อหรือพูที่มีเมล็ด และลูกกลีบไปยังพูข้างเคียง มังคุดเนื้อแก้วจะมีความกรอบและรสชาติค่อนข้างจืด ถ้าอาการรุนแรงอาจสังเกตได้จากภายนอก คือ ผิวของเปลือกจะมีรอยร้าวตามแนวนอน ถ้ารอยร้าวนั้นยาวอาการเนื้อแก้วในผลจะมีมาก แต่หากอาการเนื้อแก้วมีเพียงเล็กน้อยจะไม่สามารถสังเกตเห็นอาการผิดปกติใด ๆ บนผิวของผล สำหรับอาการยางไหล จะสังเกตเห็น น้ำยางสีเหลืองบางส่วนไหลออกมาเป็นจุด ๆ บนเปลือก

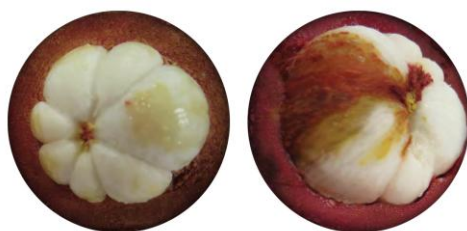
การแพร่ระบาด : ขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำฝนที่มากกว่าปกติในช่วงผลมังคุดใกล้แก่ อายุต้น สภาพดิน และการจัดการสวน ต้นมังคุดที่มีอายุมากก็มีโอกาสที่จะเกิดเนื้อแก้วได้น้อยกว่าต้นอายุน้อย มังคุดที่ปลูกในดิน

ที่มีลักษณะเป็นทราย มีโอกาสจะเกิดเนื้อแก้วได้มากกว่าในดินเหนียว และการจัดการน้ำที่เหมาะสมจะช่วยให้เกิดอาการเนื้อแก่น้อยลง

การป้องกันกำจัด :

1. มีการจัดการต้นมังคุดให้ออกดอกเร็วกว่าฤดูกาล เพื่อให้สามารถเก็บเกี่ยว ได้ก่อนที่ฝนจะตกชุก
2. มีการให้น้ำมังคุดอย่างสม่ำเสมอในช่วงติดผล การบำรุงรักษาต้นให้มีความสมบูรณ์ ปราศจากความเสียหายจากอาการใบไหม้ ใบจุดหรือใบร่วง ซึ่งจะช่วยให้มังคุดมีทรงพุ่มที่มีกิ่งและใบสมบูรณ์
3. มีการให้น้ำเหนือทรงพุ่มเป็นระยะ ๆ ในขณะที่ผลมังคุดเจริญเติบโตเต็มที่

5) อาการยางตกในผล

ภาพที่ 25 : แสดงลักษณะอาการยางตกใน

สาเหตุ :

1. การกระทบกระแทกของผลในขณะเก็บเกี่ยวและขั้นตอนการขนส่ง
2. ได้รับน้ำมากเกินไปจากสภาวะฝนตกต่อเนื่อง ทำให้สภาวะน้ำภายในผล เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จนทำให้ท่อน้ำยาง (latex vessel) แตก

ลักษณะอาการ : ผลมังคุดที่ได้รับการกระทบกระแทกจากการเก็บเกี่ยวและการขนย้าย หากไปถึงมือผู้บริโภคเร็วก็ยังสามารถรับประทานได้ แต่ถ้าทิ้งไว้นาน เปลือกจะแข็ง เนื้อในแห้งแข็งและมียางแทรกอยู่ในเนื้อไม่สามารถรับประทานได้ สำหรับอาการที่ไม่รุนแรงเนื้อยังรับประทานได้แต่จะมีรสฝาดหรือขมของยางติดมาด้วย ส่วนอาการยางไหลภายในผล เกิดจากการที่ต้นมังคุดได้รับน้ำในปริมาณมากและต่อเนื่องในช่วงที่มังคุดใกล้แก่

การแพร่ระบาด : ขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำฝน อายุต้น สภาพดิน การจัดการสวน และวิธีการเก็บเกี่ยว การจัดการกิ่ง การเก็บเกี่ยวและการขนส่ง

การป้องกันกำจัด : เก็บเกี่ยวให้ผลมังคุดได้รับความกระทบกระแทกน้อยที่สุด ก็จะสามารถรักษาคุณภาพ ของเนื้อภายในให้มีคุณภาพอยู่ได้นานวัน ส่วนการแก้ปัญหายางตกในผลที่มีสาเหตุจากการได้รับน้ำมากเกินไปนั้น วิธีการแก้ไข ใช้วิธีเดียวกับการจัดการปัญหาเนื้อแก้ว

9.2 การจัดการแมลงและไรศัตรูพืชในมังคุด

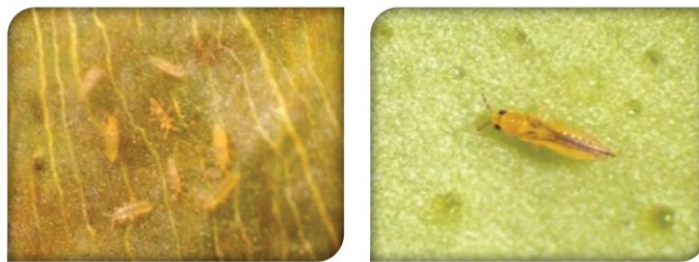
- สถานการณ์แมลงและไรศัตรูพืชในมังคุด แมลงศัตรูสำคัญที่เข้าทำลายมังคุด
- ในระยะใบอ่อน คือ เพลี้ยไฟ หนอนชอนใบ และหนอนกินใบอ่อน
- ส่วนในระยะดอกและผลอ่อน คือ เพลี้ยไฟ และไรขาวพริก ทำลายโดยดูดกินน้ำเลี้ยง ทำให้ผลมังคุดที่ได้ มีคุณภาพไม่ดี มีลักษณะผิวขรุขระ
- ส่วนช่วงระยะการพัฒนาของผลถึงระยะเก็บเกี่ยว จะมีเพลี้ยแป้งเข้าทำลาย
- ส่วนในระยะผลสุก จะมีผีเสื้อมวนหวานเข้าทำลายในบางปี

ตารางที่ 17 : แสดงแมลงและไรศัตรูของมังคุดในระยะต่างๆ

ที่	แมลงและไรศัตรูพืช	ระยะการพัฒนาของมังคุด			
		แตกใบ	ออกดอก	ผลอ่อน	ผลแก่
1	เพลี้ยไฟ	√	√	√	
2	เพลี้ยแป้ง			√	√
3	หนอนขอบใบ	√			
4	หนอนกินใบอ่อน	√			
5	ไรขาวพริก			√	

1) เพลี้ยไฟ (thrips)

ภาพที่ 26 : แสดงตัวอ่อน (ซ้าย) และตัวเต็มวัย (ขวา) เพลี้ยไฟพริก

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Scirtothrips dorsalis* Hood (เพลี้ยไฟพริก) และ *Scirtothrips oligochaetus* Karny (เพลี้ยไฟมังคุด)

ความสำคัญและลักษณะการทำลาย : เพลี้ยไฟจะดูดกินน้ำเลี้ยงของมังคุด ถ้าเข้าทำลายช่วงออกดอกและติดผลอ่อน จะทำให้ดอกและผลแห้งและร่วง ส่วนผลที่ไม่ร่วง เมื่อมีการพัฒนาโตขึ้น จะเห็นรอยทำลายชัดเจน มีลักษณะเป็นแผลขรุขระสีน้ำตาลที่เรียกว่า ผิวขี้กลาก ผลมังคุดที่มีลักษณะดังกล่าวจึงขายได้ในราคาต่ำ ใบอ่อนมังคุดที่แตกใหม่ทุกครั้ง เป็นตัวดึงดูดให้เพลี้ยไฟเข้ามาทำลาย โดยเฉพาะเมื่อมังคุดมีการทยอยแตกใบอ่อน ทำให้การระบาดของเพลี้ยไฟเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพลี้ยไฟจะระบาดรุนแรงในช่วงอากาศแห้งแล้ง ช่วงระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึง มีนาคม บนทรงพุ่มมังคุดจะพบเพลี้ยไฟปริมาณมากทางทิศใต้ ทิศตะวันออก และทิศตะวันตก บริเวณด้านบนของทรงพุ่ม ช่วงเวลา 9.00-11.00 น.

ภาพที่ 27 : แสดงลักษณะการทำลายของเพลี้ยไฟที่ยอดอ่อนมังคุด

ภาพที่ 28 : แสดงลักษณะการทำลายของเพลี้ยไฟที่ผลมังคุด

พืชอาหาร : เพลี้ยไฟพริก ระบาดทำลายไม้ผลหลายชนิด เช่น มะม่วง เงาะ ส้มเขียวหวาน ส้มโอ ทูเรียน ลิ้นจี่ และลำไย เป็นต้น ส่วนเพลี้ยไฟมังคุด อาจพบระบาดในมะม่วง ระยะการเจริญเติบโตของ มังคุดที่พบการระบาด : ระยะใบอ่อน ดอก และผลอ่อน ศัตรูธรรมชาติ : แมงมุมแมงชนิดต่างๆ

การป้องกันกำจัด : ระยะวิกฤตที่ควรทำการป้องกันกำจัดเพลี้ยไฟในมังคุด คือ ช่วงฤดูแล้ง ขณะที่มังคุดอยู่ในระยะออกดอก ติดผลอ่อน การพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชควรพ่น 3 ครั้ง คือ ระยะก่อนดอกบาน 7 วัน ขณะดอกบาน และหลังบานแล้ว 7 วัน หากเป็นการระบาดนอกฤดูการออกดอกติดผล ควรพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช เมื่อตรวจพบเพลี้ยไฟเฉลี่ยเกิน 1 ตัวต่อยอด สำหรับสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่มีประสิทธิภาพดีในการป้องกันกำจัดเพลี้ยไฟ ได้แก่

- ฟิโพรนิล 5% เอสซี อัตรา 10 มิลลิกรัมต่อน้ำ 20 ลิตร
- อิมิดาโคลพริด 10% เอสแอล อัตรา 10 มิลลิกรัมต่อน้ำ 20 ลิตร
- คาร์โบซัลแฟน 20% อีซี อัตรา 50 มิลลิกรัมต่อน้ำ 20 ลิตร
- ไซเพอร์เมทริน/ไพฟาโลน 28.75% อีซี อัตรา 40 มิลลิกรัมต่อน้ำ 20 ลิตร

ไม่ควรใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชชนิดใดชนิดหนึ่ง ติดต่อกันหลายครั้ง เพราะจะทำให้เพลี้ยไฟ ตื้อยา และอาจเกิดแมลงศัตรูชนิดอื่นระบาดขึ้นมาได้

2) เพลี้ยแป้ง (mealybug)

ภาพที่ 29 : แสดงเพลี้ยแป้งฝัगत้วที่ด้านใต้ในผลเล็ก (ซ้าย) และเพลี้ยแป้งฝัगत้วใต้กลีบเลี้ยงในผลใหญ่

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Pseudococcus cryptus* Hempel (เพลี้ยแป้งมังคุด)

ความสำคัญและลักษณะการทำลาย : เพลี้ยแป้ง ดูดกินน้ำเลี้ยงจากดอกและผลอ่อน โดยจะเริ่มระบาดเมื่อผลมังคุด อายุประมาณ 2 เดือน จนถึงระยะเก็บเกี่ยว เมื่อผลโตใกล้เก็บเกี่ยว เพลี้ยแป้งจะไปฝัगत้ว ดูดกินน้ำเลี้ยงอยู่ใต้กลีบเลี้ยง และมูลหวานที่เพลี้ยแป้งขับถ่ายออกมาจะดึงดูดให้เกิดราดำขึ้นเป็นคราบ เกาะติดผิวมังคุด

พืชอาหาร : ใบมะพร้าว ใบมะม่วง ฝักมะขาม และผลมังคุด

ระยะการเจริญเติบโตของมังคุดที่พบการระบาด : ระยะผลอ่อน และผลแก่

ศัตรูธรรมชาติ : ศัตรูธรรมชาติของเพลี้ยแป้งที่พบ ได้แก่ แมลงช้างปีกใส *Mallada basalis* Walker ตัวง่าลาย *Nephus ryuguus* (H. Kamiya) และ แตนเบียนในวงศ์ Eulophidae

การป้องกันกำจัด :

1. ถ้าพบระบาดไม่มาก อยู่เป็นกลุ่มเฉพาะผลใดผลหนึ่งให้เก็บผลเหล่านั้นเผาทำลาย
2. ควรมีการสำรวจตั้งแต่มังคุดเริ่มติดผล การระบาดในมังคุดผลเล็ก สามารถพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชได้ประสิทธิภาพดีกว่า การป้องกันกำจัด เมื่อเพลี้ยแป้งระบาดในผลโต เมื่อพบเพลี้ยแป้งระบาดมากกว่าร้อยละ 10 ของผลสำรวจ พ่นด้วยสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ได้แก่

- คาร์โบซัลแฟน 20% อีซี อัตรา 50 มิลลิกรัมต่อน้ำ 20 ลิตร

- อิมิดาโคลพริด 10% เอสแอล อัตรา 10 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร
- คาร์บาริล 85% ดับบลิวพี อัตรา 60 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร

3. การแพร่ระบาดของเพลี้ยแป้งมักมีมดเป็นพาหะนำเพลี้ยแป้งไปปล่อยยังจุดต่างๆ จึงต้องป้องกันมด โดยใช้เศษผ้าชุบน้ำมันเครื่องพันรอบโคนต้น

3) หนอนซอนใบ (Leafminer)

ภาพที่ 30 แสดงหนอนซอนใบจะซ่อนไขอยู่ใต้ผิวใบ และลักษณะการทำลาย

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Acrocercops* sp. และ *Phyllocnistis* sp.

ความสำคัญและลักษณะการทำลาย : *Acrocercops* sp. ชอบทำลายใบอ่อนที่มีอายุมาก โดยตัวหนอนที่ฟักจากไข่ ซ่อนไขกัดกินและขับถ่ายอยู่ในระหว่างผิวใบ รอยทำลายเป็นลักษณะแผ่กว้าง เป็นแผ่นสีดำ *Phyllocnistis* sp. ซ่อนไขทำลายใบอ่อนมังคุดที่มีอายุน้อยกว่า พบการระบาดรุนแรงมากขณะมังคุดแตกใบอ่อน โดยเฉพาะต้นกล้าของมังคุด ตัวหนอนที่ฟัก จากไข่ ซ่อนไขเป็นทางยาว

4) หนอนกินใบอ่อน (Leaf eating caterpillar)

ภาพที่ 31 : แสดงลักษณะการทำลายของหนอนกินใบ

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Stictoptera columba* (Walker), *Stictoptera cucullioides* Guenee และ *Stictoptera signifera* (Walker)

ความสำคัญและลักษณะการทำลาย : หนอนกินใบอ่อน ทำลายกัดกินใบอ่อนมังคุดจนเหลือเฉพาะก้านใบหรือบางครั้งหมดทั้งใบ หนอนชนิดนี้เป็นผีเสื้อกลางคืน ในตอนกลางวันจึงไม่ค่อยพบตัว โดยจะทำลายมังคุดในเวลากลางคืน ส่วนกลางวันหลบลงดิน หรือหลบอาศัย ตามเศษซากใบไม้ หรือระหว่างใบใน ทรงพุ่มที่มืด หากระบาดรุนแรงใบอ่อน จะถูกกินจนหมด

ถ้าหนอนระบาดในช่วงเดือนกันยายน - ตุลาคม ซึ่งเป็นการแตกใบอ่อนชุดสุดท้าย ก่อนการออกดอก จะมีผลกระทบต่อ การเกิดตาดอกและผลผลิต โดยพบการแพร่ระบาดของหนอนกินใบอ่อนทุกแหล่งปลูกมังคุด ในขณะที่มีการแตกใบอ่อน โดยเฉพาะหนอนกินใบอ่อน *S. cucullioides* พบระบาดรุนแรงมากที่ อำเภอลำสน จังหวัดชุมพร

ภาพที่ 32 : แสดงการกินใบอ่อน *Stictoptera cucullioides* Guenee

พืชอาหาร : นอกจากมังคุดแล้วยังไม่มีรายงานว่าแมลงชนิดนี้ทำลายพืชชนิดอื่น

ระยะการเจริญเติบโตของมดที่พบการระบาด : ระยะใบอ่อน

ศัตรูธรรมชาติ : พบหอนกินใบอ่อนมดถูกแตนเบียนทำลายเป็นจำนวนมาก แต่ยังไม่ได้อำนาจชนิดของแตนเบียนเหล่านั้น

การป้องกันกำจัด : เนื่องจากหอนกัดกินทำลายใบอ่อนมดในเวลากลางคืน และทิ้งร่องรอยการทำลายให้เห็น หากสำรวจพบใบอ่อนมด ถูกทำลายเกินร้อยละ 20 ให้พ่นด้วยสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช คาร์บาริล 85% ดับบลิวพี อัตรา 60 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร

5) ไรวาพริก (broad mite)

ภาพที่ 33 : แสดงไรชาวพริก

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Polyphagotarsonemus latus* Banks

ความสำคัญและลักษณะการทำลาย : ไรวาพริก ทำลายบริเวณใบอ่อนหรือยอดอ่อนของมังคุด เชื่อกันว่าสามารถ ปล่อยสารพิษลงสู่พืชในขณะที่ดูดกินจากต่อมน้ำลาย ทำให้การเจริญเติบโต ของเนื้อเยื่อส่วนต่างๆ ผิดปกติ ลักษณะอาการผิดปกติ คือ ส่วนขอบใบอ่อน จะม้วนลง แข็งกระด้าง หักงอผิดรูป และแฉะแกรน หรือทำให้สีของใบอ่อนซีด หรือเปลี่ยนเป็นสีเหลือง ร่วงหลุดไปในที่สุด

ถ้าไรชาวพริกเข้าทำลายมังคุดในระยะผลอ่อน โดยจะดูดกินน้ำเลี้ยงผลอ่อน ที่เริ่มติดผล และหลบซ่อนตัวอยู่ภายใต้ก้านเลี้ยง พบมากกับผลที่อยู่ในทรงพุ่ม ผิวของผลอ่อนที่ถูกทำลายจะค่อยๆ เปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลอ่อน และสีจะเข้มขึ้น เมื่อการทำลายรุนแรงมากขึ้นผิวจะด้านสาก และเมื่อผลแก่ ผิวผลจะด้านไม่เป็นมัน ผลผลิตไม่ได้คุณภาพ

พืชอาหาร : มันฝรั่ง โหระพา กะเพรา ถั่วฝักยาว ถั่วเขียว ถั่วลันเตา ฝั่ ปอกระเจา เยอบีร่า หม่อน ชา เบญจมาศ องุ่น มะม่วง มังคุด ลองกอง ส้มเขียวหวาน ส้มโอ พริกขี้หนู พริกขี้ฟ้า ฝ้าย กุหลาบ ลำโพง ส้ม แตงกวา

ระยะการเจริญเติบโตของมดที่พบการระบาด : ระยะผลอ่อน

ศัตรูธรรมชาติ : ศัตรูธรรมชาติของไรชาวพริกที่พบ ได้แก่ ไรตัวห้ำ *Amblyseius cinctus* Corpus and Rimando

การป้องกันกำจัด : สารเคมีป้องกันกำจัดไรหลายชนิดที่มี ประสิทธิภาพในการป้องกันกำจัดไรชาวพริก โดยฉีดพ่น 2 ครั้ง ห่างกัน 5-7 วัน และพ่นซ้ำหากพบการระบาดอีก ได้แก่

- อามีทราซ 20% อีซี อัตรา 40-60 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร
- กำมะถันผง อัตรา 60-80 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร

9.3 การจัดการวัชพืชในสวนมังคุด

- สถานการณ์วัชพืชในสวนมังคุด วัชพืชในสวนมังคุดมีความหลากหลาย ทั้งชนิดและปริมาณ แตกต่างกันไปตามสภาพพื้นที่ที่ปลูกมังคุด ฤดูกาล และขนาดทรงพุ่มของต้นมังคุดที่มีอยู่ในแปลง รวมถึงการดูแลจัดการ ของเจ้าของสวน

- การปล่อยให้วัชพืชเจริญเติบโตหนาแน่นจะก่อให้เกิดผลเสียต่อต้นมังคุด หลายประการ เช่น การแย่งแย่งธาตุอาหาร เป็นแหล่งสะสมโรค และ เป็นแหล่งอาหารของแมลงศัตรูพืช เป็นต้น

- การจำแนกวัชพืชในสวนมังคุด

1) วัชพืชใบแคบ เช่น หญ้าปากควาย หญ้าตีนกา หญ้าคา และหญ้าไย่ง

ภาพที่ 34 : วัชพืชใบแคบ

2) วัชพืชใบกว้าง เช่น กระจุมใบใหญ่ สาบม่วง และสาบแร้งสาบกา

ภาพที่ 35 : วัชพืชใบกว้าง

3) วัชพืชใบกก เช่น แห้วหมู และกกดุ่มหู

ภาพที่ 36 : วัชพืชใบกก

- แผนการจัดการวัชพืชในสวนมังคุด สามารถแบ่งเป็น 3 ช่วงเวลา

1) แปลงปลูกใหม่ ก่อนปลูกไถพลิกหน้าดินปรับพื้นที่ กำจัดวัชพืชในพื้นที่ออกให้หมดแล้ว จึงกำหนดหลุมปลูก ขุดหลุมกว้าง ตากดิน เก็บขึ้นส่วนวัชพืช เช่น หัว เหง้า ไส้ ของวัชพืช และตอไม้ยืนต้น ออกให้หมด หลังปลูกคลุมโคนต้นมังคุดด้วยฟางข้าว หรือ เศษใบไม้แห้ง ซึ่งจะช่วยป้องกันการงอกของเมล็ด วัชพืช และรักษาความชื้นให้ต้นมังคุด

2) ระยะที่ต้นมังคุดยังเล็ก (ช่วง 4 - 5 ปีแรก) เนื่องจากต้นมังคุดโตช้าและระยะปลูกห่าง ทำให้พื้นที่ว่างมาก วัชพืชจึงเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วแข่งขันกับต้นมังคุด จึงต้องเลือกวิธีการควบคุมวัชพืชที่เหมาะสม เช่น

2.1) ปลูกพืชแซม

2.2) ปลูกพืชคลุมดิน เช่น ถั่วพราง ถั่วขอ ถั่วสิริเลียม โดยต้องมีการดูแลไม่ให้ต้น ถั่วเหล่านี้ ขึ้นพันต้นมังคุด

2.3) ใช้วัสดุคลุมดิน เช่น ฟางข้าว ใบหญ้าคา หญ้าแฝก แกลบ เศษซากวัชพืช

2.4) ใช้แรงงานตัดหรือฉาก หรือใช้เครื่องตัดหญ้า ระหว่างแถวและระหว่างต้นมังคุด โดยต้องกำจัดวัชพืชก่อนวัชพืชออกดอก

2.5) การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดวัชพืช พ่นก่อนวัชพืชออกดอกและความสูงไม่เกิน 30 เซนติเมตร และขณะพ่นควรมีลมสงบ ใส่หัวหลบเพื่อป้องกันละอองสาร ปลิวไปสัมผัสใบและต้นมังคุด ได้แก่

- โกลโฟเสต 48% เอสแอล อัตรา 150-200 มิลลิลิตร ผสมน้ำ 20 ลิตร

- กลูโฟซิเนต-แอมโมเนียม 15% เอสแอล อัตรา 200 มิลลิลิตร ผสมน้ำ 20 ลิตร

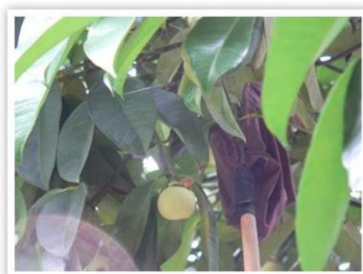
- พาราควอต 27.6% เอสแอล อัตรา 150 มิลลิลิตร ผสมน้ำ 20 ลิตร โดยพ่นคลุม ต้นวัชพืชให้ทั่วในพื้นที่ 1 งาน

3) ระยะที่ต้นมังคุดมีทรงพุ่มแผ่กว้างแล้ว ปัญหาวัชพืชจะลดน้อยลง แต่สำหรับวัชพืชที่เหลือนอยู่ในรัศมีทรงพุ่มมังคุด ใช้วิธีการตัดหรือฉาก 1-2 ครั้ง ช่วยลดปัญหาวัชพืชได้ นอกจากนี้ การคลุมโคนต้นด้วยเศษซากวัชพืช แกลบ หรือฟางข้าว ช่วยลดปัญหาวัชพืชได้

9.4 การเก็บเกี่ยว

โดยทั่วไปมังคุดเริ่มออกดอกเมื่อปลูกไปได้ประมาณ 7 - 8 ปี และได้ผลผลิตเต็มที่เมื่อมีอายุประมาณ 12 ปีขึ้นไป การออกดอกของมังคุดจะไม่ออกพร้อมกันในปีเดียว แต่จะทยอยออกอยู่นานราว 40 วัน เป็นผลให้การเก็บเกี่ยวมังคุดต้องทยอยเก็บเกี่ยวไปด้วยเช่นกันหลังจากมังคุดเริ่มติดผลประมาณ 11 - 12 สัปดาห์ ก็จะทยอยเก็บเกี่ยวได้

การเก็บเกี่ยวอย่างถูกวิธี ด้วยตะกร้อถุงผ้าแบบพินตั้งและพินนอน ยึดหลักให้มังคุดชิ้นน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ จะช่วยรักษาคุณภาพไว้ได้มาก เพราะผลมังคุดหากได้รับความกระทบกระเทือน เช่น ตกลงพื้นด้วยระยะเพียง 20 เซนติเมตร ในเวลาต่อมาผลจะแข็งและทำให้เนื้อเสียนบริโภคไม่ได้ โดยเก็บผลในระยะสายเลือด (วัยที่ 1) ซึ่งต้องเลือกแรงงานที่มีความชำนาญในการเก็บเกี่ยว

ภาพที่ 37 : อุปกรณ์ที่เหมาะสมในการเก็บเกี่ยว

ตารางที่ 18 แสดงลักษณะผลและคุณภาพของผลมังคุดในระยะต่างๆ

วัยที่	ลักษณะผล	คุณภาพของผล
0	สีเขียวทองอ่อน	สีเขียวทองอ่อนทั้งผล เป็นผลอ่อนเกินไป ห้ามเก็บเกี่ยวโดยเด็ดขาด เพราะคุณภาพด้อยมาก ไม่เป็นที่ยอมรับสำหรับการบริโภค
1	ผลมีสายเลือด (เกิดจุด แด้ม หรือประสีม่วงแดง)	เหมาะต่อการเก็บเกี่ยว แต่ยังไม่เหมาะต่อการบริโภค เพราะเนื้อยังติดเปลือก แต่เหมาะต่อการนำไปจำหน่ายยังตลาดห่างไกล ผลมังคุดในวัยนี้ใช้บริโภคได้ภายใน 4 วัน หลังการเก็บเกี่ยว (ณ อุณหภูมิเขตร้อน)
2	ผลมีการเปลี่ยนสีเป็นสีน้ำตาลแดงเร็วๆ	ผลมีสีน้ำตาลแดงเร็วๆ เก็บทั้งผล ผลในระยะนี้จะต้องทำการเก็บเกี่ยวให้หมด ไม่ควรปล่อยให้ผลติดกับต้นเกินวัยมากกว่านี้
3	ผลมีสีน้ำตาลแดง	ผลระยะนี้อาจจะใช้บริโภคได้ แต่เปลือกยังมียางสีเหลืองอยู่บ้าง
4	ผลมีสีม่วงแดง	ระยะนี้ใช้บริโภคได้
5	ผลมีสีม่วงเข้มหรือม่วงดำ	เป็นระยะที่เหมาะสมต่อการรับประทานให้อร่อยได้มากที่สุด ผลมังคุดวัยนี้จะมีสภาพที่เหมาะสมต่อการรับประทาน อยู่ได้ประมาณ 10 วัน ถ้ามีการเก็บรักษาไว้ ณ อุณหภูมิห้องอย่างถูกต้อง

วัยที่ 0
สีเขียวทองอ่อน

วัยที่ 1
ผลมีสายเลือด
(เกิดจุด แด้ม หรือประสีม่วงแดง)

วัยที่ 2
ผลมีการเปลี่ยนสี
เป็นสีน้ำตาลแดงเร็วๆ

วัยที่ 3
ผลมีสีน้ำตาลแดง

วัยที่ 4
ผลมีสีม่วงแดง

วัยที่ 5
ผลมีสีม่วงเข้มหรือม่วงดำ

ภาพที่ 38 : แสดงลักษณะผลและคุณภาพของผลมังคุดในระยะต่างๆ

9.5 การแบ่งเกรดมังคุด

ตามมาตรฐานสินค้าเกษตรมังคุดของ สำนักมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกษ. 2-2556) แบ่งชั้นคุณภาพมังคุดเป็น 3 ชั้นคุณภาพ

1. ชั้นพิเศษ (Extra class) ผลมังคุดชั้นนี้ต้องมีคุณภาพดีที่สุด มีกลิ่นเลี้ยงและขั้วผลสมบูรณ์ ตาหนิที่ผิวโดยรวมต้องไม่เกิน 10% ของพื้นที่ผิวของผล มีเนื้อแก้ว และ/หรือเนื้อมียางสีเหลืองในผล ได้ไม่เกินร้อยละ 5 ของจำนวนผล หรือน้ำหนัก ความคลาดเคลื่อนยอมให้มีได้ไม่เกินร้อยละ 5 โดยจำนวนหรือน้ำหนัก

2. ชั้นหนึ่ง (Class I) ผลมังคุดชั้นนี้ต้องมีคุณภาพดี อาจมีความผิดปกติหรือตำหนิได้เล็กน้อย โดยตำหนิที่ผิวผลโดยรวมต้องไม่เกินร้อยละ 30 ของพื้นที่ผิวผล มีเนื้อแก้ว และ/หรือเนื้อมียางเหลืองในผลได้ ไม่เกินร้อยละ 10 ของจำนวนผลหรือน้ำหนัก ความคลาดเคลื่อนยอมให้มีได้ไม่เกินร้อยละ 10 โดยจำนวนหรือน้ำหนัก

3. ชั้นสอง (Class II) ผลมังคุดในชั้นนี้รวมผลมังคุดที่มีคุณภาพ แต่มีคุณภาพตามข้อกำหนดขั้นต่ำ มีตำหนิที่ผิวผลโดยรวมต้องไม่เกินร้อยละ 50 ของพื้นที่ผิวผล และมีเนื้อแก้ว และ/หรือเนื้อมียางเหลืองในผลได้ ไม่เกินร้อยละ 20 ของจำนวนผลหรือน้ำหนัก ความคลาดเคลื่อนยอมให้มีได้ไม่เกินร้อยละ 10 โดยจำนวนหรือน้ำหนัก

ตารางที่ 19 : แสดงการแบ่งขนาดผล

รหัสขนาด	น้ำหนักต่อผล (กรัม)
1	มากกว่า 100
2	มากกว่า 85 - 100
3	มากกว่า 70 - 85
4	มากกว่า 55 - 70
5	มากกว่า 30 - 55

ส่วนที่ 4

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

1. สถานการณ์การผลิตมังคุดของประเทศไทย

มังคุดได้รับฉายาว่าเป็นราชินีแห่งผลไม้ เป็นผลไม้ที่มีศักยภาพสูงในการส่งออกและถือได้ว่าเป็นพืชเศรษฐกิจของไทย โดยประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการเพาะปลูกมังคุดมากที่สุดและเป็นผู้ส่งออกมังคุดรายใหญ่ของโลก ปัจจุบันมีเพียงสายพันธุ์เดียวคือสายพันธุ์พื้นเมือง มีลักษณะเป็นไม้ผลยืนต้นขนาดใหญ่ มีความสูงประมาณ 10 - 12 เมตร ชอบสภาพอากาศร้อนชื้น มังคุดผลสดจะมีลักษณะค่อนข้างกลม เมื่อแก่เต็มที่จะมีสีม่วงแดงเนื้อในมีสีขาวฉ่ำน้ำ โดยมังคุดนั้นมีประโยชน์มากต่อการบริโภค ทั้งในส่วนของเนื้อมังคุด น้ำมังคุด และเปลือกมังคุด อีกทั้งสามารถนำไปแปรรูปเพื่อต่อยอดกับกลุ่มอุตสาหกรรมต่าง ๆ ให้มีมูลค่าเพิ่มได้อย่างหลากหลาย เป็นที่ต้องการของผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ จึงจะเห็นได้ว่ามังคุดเป็นผลไม้เศรษฐกิจที่นอกจากจะสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยจากการส่งออกแล้ว ยังสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรไทยเป็นอย่างมาก

การเพาะปลูกมังคุดเกษตรกรจะมีการเพาะปลูกกันตลอดทั้งปี โดยเฉพาะช่วงต้นฤดูฝนและเก็บเกี่ยวในช่วงเดือนมกราคม และเดือนมีนาคมถึงเดือนธันวาคม ซึ่งเดือนพฤษภาคมถึงเดือนมิถุนายนจะเป็นช่วงที่มีผลผลิตออกมา โดยการเพาะปลูกมังคุดควรเลือกพื้นที่ปลูกที่มีน้ำเพียงพอตลอดช่วงฤดูแล้งและจะให้ผลผลิตประมาณปีที่ 7 หลังจากมีการเพาะปลูก เนื่องจากมังคุดเป็นไม้ผลที่มีระบบรากอาหารค่อนข้างลึก ดังนั้นจึงต้องการสภาพแล้งก่อนออกดอกค่อนข้างนาน ซึ่งการออกดอกของมังคุดนั้นจะขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำและต้องอาศัยความเครียดจากการขาดน้ำเป็นช่วงระยะเวลาหนึ่งก่อนแทงช่อดอก ดังนั้น จึงต้องจัดการให้มังคุดอยู่ในสภาพแล้งหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต และรอให้ต้นมังคุดแตกใบใหม่อีกประมาณ 1- 2 ชุด เพื่อให้ต้นมีดอกและติดผลในฤดูกาลถัดไป ในบางปีที่มีช่วงแล้งยาวนาน ต้นมังคุดอยู่ในสภาพเครียดต่อเนื่อง จึงมักจะออกดอกพร้อมกันเต็มต้น แต่ในปีที่มีช่วงแล้งสั้นหรือมีฝนสลับ ต้นมังคุดก็จะออกดอกประปรายหรือออกดอกหลายรุ่น การตอบสนองของต้นมังคุดต่อสภาพอากาศเช่นนั้น จะส่งผลต่อปริมาณและคุณภาพของผลผลิตมังคุด สำหรับบางปีที่สภาพอากาศแปรปรวนมาก มีฝนตกแทรกในช่วงแล้ง มังคุดอาจจะแตกใบอ่อนแทนที่จะออกดอกทำให้ในปีนั้นไม่ได้ผลผลิต โดยต้นมังคุดที่สมบูรณ์ ใบยอดจะมีอายุระหว่าง 9 - 12 สัปดาห์ เมื่อผ่านช่วงแล้งติดต่อกัน 21 - 30 วัน และมีการกระตุ้นน้ำที่ถูกต้องมังคุดก็จะออกดอก โดยช่วงพัฒนาการของดอกจะอยู่ที่ประมาณ 30 วัน และช่วงพัฒนาการของผล (ดอกบานถึงเก็บเกี่ยว) จะอยู่ที่ประมาณ 11 - 12 สัปดาห์

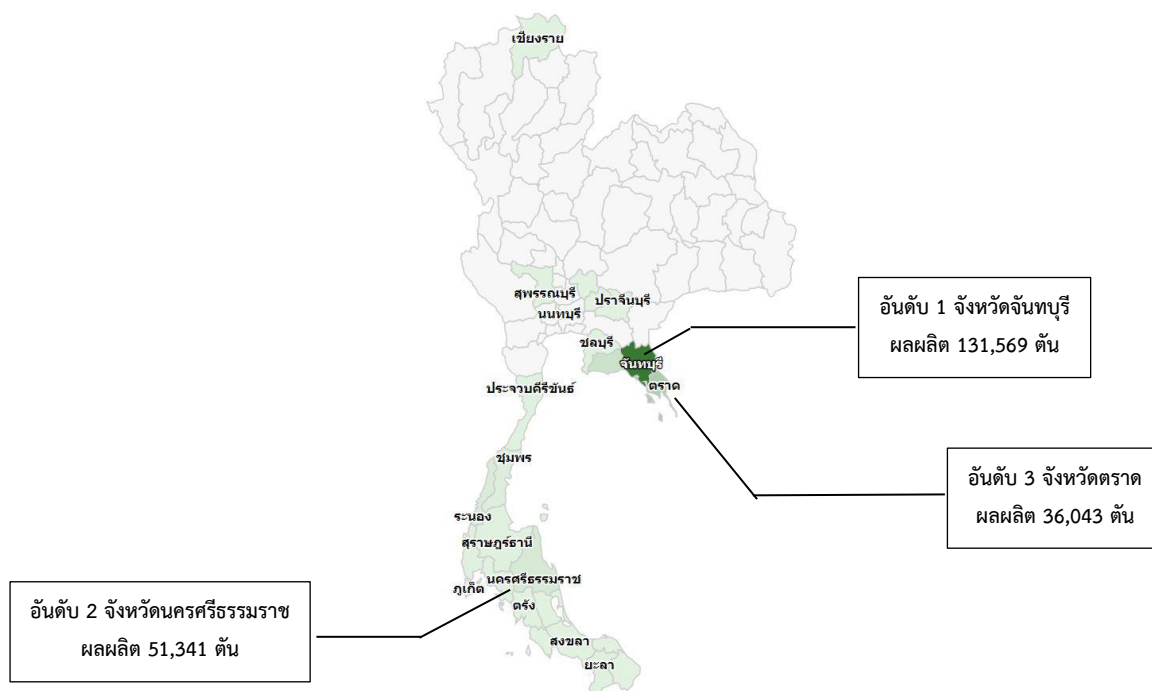
ประเทศไทยถือเป็นประเทศเพาะปลูกมังคุดที่สำคัญของโลก จากข้อมูลการผลิตมังคุดในปี 2567 ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกมังคุด จำนวน 411,364 ไร่ มีแหล่งเพาะปลูก 5 อันดับแรกได้แก่ จันทบุรี นครศรีธรรมราช ตรัง ชุมพร และระยอง มีปริมาณผลผลิตรวมทั้งประเทศ จำนวน 301,649 ตัน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา

ดังนั้น ความสำเร็จในการผลิตมังคุดของประเทศไทยนั้นขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น สภาพอากาศที่เหมาะสม ความพร้อมของระบบพื้นที่ผลิต ลักษณะที่ดินที่เหมาะสม การใช้เทคโนโลยีในการผลิตที่มีประสิทธิภาพ และความสามารถในการแข่งขันทางการค้าตลาดมังคุดโลก จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงทุกปัจจัยเหล่านี้เพื่อให้เกิดความเติบโตในอุตสาหกรรมการผลิตมังคุดของประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 20 : แสดงเนื้อที่ ผลิตผล ผลิตต่อไร่ ปี 2558 - 2567

ปี	เนื้อที่ยืนต้น (1,000 ไร่)	เนื้อที่ให้ผล (1,000 ไร่)	ผลผลิต (1,000 ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (กก./ไร่)
2558	479	423	222	526
2559	465	417	187	447
2560	462	417	228	547
2561	456	422	186	441
2562	450	427	353	827
2563	449	430	337	783
2564	444	425	271	637
2565	436	418	252	602
2566	421	406	271	667
2567	411	399	302	756

ที่มาข้อมูล : สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปี 2567, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ภาพที่ 39 : แสดงการผลิตมังคุดรายจังหวัด ปี 2567

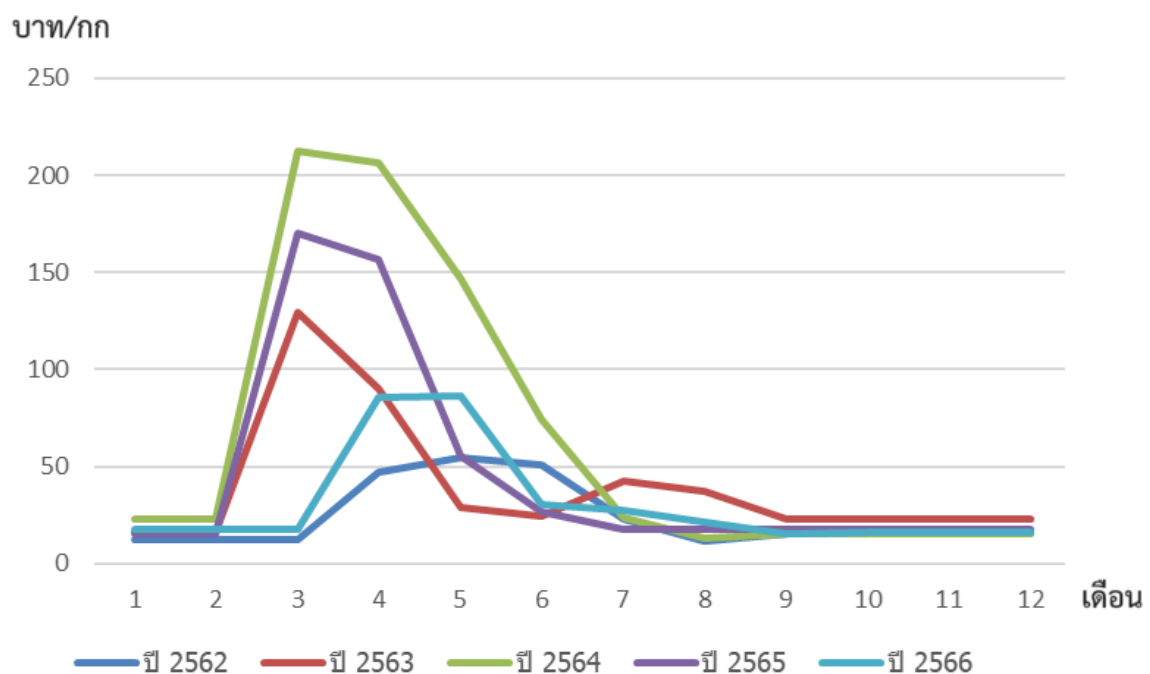
ตารางที่ 21 : แสดงปริมาณผลผลิตเป็นรายภาค และรายจังหวัด ปี 2565 - 2567

ภาค/จังหวัด	ปริมาณผลผลิต (ตัน)		
	2565	2566	2567
รวมทั้งประเทศ	252,006	271,004	301,649
เหนือ	67	103	50
กลาง	224,010	122,542	182,294
ใต้	27,929	148,359	119,305
1. เชียงราย	67	103	50
2. สระบุรี	26	30	37
3. สุพรรณบุรี	3	1	0
4. นนทบุรี	13	16	6
5. นครนายก	279	84	75
6. ปราจีนบุรี	596	428	252
7. จันทบุรี	155,838	83,427	131,539
8. ตราด	46,052	27,920	36,043
9. ระยอง	19,957	9,821	13,694
10. ชลบุรี	367	205	178
11. ประจวบคีรีขันธ์	879	610	440
12. ชุมพร	4,484	57,111	34,285
13. ระนอง	6,566	11,214	8,955
14. สุราษฎร์ธานี	2,286	4,794	3,081
15. พังงา	1,430	6,561	3,129
16. ภูเก็ต	5	177	82
17. กระบี่	223	343	235
18. ตรัง	147	1,296	972
19. นครศรีธรรมราช	10,243	43,600	51,341
20. พัทลุง	8	5,189	2,568
21. สงขลา	464	2,117	1,579
22. สตูล	429	1,020	749
23. ปัตตานี	347	1,259	1,014
24. ยะลา	748	2,444	3,393
25. นราธิวาส	549	11,234	7,922

ที่มาข้อมูล : สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปี 2567, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

2. การตลาดและการค้ามังคุดของประเทศไทย

มังคุดเป็นผลไม้ที่นิยมบริโภคกันทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยจะมีปริมาณผลผลิตออกสู่ตลาดมากในช่วงไตรมาสที่ 2 ถึงไตรมาสที่ 3 ของปี ส่งผลให้ราคามังคุดในตลาดเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงฤดูกาล โดยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (ปี 2557 - 2566) พบว่ามังคุดมีราคาเฉลี่ย 37.90 บาทต่อกิโลกรัม มีราคาเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในช่วงไตรมาสที่ 2 ของปี 2564 อยู่ที่ 142.35 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งเป็นราคาในช่วงเปิดฤดูและเป็นช่วงที่ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากพายุฤดูร้อนที่พัดผ่านเข้ามาในประเทศ ด้วยสภาพอากาศที่แปรปรวน จึงทำให้ผลผลิตเสียหาย ปริมาณผลผลิตออกสู่ตลาดน้อยกว่าที่คาดการณ์ไว้ทำให้ราคาพุ่งสูงขึ้นค่อนข้างมาก แต่เมื่อเข้าสู่ไตรมาสที่ 3 ในปีเดียวกันราคาเฉลี่ยมังคุดกลับต่ำลงเหลือ 17.45 บาทต่อกิโลกรัม เป็นผลมาจากสถานการณ์โรคโควิด-19 แพร่ระบาด ท่วงโซ่การผลิตหยุดชะงัก (Supply Disruption) เกษตรกรต้องเผชิญกับปัญหาการขาดแคลนแรงงานเข้าไปเก็บผลผลิต อีกทั้งตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศต้องชะลอการรับซื้อ จึงเป็นปัจจัยที่ทำให้ราคามังคุดปรับตัวลง โดยในปี 2564 มังคุดมีราคาเฉลี่ยทั้งปีอยู่ที่ 65.43 บาทต่อกิโลกรัม ต่อมาในปี 2565 มังคุดมีราคาเฉลี่ย 45.64 บาทต่อกิโลกรัม ในขณะที่ปี 2566 มังคุดมีราคาเฉลี่ย 30.87 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงจากปีก่อนหน้า เนื่องจากเป็นปีที่มีผลผลิตออกสู่ตลาดจำนวนมากจากสภาพอากาศที่เอื้ออำนวย มีราคาเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในช่วงไตรมาสที่ 2 อยู่ที่ 67.73 บาทต่อกิโลกรัม จึงจะเห็นได้ว่าราคามังคุดในแต่ละปีค่อนข้างสูงในช่วงเปิดฤดู (ช่วงไตรมาสที่ 2) แต่เกษตรกรจะสามารถขายมังคุดในราคาสูงได้แค่ช่วงระยะเวลาสั้น ๆ เนื่องจากขณะนั้นปริมาณผลผลิตมังคุดมีน้อยกว่าความต้องการในตลาดต่อมาเมื่อปริมาณผลผลิตมังคุดเริ่มทยอยออกมาเรื่อยๆ ราคาก็จะปรับลดลงตามกลไกตลาด

ภาพที่ 40 : ราคามังคุดที่เกษตรกรขายได้ ปี 2562 - 2566

ตารางที่ 22 : แสดงราคาเฉลี่ยมังคุดที่เกษตรกรขายได้ ปี 2557 - 2566

ปี	ราคามังคุด (บาท/กิโลกรัม)
2557	28.84
2558	25.28
2559	28.54
2560	43.87
2561	46.63
2562	23.96
2562	39.95
2563	65.43
2564	45.64
2565	30.87
ราคาเฉลี่ยในช่วง 10 ปี	37.90

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ปัจจุบันประเทศไทยเป็นประเทศผู้ส่งออกมังคุดรายใหญ่ของโลก มากกว่าร้อยละ 80 ของปริมาณผลผลิตมังคุดทั้งหมดถูกส่งออกไปขายในต่างประเทศทั้งในรูปแบบของผลสดและผลแช่แข็ง ซึ่งมากกว่าร้อยละ 90 ของปริมาณผลผลิตมังคุดที่ถูกส่งออกเป็นการส่งออกผลสด ส่วนที่เหลือเป็นการส่งออกผลแช่แข็ง มีตลาดส่งออกมังคุดที่สำคัญ ได้แก่ จีน ฮองกง เวียดนาม เกาหลีใต้ และมาเลเซีย ในระยะสิบปีที่ผ่านมา (ปี 2557 - 2566) ประเทศไทยมีปริมาณการส่งออกมังคุดทั้งหมดเฉลี่ยปีละ 232,184.68 ตัน โดยในปี 2564 ประเทศไทยส่งออกมังคุดทั้งหมด จำนวน 256,429.43 ตัน คิดเป็นมูลค่า 17,103 ล้านบาท และในปี 2565 ประเทศไทยส่งออกมังคุดทั้งหมด จำนวน 206,018.35 ตัน คิดเป็นมูลค่า 13,555.59 ล้านบาทซึ่งมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ส่งผลให้ประเทศจีนซึ่งเป็นตลาดส่งออกหลักมีการดำเนินนโยบายควบคุมโรคโควิด (Zero COVID) ต่อเนื่องจนถึงปี 2565 บังคับใช้กับสินค้านำเข้าจากต่างประเทศ โดยเฉพาะสินค้าเกษตรและอาหาร ส่งผลให้การส่งออกชะลอตัวประกอบกับในปี 2565 เกษตรกรมีการตัดโค่นต้นมังคุด เพื่อดูแลพืชหลักที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่าส่งผลให้มีปริมาณผลผลิตออกสู่ตลาดน้อย ในขณะที่ปี 2566 ประเทศไทยมีปริมาณการส่งออกมังคุดเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าร้อยละ 20.78 โดยมีปริมาณการส่งออกมังคุดทั้งหมด จำนวน 248,820.38 ตัน คิดเป็นมูลค่า 17,219.07 ล้านบาท เนื่องจากประเทศจีนได้ยกเลิกนโยบายควบคุมโรคโควิดในช่วงต้นปี ประกอบกับความต้องการบริโภคของตลาดหลักอย่างจีนยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

เมื่อพิจารณาข้อมูลการนำเข้าผลไม้สดของประเทศจีน ซึ่งเป็นตลาดหลักในการส่งออกมังคุดสดของประเทศไทย พบว่าความต้องการนำเข้าผลไม้สดของประเทศจีนมีแนวโน้มขยายตัว โดยประเทศจีนมีการอนุญาตให้นำเข้ามังคุดสดจาก 5 ประเทศ ได้แก่ ประเทศไทย ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศเมียนมา ประเทศมาเลเซีย และประเทศเวียดนาม ซึ่งประเทศไทยเป็นแหล่งนำเข้ามังคุดอันดับ 1 ของประเทศจีน แต่อย่างไร

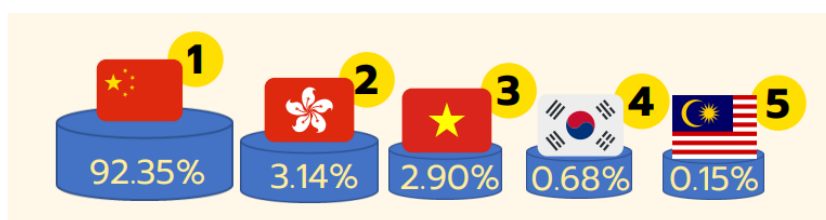

ก็ตามประเทศไทยยังคงต้องเผชิญกับความท้าทายจากการแข่งขันในตลาดจีน โดยเฉพาะกับประเทศเวียดนาม เนื่องจากประเทศเวียดนามมีความได้เปรียบทางด้านภูมิศาสตร์ที่มีพรมแดนติดกับจีน ทำให้การขนส่งใช้ระยะเวลาสั้นและมีต้นทุนต่ำกว่า (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, 2566) ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องรักษามาตรฐานและยกระดับการผลิตเพื่อรักษาส่วนแบ่งทางการตลาด เพิ่มปริมาณการส่งออก และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันให้เหนือกว่าคู่แข่ง อีกทั้งควรหาตลาดใหม่ ๆ เพื่อลดการพึ่งพาจากตลาดจีน มากเกินไป โดยในปัจจุบันประเทศไทยมีการส่งออกมังคุดไปยังประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเดิมส่งออกเพียงปีละประมาณ 100 ตัน เนื่องจากมังคุดที่จำหน่ายในตลาดญี่ปุ่นนั้น จะต้องกำจัดศัตรูพืชผ่านกระบวนการอบไอน้ำ (Vapor Heat Treatment) ก่อน ส่งผลให้มังคุดไทยที่วางขายอยู่มีราคาแพงตามต้นทุนที่สูงขึ้น และความร้อนก็ได้ทำให้มังคุดมีความอร่อยลดน้อยลงและผลก็ดูไม่สวยไม่น่าทานมากนัก ต่อมาเมื่อปี 2566 ญี่ปุ่นได้ปรับปรุง มาตรการนำเข้ามังคุด โดยลดหย่อนให้มังคุดจากประเทศไทยไม่ต้องผ่านการอบไอน้ำแล้ว ประเทศไทยจึงมีการ ผลักดันมังคุดเข้าสู่ตลาดญี่ปุ่นอย่างเต็มที่ เพื่อขยายมูลค่าการส่งออกและช่วยสร้างราคาที่ดีให้แก่มังคุดของไทย เพื่อขยายตลาดสำหรับผลไม้ไปยังตลาดใหม่ และลดการพึ่งพาตลาดเดิมของมังคุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งจาก ประเทศจีน (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, 2566)

ตารางที่ 23 : แสดงปริมาณส่งออกและมูลค่าส่งออกมังคุด แยกตามผลิตภัณฑ์ ปี 2557 - 2566

ปี	มังคุดผลสด		มังคุดผลแช่แข็ง	
	ปริมาณส่งออก (ตัน)	มูลค่าส่งออก (ล้านบาท)	ปริมาณส่งออก (ตัน)	มูลค่าส่งออก (ล้านบาท)
2557	195,108.49	4,780.71	729.49	54.66
2558	178,384.26	4,330.65	305.05	19.11
2559	142,876.85	4,273.73	370.80	34.62
2560	205,486.91	7,436.17	73.69	9.62
2561	185,619.86	7,269.98	177.17	19.36
2562	409,027.85	16,703.62	271.18	25.52
2563	291,950.55	15,020.92	196.46	19.25
2564	256,378.77	17,098.61	50.66	4.40
2565	205,804.31	13,532.31	214.04	23.29
2566	248,588.80	17,191.23	231.57	27.84

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ภาพที่ 41 : ตลาดหลักส่งออกมังคุดผลสดของไทยในปี 2565

ที่มา : สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (2566)

ตารางที่ 24 : แสดงปริมาณส่งออกและมูลค่าส่งออกมังคุด (ผลสดและผลแช่แข็ง) ของไทย ปี 2557 - 2566

ปี	ปริมาณส่งออก (ตัน)	มูลค่า
2557	195,837.98	4,835.37
2558	178,689.30	4,349.76
2559	143,247.65	4,308.35
2560	205,560.61	7,445.79
2561	185,797.04	7,289.33
2562	409,299.03	16,729.15
2563	292,147.01	15,040.17
2564	256,429.43	17,103.00
2565	206,018.35	13,555.59
2566	248,820.38	17,219.07

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ทั้งนี้ รัฐบาลไทยได้มีนโยบายส่งเสริมการค้ามังคุดเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนอกจากการผลักดันการส่งออกผ่านมาตรการต่าง ๆ แล้ว ยังมีการรณรงค์ให้มีการบริโภคในประเทศมากขึ้นด้วย เช่น การเปิดจุดจำหน่ายสินค้า และการร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเร่งกระจายสินค้าจากเกษตรกรให้ส่งถึงมือผู้บริโภคโดยตรง เป็นต้น โดยเฉลี่ยในระยะ 3 ปีที่ผ่านมา (ปี 2564 – 2566) พบว่า มีปริมาณการบริโภคมังคุดในประเทศปีละประมาณ 27,505.28 ตัน

3. การวิเคราะห์ SWOT การค้ามังคุดของประเทศไทย

จุดแข็ง : ประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตร้อนชื้นที่มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการปลูกมังคุดได้อย่างมีประสิทธิภาพทำให้ผลผลิตมีคุณภาพดี เป็นไม้ผลที่สามารถปลูกร่วมกับไม้ผลชนิดอื่นได้อย่างเป็นธรรมชาติ โดยเฉพาะทุเรียนและลองกอง เนื่องจากมีการจัดการช่วงติดผลและเก็บเกี่ยวใกล้เคียงกัน อีกทั้งมังคุดขึ้นชื่อว่าเป็นราชินีแห่งผลไม้ไทย ปัจจุบันพันธุ์ที่เพาะปลูกมีเพียงพันธุ์เดียวซึ่งเป็นพันธุ์ที่มีคุณภาพได้มาตรฐานตรงกับความต้องการของตลาดต่างประเทศ ทำให้มังคุดเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ สามารถบริโภคสดและแปรรูปได้และมีสรรพคุณทางยา มีเอกลักษณ์โดดเด่น รสชาติเป็นที่นิยม อีกทั้งประเทศไทยเป็นผู้ผลิตและส่งออกมังคุดรายใหญ่ของโลก มีตลาดหลักส่งออกคือประเทศจีน ซึ่งมีแนวโน้มความต้องการนำเข้ามังคุดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

จุดอ่อน : เกษตรกรไทยยังขาดความรู้เรื่ององค์ความรู้ด้านการจัดสวน เช่น การใช้ปุ๋ยและสารเคมี เป็นต้น อีกทั้งยังขาดความรู้เรื่องการบริหารจัดการตามมาตรฐาน GAP (Good Agricultural Practices) และ IPM (Integrated Pest Management) ที่ต้องได้มาตรฐานที่กำหนดในการส่งออก มังคุดไปประเทศจีน

โอกาส : ความต้องการของผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมังคุดของไทยมีคุณภาพที่ดี หลายหลายประเทศมีการอนุญาตให้นำเข้ามังคุดของไทย ซึ่งเป็นมังคุดที่มาจากสวนผ่านมาตรฐาน GAP และกระบวนการอบไอน้ำเพื่อกำจัดแมลงวันผลไม้แล้ว รวมไปถึงปัจจุบันกระแสการใช้

ผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ประกอบกับผลมังคุดนั้นมีประโยชน์ทุกส่วนทั้งเนื้อมังคุด น้ำมังคุด และเปลือกมังคุด จึงสามารถนำไปแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มได้เช่น แยมมังคุด มังคุดพรีซดราย น้ำหมักจากเปลือกมังคุด ถ่านเปลือกมังคุด รวมไปถึงสกินแคร์และครีมบำรุงผิวต่าง ๆ เนื่องจากเปลือกมังคุดมีสรรพคุณเป็นสมุนไพรรักษาและฟื้นฟูผิวพรรณ เป็นต้น รวมไปถึงภาครัฐและเอกชนมีนโยบายผลักดันการส่งออกผลผลิตมังคุดไปยังต่างประเทศ พร้อมทั้งเปิดตลาดใหม่ ๆ เพื่อเป็นการระบายสินค้าในประเทศและช่วยแก้ปัญหาราคามังคุดตกต่ำอย่างต่อเนื่อง

อุปสรรค : ราคาและปริมาณผลผลิตค่อนข้างผันผวน จากปัจจัยต่าง ๆ ที่ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น สภาพอากาศ อุณหภูมิ ปริมาณน้ำฝน เป็นต้น ส่งผลให้ในบางปีเกษตรกรต้องตัดโค่นต้นมังคุดเพื่อดูแลพืชหลักที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า รวมไปถึงข้อจำกัดด้านการขนส่ง ซึ่งจำเป็นต้องส่งในปริมาณที่มากและต้องควบคุมคุณภาพตามมาตรฐานการส่งออกของแต่ละประเทศ รวมไปถึงความเสียหายจากมาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (Nontariff Measures : NTMs) จากประเทศผู้นำเข้า โดยเฉพาะมาตรการด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชที่ทำให้ต้นทุนการขยายผลผลิตสูงขึ้น

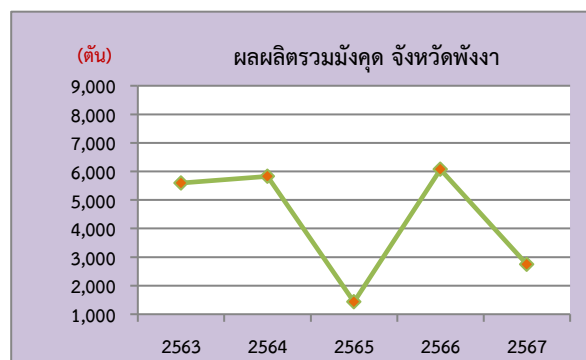
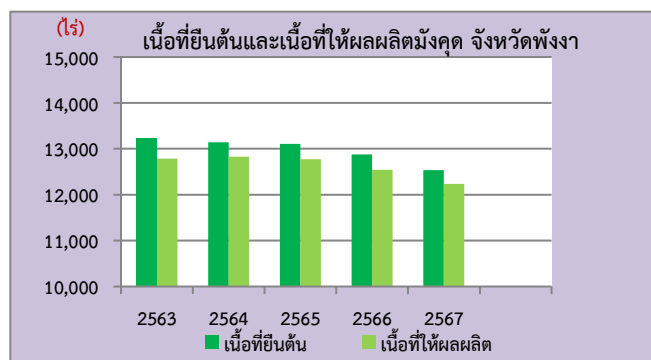
4. ข้อมูลการผลิตมังคุดจังหวัดพังงา

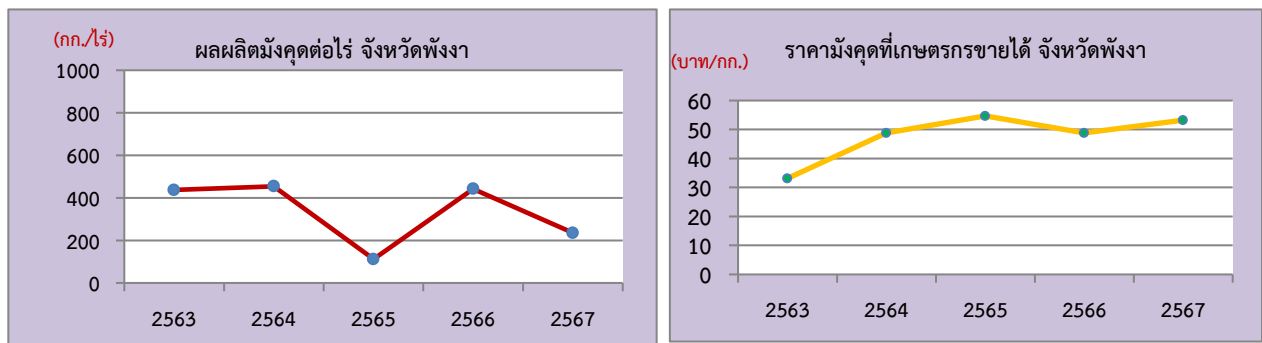
ในปี 2567 มีเนื้อที่ให้ผล 12,536 ผลผลิต 2,746 ตัน ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 235.5 กิโลกรัม เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2566 พบว่าเนื้อที่ให้ผลลดลง 309 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.46 ผลผลิตลดลง 3,324 ตัน คิดเป็นร้อยละ 54.76 และผลผลิตต่อไร่เฉลี่ยลดลง 206.63 กิโลกรัมต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 46.74

ตารางที่ 25 : แสดงเนื้อที่ปลูกมังคุด ผลผลิตและมูลค่าผลผลิต ในปี 2563 - 2567 จังหวัดพังงา

ปี	เนื้อที่ยืนต้น (ไร่)	เนื้อที่ให้ผล (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)	ราคาขายเฉลี่ย (บาท/กก.)	มูลค่า ผลผลิต (ล้านบาท)	จำนวน ครัวเรือน เกษตรกร
2563	13,237	12,790	5,594	437	33.15	224.33	2,151
2564	13,144	12,826	5,827	454	48.84	284.59	2,151
2565	13,109	12,771	1,430	112	54.70	78.24	2,082
2566	12,880	12,542	6,070	442.13	48.84	311.46	2,769
2567	12,536	12,233	2,746	235.50	53.28	151.26	3,925

ที่มาข้อมูล : สำนักงานเกษตรจังหวัดพังงา, ธันวาคม 2567

ภาพที่ 42 : แสดงเนื้อที่ ผลผลิต ผลผลิตต่อไร่ และราคามังคุดที่เกษตรกรขายได้ จังหวัดพังงา ปี 2563 – 2567

ตารางที่ 26 : แสดงข้อมูลการผลิตมังคุดรายอำเภอ จังหวัดพังงา ปี 2567

อำเภอ	พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ให้ผลผลิต (ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ราคาขายเฉลี่ย (บาท/กก.)	มูลค่าผลผลิต (ล้านบาท)	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร
เมืองพังงา	682	678	94.00	139	31.15	2.93	149
กะปง	4,132	4,012	887	221	36.5	32.38	418
ตะกั่วทุ่ง	1,066	1,052	318.00	302	32.44	10.32	520
ท้ายเหมือง	1,846	1,826	539.00	295	34.45	18.57	535
ทับปุด	321	309	62	201	29.60	1.84	54
คุระบุรี	1,752	1,748	421	241	35.75	15.05	176
เกาะยาว	23	23	4.00	174	33.40	0.13	3
ตะกั่วป่า	2,714	2,585	421	311	35.11	14.78	872
รวม	12,536	12,233	2,746	235.50	33.55	95.99	2,727

ที่มาข้อมูล : สำนักงานเกษตรจังหวัดพังงา, ธันวาคม 2567

ตารางที่ 27 : แสดงข้อมูลการผลิตมังคุด ปี 2565 - 2567 เปรียบเทียบของประเทศ ภาคใต้ และจังหวัดพังงา

ประเทศ/ ภาคใต้/ จังหวัด	เนื้อที่ยืนต้น (ไร่)			เนื้อที่ให้ผล (ไร่)			ผลผลิต (ตัน)			ผลผลิตต่อไร่ (กก./ไร่)		
	2565	2566	2567	2565	2566	2567	2565	2566	2567	2565	2566	2567
ประเทศ	435,502	420,608	411,364	418,406	408,480	399,020	252,006	271,004	301,649	602	667	756
ภาคใต้	241,250	236,408	233,799	229,279	227,478	226,931	27,929	148,359	119,305	122	652	526
พังงา	13,109	12,880	12,536	12,771	12,542	12,233	1,430	6,070	2,746	112	442.13	235.50

ที่มาข้อมูล : สถิติการเกษตรของประเทศไทย 2567, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (ข้อมูลประเทศ/ภาคใต้) /สำนักงานเกษตรจังหวัดพังงา, ธันวาคม 2567

สัดส่วนผลผลิตมังคุด ในปี พ.ศ. 2567 ของจังหวัดที่ให้ผลผลิตออกสู่ตลาด (ตัน) เมื่อเทียบเคียงกับปริมาณของผลผลิตในประเทศ และภาคใต้ มีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 0.91 และ 2.30 ตามลำดับ

5. ข้อมูลแปลงใหญ่มังคุดจังหวัดพังงา

จังหวัดพังงา เริ่มจัดตั้งแปลงใหญ่มังคุด ตั้งแต่ปี 2559 จนถึงปี 2567 ปัจจุบันมีแปลงใหญ่มังคุด จำนวน ทั้งสิ้น 8 แปลง สมาชิกทั้งหมด 343 ราย 2,300 ไร่ ในพื้นที่ 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอท้ายเหมือง อำเภอทับปุด อำเภอเกาะยาว อำเภอกะบุรี และอำเภอตะกั่วทุ่ง

ตารางที่ 28 : แสดงข้อมูลแปลงใหญ่มังคุด จังหวัดพังงา

ที่	ปี	ชื่อแปลงใหญ่	อำเภอ	จำนวนเกษตรกร (ราย)	พื้นที่ (ไร่)
1	2559	แปลงใหญ่มังคุด ม.1,2,4 ตำบลหมาะ	กะปง	68	512
2	2563	แปลงใหญ่มังคุด ตำบลลำภี	ท้ายเหมือง	51	267
3	2564	แปลงใหญ่มังคุด ตำบลถ้ำ	ตะกั่วทุ่ง	49	174
4	2564	แปลงใหญ่มังคุด ตำบลบางนายสี	ตะกั่วป่า	30	247
5	2565	แปลงใหญ่มังคุดตำบลบางวัน	กะบุรี	32	340
6	2565	แปลงใหญ่มังคุดตำบลบางทอง	ท้ายเหมือง	42	300
7	2566	แปลงใหญ่มังคุดตำบลกะบุรี	กะบุรี	41	344
8	2567	แปลงใหญ่มังคุดตำบลท่านา	กะปง	30	116
รวม				343	2,300

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดพังงา

6. การรับรองมาตรฐาน

จังหวัดพังงา มีเกษตรกรที่ได้รับการรับรองมาตรฐานอินทรีย์ และ GAP มังคุด รวมทั้งสิ้น 1,152 ราย/1,241 แปลง พื้นที่ 5,109.22 ไร่ ดังนี้

ตารางที่ 29 : แสดงการรับรองมาตรฐานของมังคุดจังหวัดพังงา

มาตรฐาน	จำนวนราย/แปลง	จำนวนพื้นที่ (ไร่)
อินทรีย์	32/32	315.78
GAP	1,120/1,209	4,793.44
รวม	1,152/1,241	5,109.22

7. การผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกร

7.1 สถานการณ์การผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกรจังหวัดพังงา

1) การผลิตการปลูก และการดูแลรักษา (ต้นน้ำ)

การปลูก เกษตรกรส่วนใหญ่มีการซื้อต้นพันธุ์จาก จังหวัดพังงา และจังหวัดสุราษฎร์ธานี ส่วนใหญ่ พื้นที่ปลูกจะเป็นดินร่วน ระยะปลูก 8*8 เมตร การดูแลรักษา เกษตรกรส่วนใหญ่มีการให้น้ำสม่ำเสมอ ใส่ปุ๋ย สูตร 15-5-20 ในการบำรุงต้น การชักนำการออกดอก และบำรุงผล มีการตัดแต่งกิ่งหลังเก็บเกี่ยวผลผลิต ศัตรูมังคุดที่สำคัญคือเพลี้ย ไฟ เกษตรกรส่วนใหญ่กำจัดโดยใช้สารเคมี การเก็บเกี่ยว ช่วงเดือนพฤษภาคม

ถึงเดือนสิงหาคม เก็บระยะผลสายเลื้อด โดยใช้เครื่องมือเก็บ ไม้จําปาสอย เพื่อป้องกันการกระแทก หลังการเก็บเกี่ยว ขนย้ายโดยใช้ตะกร้าพลาสติก มีการคัดขนาดและคุณภาพ เปลือยโฟนั้บเป็นศัตรูสำคัญที่มีผลกระทบในการส่งออกมังคุดเป็นอย่างมาก การเก็บเกี่ยวผลมังคุดที่แก่พอเหมาะเมื่อผลเริ่มเป็นระยะสายเลื้อด คือ ผล ที่มีสีเหลืองอ่อนปนสีเขียว มีจุดประสีชมพูกระจายอยู่ทั่วผล แนะนำให้เก็บเกี่ยวด้วยตะกร้อผ้า เพื่อป้องกันผลตกลงมากระแทกกับพื้นและรอยขีดข่วนที่ผิว

2) ด้านการแปรรูปเพิ่มมูลค่าและมาตรฐานการรับรอง (กลางน้ำ)

การรับรองมาตรฐาน ส่วนใหญ่เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ได้รับมาตรฐาน GAP การสร้างมูลค่าเพิ่ม กลุ่มมีการแปรรูปผลผลิตมังคุด ได้แก่ การแช่แข็ง น้ำมังคุด มังคุดกวน ปั่นชิลิมังคุด ทาร์ตมังคุด

3) ด้านตลาด (ปลายน้ำ)

ส่วนใหญ่จำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลาง มีการขนส่งโดยรถ กระบะรั้ว กลุ่มลูกค้าทั้งในประเทศ และ ต่างประเทศ โดยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายให้กับพ่อค้าแม่ค้าในท้องถิ่น โดยผู้รับซื้อเป็นผู้กำหนดราคา

4) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ

องค์ความรู้ ได้แก่ การจัดการมังคุดคุณภาพ การรวมกลุ่ม การแปรรูปผลผลิต การตรวจธาตุอาหาร ในดิน การทำปุ๋ยหมัก และด้านการตลาด การสนับสนุนปัจจัย ได้แก่ ตะกร้าพลาสติก กล่องบรรจุภัณฑ์ สารเร่ง ปุ๋ยหมัก ลักษณะการถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ การอบรม โรงเรียนเกษตรกร และการดูงาน

7.2 ปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะการผลิตมังคุดคุณภาพ

1) ด้านการผลิตการปลูกดูแลรักษา (ต้นน้ำ)

ปัญหา ได้แก่ ขาดความรู้ด้านการ ผลิตมังคุดคุณภาพ ด้านการจัดการศัตรูพืช ปัจจัยการผลิตราคาสูง เกษตรกรและแรงงานขาดทักษะใน การเก็บเกี่ยว การคัดขนาดและคัดคุณภาพ

ความต้องการ ได้แก่ ความรู้ในการผลิตมังคุด คุณภาพ พืช และปัจจัยการผลิต

ข้อเสนอแนะ ศึกษา ดูงานการจัดการผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยวและการคัดแยกเกรดในพื้นที่ประสบ ความสำเร็จ ศึกษาวิจัยการป้องกันและกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช

2) ด้านการแปรรูปเพิ่มมูลค่า มาตรฐานรับรอง (กลางน้ำ)

ปัญหา ได้แก่ ขาดความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และขาดความพร้อมในด้านอุปกรณ์การแปรรูป

ความต้องการ ได้แก่ ช่องทางการ เข้าถึงข่าวสารของหน่วยงาน อุปกรณ์การแปรรูป ความรู้ ด้านการแปรรูป และตลาดจำหน่ายสินค้า

ข้อเสนอแนะ ควรจัดอบรมการแปรรูปและการตลาดแก่เกษตรกร สนับสนุนการขอใบรับรอง มาตรฐาน และส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าผลผลิตโดยพัฒนาการแปรรูปและบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสม

3) การตลาด (ปลายน้ำ)

ปัญหา ได้แก่ ราคาผลผลิตไม่แน่นอน และตกต่ำ ปริมาณผลผลิตที่ไม่แน่นอน ขาดความเข้มแข็ง ในการรวมกลุ่ม และขาดประสบการณ์การรวบรวมผลผลิต

ความต้องการ การประกันราคาผลผลิต และสร้างกลุ่มที่เข้มแข็ง รวบรวมผลผลิตเพื่อมีอำนาจในการต่อรองราคา ข้อเสนอแนะ หน่วยงานภาครัฐควรจัดหาแหล่งจำหน่ายที่แน่นอนให้เกษตรกร ควรมีการประกันราคาผลผลิต

4) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ

ปัญหา ได้แก่ เข้าไม่ถึง ข้อมูลข่าวสารหน่วยงาน การสนับสนุนไม่ต่อเนื่อง และรูปแบบการถ่ายทอดไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกร

ความต้องการ แหล่งความรู้ที่เข้าถึงง่าย สื่อที่หลากหลาย และความต่อเนื่องในการสนับสนุนเกษตรกรต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จัดฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การสร้างแปลงสาธิต และการส่งเสริมเกษตรกรต้นแบบการผลิตมังคุด คุณภาพ

ข้อเสนอแนะ ควรจัดให้มีการอบรมการผลิตมังคุดคุณภาพแก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง มีแหล่ง เรียนรู้ที่มีแปลงสาธิตต้นแบบ เพื่อให้เกษตรกรได้ศึกษาเรียนรู้ ควรมีการบูรณาการหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง และควรมีช่องทางสื่อสารประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย

7.3 การวิเคราะห์ SWOT

1) จุดแข็ง

- มีการรวมกลุ่มเป็นเกษตรกรแปลงใหญ่
- เกษตรกรได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP
- มีประสบการณ์ในการทำเกษตร

2) จุดอ่อน

- กลุ่มไม่มีความเข้มแข็ง
- ขาดเงินทุนและทักษะความรู้ในการผลิตมังคุดคุณภาพ
- การระบาดของแมลงศัตรูพืช
- ขาดแคลนแหล่งน้ำในช่วงหน้าแล้ง

3) โอกาส

- การสนับสนุนความรู้และปัจจัยการผลิตจาก
- หน่วยงานต่าง ๆ มีเทคโนโลยีการสื่อสารหลากหลายช่องทาง

4) อุปสรรค

- ความผันผวนของราคาสินค้า
- โดนกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง
- สภาพอากาศแปรปรวน

7.4 แนวทางในการผลิตมังคุดคุณภาพ และกลยุทธ์การจัดการโซ่อุปทานมังคุดคุณภาพ

1) ด้านการผลิต

(1) ส่งเสริมความรู้การผลิตมังคุดคุณภาพ ในเรื่องการจัด คัดรูปพืช และความรู้ในการเก็บเกี่ยว และคัดคุณภาพมังคุด เนื่องจากเกษตรกรมีจุดอ่อนเรื่องขาดความรู้ และทักษะในการคัดคุณภาพและขนาด และมีการระบาดของแมลงศัตรูพืช

(2) ส่งเสริมการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างเกษตรกร และจัดให้มีการศึกษาดูงานการผลิตมังคุดคุณภาพจากพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากเกษตรกรมีโอกาสได้รับการสนับสนุนความรู้จากหน่วยงานรัฐ ทำให้เกษตรกร บางรายประสบความสำเร็จในการผลิตมังคุดคุณภาพ และสามารถถ่ายทอดให้เกษตรกร ด้วยกันได้

(3) จัดทำสื่อความรู้ที่เข้าถึงง่าย ตรงตามความต้องการ และประชาสัมพันธ์ผ่านเทคโนโลยีสื่อสาร ที่เข้าถึงง่าย และรวดเร็ว เนื่องจากปัจจุบันเกษตรกรใช้เทคโนโลยีสื่อสารในชีวิตประจำวัน

(4) ส่งเสริมการกักเก็บน้ำ และพัฒนาแหล่งน้ำไว้ใช้ช่วงหน้าแล้ง เนื่องจากเกษตรกรมีจุดแข็ง คือ มีแหล่งน้ำ แต่ไม่มีการกักเก็บน้ำทำให้ขาดแคลนน้ำในช่วงหน้าแล้ง

(5) สนับสนุนปัจจัยการผลิต และแหล่งเงินทุน เนื่องด้วยเกษตรกรมีจุดอ่อน คือ ขาดเงินทุน และปัจจัยการผลิต

2) ด้านการแปรรูปเพิ่มมูลค่า มาตรฐานการรับรอง

(1) ส่งเสริมการทำมังคุดคุณภาพและการขอรับรองมาตรฐาน GAP เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นให้ผู้บริโภค และเพิ่มราคาผลผลิต เนื่องจากผู้บริโภคกังวลเรื่องความปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง

(2) ส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าผลผลิตในช่วง ผลผลิตล้นตลาด และเพิ่มช่องทางการจำหน่าย เพื่อเข้าถึง กลุ่มลูกค้าที่หลากหลาย เนื่องด้วยเกษตรกร มีอุปสรรคเรื่องผลผลิตล้นตลาดทำให้ราคาผลผลิตตกต่ำ

3) ด้านการตลาด

(1) สนับสนุนการรวมกลุ่ม และเพิ่มความเข้มแข็งกลุ่มเพิ่ม อำนาจการต่อรองราคา เนื่องด้วย เกษตรกรมีการรวมกลุ่ม แต่ขาดความเข้มแข็งของกลุ่ม ทำให้ไม่มีอำนาจการต่อรองราคากับผู้รับซื้อ

(2) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีให้แก่เกษตรกร เพื่อรับความรู้ ข่าวสาร เข้าถึง กลุ่มลูกค้า และ คาดการณ์ผลผลิต ตรวจสอบสภาพอากาศภายในแปลง เนื่องจากเกษตรกรมีจุดอ่อนยังขาดทักษะในการใช้ เทคโนโลยีด้านการเกษตร

แหล่งข้อมูล

- กนกรัตน์ เต็มแก้ว. (2566). การส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกรอำเภอกระบุรี จังหวัดพังงา (ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอก ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, กรุงเทพฯ. สืบค้นเมื่อ 14 สิงหาคม 2568, จาก <https://ir.stou.ac.th/bitstream/123456789/13623/1/2659000802.pdf>
- กรมวิชาการเกษตร. การจัดการผลผลิตมังคุด. สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2568, จาก <https://www.doa.go.th/hort/wpcontent/uploads/2020/01/%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%9C%E0%B8%A5%E0%B8%B4%E0%B8%95%E0%B8%A1%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B8%B8%E0%B8%94.pdf>
- กรมส่งเสริมการเกษตร (2551). คู่มือนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร มังคุด. สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2568, จาก <https://www.opsmoac.go.th/prachinburi-manual-files-451991791835>
- สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพังงา. (2567). ข้อมูลพื้นฐานด้านเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพังงา ประจำปี 2567. สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2568, จาก <https://www.opsmoac.go.th/phangnga-dwl-files-471391791013>
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2567) สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปี 2567. สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2568, จาก <https://oae.go.th/uploads/files/2025/04/30/fd747711b82231d4.pdf>
- เบญจรัตน์ โตแสง. (2566). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตมังคุดในประเทศไทย (ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, กรุงเทพฯ. สืบค้นเมื่อ 5 สิงหาคม 2568, จาก <https://www.doa.go.th/hort/wpcontent/uploads/2020/01/%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%9C%E0%B8%A5%E0%B8%B4%E0%B8%95%E0%B8%A1%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B8%B8%E0%B8%94.pdf>

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ว่าที่ร้อยตรี มรรวาน อภิชาติ

เกษตรและสหกรณ์จังหวัดพังงา

ผู้จัดทำ/ผู้จัดพิมพ์

นางสาวสุวิมล สันใจ

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ

กลุ่มสารสนเทศการเกษตร

นายปรีชา สุขจันทร์

เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

กลุ่มสารสนเทศการเกษตร

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพังงา
ชั้น 3 ศาลากลางจังหวัดพังงา ถนนพังงา - ทับปุด
อำเภอเมืองพังงา จังหวัดพังงา 82000
โทรศัพท์ 0 7641 3181 โทรสาร 0 7641 3182
E-mail : saraban_pna@opsmaoc.go.th
<http://www.opsmaoc.go.th/phangnga-home>